

Täysistunto

Keskiviikko 11.9.2019 klo 14.02—18.30

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 18.30.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.02—15.57), toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—18.01) ja ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (18.01—18.30).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 30/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tulevaisuusvaliokunnan jäseneksi edustaja Pekka Aittakummun.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenen sidonnaisuuksista (ministeri Kosonen)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 3/2019 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 70 ja 76 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Keskustelu

14.03 **Opetusministeri Li Andersson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen kansallinen tietovaranto VARDA on otettu käyttöön vuoden 2019 alussa. Asiasta on säädetty varhaiskasvatuslaissa. VARDA-tietovaranto mahdollistaa eri toimijoille kertyvän varhaiskasvatustiedon saatavuuden nykyistä laajemmin ja nykyistä tehokkaammin. Sen ansiosta tieto on siis entistä eheämpää ja ajantasaista. Tietojen pohjalta edistetään varhaiskasvatuksen kehittämistä ja päätöksentekoa, tilastoidaan ja tutkitaan varhaiskasvatusta sekä hoidetaan viranomaistehtäviä. Varhaiskasvatuslaki velvoittaa kunnat ja kuntayhtymät sekä yksityiset varhaiskasvatuksen järjestäjät tietojen tallentamiseen. Tietovarannon ylläpidosta vastaa Opetushallitus.

Arvoisa puhemies! VARDAan on jo tallennettu tietoja varhaiskasvatustoimijoista, toimipaikoista ja varhaiskasvatuksessa olevista lapsista. Toiminta on siis lähtenyt hyvin käyntiin, ja tässä vaiheessa tähän tietovarantoon on tallennettu tiedot 290 järjestäjästä, 6 222 toimipaikasta ja 232 000 lapsesta. VARDAan tallennetaan 1.9.2019 alkaen tiedot myös varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajista.

Tavoitteena oli, että myös kaikkien kuntien ja kuntayhtymien varhaiskasvatushenkilöstöä koskevat tiedot olisi tallennettu VARDAan tästä syystä. Tietovarannon käyttöönottoa ei kuitenkaan voida toteuttaa laissa säädettyssä aikataulussa varhaiskasvatuksen henkilöstötietojen osalta. Henkilöstötietojen käyttöönoton toteutumiseen säädettyssä aikataulussa liittyy huomattavia tietoteknisiä haasteita. Tietovarantointegraatioiden tekemiseen, testaamiseen ja tietosisältöjen yhteensopivuuden toteuttamiseen on kunnissa, kuntayhtymissä ja näiden järjestelmätoimittajilla tällä hetkellä liian vähän aikaa, ja tämä saattaa muodostaa riskin myös ihmisten ja varhaiskasvatuksen asiakkaiden ja toimijoiden tietosuojalle.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä tämän lakiesityksen tavoitteena on säätää, että kuntien ja kuntayhtymien henkilöstötietojen tiedonsiirrossa otetaan vuoden lisäaika tiedonsiirtovalmiuden takaamiseksi. Esitys siis antaisi kunnille riittävän ajan valmistautua huolella tietojärjestelmän käyttöönottoon ja helpottaisi kuntien vastuulla olevien tietojärjestelmäintegraatioiden toteuttamista.

Erityisen mittavan järjestelmän kokonaisuudessa satojen itsenäisten toimijoiden kymmenet erilaiset tietojärjestelmät pyritään saamaan toimittamaan yhdenmukaisen tietomallin mukaista tietoa, mikä edellyttää siis joustoa voimaantulosta säätämisessä. Toiminnan kannalta perusteltu ratkaisu olisi säätää VARDAan vielä sisältymättömien tietoryhmien käyttöönoton tarkemmasta aikataulusta valtioneuvoston asetuksella. Täydessä laajuudessaan sekä kuntien että yksityisten palveluntuottajien osalta VARDA-tietojärjestelmän olisi kuitenkin tarkoitus olla alkuperäisessä aikataulussaan eli vuoden 2020 lopussa.

14.07 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Ministeri Andersson esitteli tämän tänään lähetekeskustelussa olevan hallituksen esityksen varhaiskasvatuslaista, joka on siis hyvin teknisluonteinen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen tietovarannon käyttöönottoa säätelevää siirtymäsäännöstä ja muutamaa muuta pientä teknistä asiaa varhaiskasvatuksen osalta.

Työnsä aloittanut uusi hallitus on linjannut hyviä asioita varhaiskasvatuksen puolelle, ja kyllä varhaiskasvatus itse asiassa on se tehokkain keino vaikuttaa meidän lastemme opinpolkuun ja puuttua esimerkiksi havaittaviin ongelmiin jo heti siellä opinpolun alkupuolel-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

la. Ja pidän myönteisenä sitä, että hallitus on jatkamassa viime hallituskaudella aloitettua maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen työtä ja laajentamassa sitä eteenpäin. Pidän hyvänä myös sitä, että pilotoidaan kaksivuotista esikoulua. Sitä myös kokoomus on ollut eteenpäin viemässä. Ja oikeastaan kysyisin ministeriltä, millä aikataululla hallitus ryhtyy pilotoimaan tätä kaksivuotista esiopetusta, ja toisaalta, millainen määräraha hankkeelle on varattu, ja miten tuo pilotointi toteutetaan.

Mutta hyvää varhaiskasvatusta ei tehdä ilman osaavia varhaiskasvattajia. Meillä on hyvät, pitkät perinteet siitä, että opettajat ovat korkeakoulutettuja myös varhaiskasvatuksessa, ja pidän hyvänä sitä, että hallitus on kirjannut, että varhaiskasvatus turvataan koko maassa ja toisaalta vahvistetaan myös koulutusmäärää. Korkeakoulut ovat tuoneet esiin huolensa siitä, että hallitusohjelmassa esitetään lisättäväksi korkeakoulujen aloituspaikkoja mutta toisaalta siihen ei ole kohdennettu lainkaan rahoitusta. Helsingin Sanomat totesi, että vielä isompi ero määrärahoissa koskee korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä ja että sitä varten opetusministeriö esitti jo ensi vuodelle yhteensä 40:tä miljoonaa euroa, kun valtiovarainministeriön esityksessä on pyöreä nolla.

Ja nyt, arvoisa puhemies, kysyisin, kun ministeri on paikalla, aikooko hallitus lisätä yliopistotasoisia varhaiskasvatuksen opettajia seuraavalla rahoituskaudella ja kuinka paljon. Ja kysyisin myös, onko tähän rahaa, sillä tänäänhän pääministeri Rinne on todennut, että rahaa ei esimerkiksi sitovaan hoitajamitoitukseen ole, eli 0,7:n hoitajamitoitusta ei ole tällä kaudella tulossa, eikä kyse näytä olevankaan siitä, että ei olisi hoitajia sitä varten, vaan pääministeri Rinne on todennut, että nyt ne rahat ovat sitten loppu. Eli löytyykö, arvoisa opetusministeri, tähän varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksen lisäämiseen määrärahoja ja kuinka paljon? [Paavo Arhinmäki pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän puhujia kiinnittämään huomiota siihen, että kysymys on siirtymäsäännöksestä. Siihen, että lähetekeskustelussa muutama istunto sitten, kun otsikossa mainittiin Posti, sallin ajankohtaiskeskustelun aiheesta, oli omat syynsä, mutta tällä kerralla keskustellaan tästä hallituksen esityksestä.

14.10 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Itse tämä esitys on teknisluonteinen, ja pieni siirtymä tässä käyttöönnoton aikataulussa on esitetyistä syistä varmasti hyvinkin perusteltu. Olennaista on pitää kiinni tavoitteesta, että yhteistä tietopohjaa saadaan vahvistettua. Ajattelen, että yksi lasten ja nuorten palveluiden keskeisistä asioista on juuri se, että on olemassa yhteinen tietopohja, jopa laajemmin kuin tässä palvelussa.

Arvoisa puhemies, jos sallitte, olisin myöskin varhaiskasvatuksen osalta ihan pari yleisluonteista kysymystä kysynyt: Edellisen hallituksen aloitteesta opetus- ja kulttuuriministeri käynnisti kokeilun tästä 5-vuotiaiden lasten maksuttomasta 20 viikkotuntin varhaiskasvatuksesta, ja siihen osoitettiin 5 miljoonaa euroa vuosina 2018 ja 2019, ja keväällä 2018 kehysneuvotteluissa tätä sovittiin jatkettavaksi 2019—2020 ja siihen osoitettiin myöskin 5 miljoonaa, ja nyt syyskuussa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Karvi, julkaisi tästä ensimmäisen vaiheen arvioinnin, että 5-vuotiaitten lasten osallistuminen lisääntyi kokeilukunnissa enemmän kuin vertailukunnissa. Tästä on hallitusohjelmassa, kuten edellisesäkin puheenvuorossa todettiin, hyviä linjauksia: laajennetaan 5-vuotiaitten maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kokeilua ja tavoitellaan pitkällä aikavälillä etenemistä kohti osa-aikaista maksutonta varhaiskasvatusta. Ja olisin ministeriltä tältä osalta kysynyt: mitä hallitus aikoo tehdä varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseksi, millä tavoin

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

ollaan jatkamassa tätä 5-vuotiaitten maksuttoman osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kokeilua ja miten ollaan toteuttamassa kaksivuotisen esiopetuksen pilotointi?

Mutta, arvoisa puhemies, pidän kaiken kaikkiaan hyvänä, että hallitus edistää tavoitetta kaksivuotisesta esiopetuksesta, kuten kokoomuskin on aikaisemmin esittänyt. Esiopetus on tunnettu ja tehokkaaksi todettu tapa helpottaa lasten tietä koulun alkuun. Pidentämällä esiopetus kaksivuotiseksi lasten asema ja tasa-arvo parantuvat. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri saa kommentoida näitä aasinsiltojen kautta esitetyjä kysymyksiä myöhemmin.

14.13 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on puheenvuoroista käynyt ilmi, esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen tietovarannon käyttöönottoa säätelevää siirtymäsäännöstä. Tietovarantoon tallennetaan varhaiskasvatuksen tuottajaa ja toimipaikkaa kuvaavia tietoja, varhaiskasvatuksen henkilöstöä koskevia tietoja sekä varhaiskasvatuksessa olevaa lasta ja lapsen huoltajaa koskevia tietoja. Varhaiskasvatuksen tietovaranto on perustettu parantamaan siis rekisterinpitoa ja siihen liittyvää tietosuojaa ja -turvaa, myös yhdenmukaistamaan tietojen keruuta, laatua ja tilastointia sekä vähentämään päällekkäistä hallinnollista työtä. Tietovarannon lähtökohta on siis varsin kannatettava. Se kokoaa yhteen kovin hajanaisen tietojenkeruujärjestelmän.

Vuoden 19 alussa tehtiin käyttöönottoa koskeva riskiarvio. Riskiarvion mukaan henkilöstötietojen käyttöönoton toteutumiseen 1.9.2019 lukien liittyy huomattavia haasteita, siis tekemiseen, testaukseen ja sisältöjen toteuttamiseen on kunnissa, kuntayhtymissä ja näiden järjestelmätoimittajilla liian vähän aikaa. Tähän arviointiin liittyy siis huomattavia riskejä. Tällöin on viisasta reagoida. Kuten ministeri Andersson totesi, ottaen siis huomioon tietovarannon ilmi käyneet epävarmuustekijät, kuten järjestelmäkannan monimuotoisuus, kuntien varhaiskasvatuksen henkilöstötietojen pirstaleisuus sekä tietojärjestelmien yhteensopivuusongelmat esitetään varsin perustellusti, että varhaiskasvatuksen valtakunnallista tietovarantoa koskevaa soveltamissäännöstä muutettaisiin siten, että tallentamisvastuun alkamisesta säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella.

Arvoisa puhemies! Asetus olisi eduskunnan säätämää lakia joustavampi tapa ottaa huomioon mahdolliset ennakoimattomissa olevat tekijät, jotka saattavat vaikuttaa tietojärjestelmän ja sitä kautta koko tietovarannon toteuttamiseen. On oleellista huomata myös, että ehdotettu säännös on tarkkarajainen ja sisältää vain tallentamisvastuun alkamisen ajankohdasta säätämisen. Emme ole siis tässä yhteydessä tekemässä sisällöllisiä muutoksia. Henkilöstötietojen tallentamisen siirtäminen vuodella eteenpäin mahdollistaa varhaiskasvatuksen järjestäjien ja järjestelmätoimittajien paremman ohjauksen ja tietovarannon systemaattisemman valmistelun, testauksen ja toteuttamisen. Ei siis kannata kiireessä valmistella sutta ja sekundaaria vaan mieluusti priimaa.

Arvoisa puhemies! Oleellista tässäkin asiassa on — ja se jatkovalmisteluissa huomioitakoon — että tietovarannon tulee olla alaa palveleva ja sen kuuluu olla toimijoiden hyödyksi, ei siis taakaksi. Kuntien ja kuntayhtymien osalta sen tulee palvella niin, että velvoitteita sujuvoitetaan ja mieluusti lievennetään. Sen tulee olla myös sellainen, että se palvelee ruohonjuuritason toimijaa, siis varhaiskasvatuksen henkilöstöä, niin, että he voivat kaikella tarmollaan keskittyä perustyöhön, siis kohtaamaan lapset niin, että siihen on aikaa. Ruohonjuuritaso ei kaipaa hallinnollista taakkaa vaan aikaa ydintyöhön. Tarvitaan siis kirkasta

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

ajattelua sen suhteen, että toimimme tässäkin asiassa alan hyödyksi, emme haitaksi. Siitä tulokulmasta myös tietovarantoa koskevaa soveltamissäännöstä tulisi katsoa.

14.18 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys käsittelee minulle kovin rakkaita teemoja, nimittäin varhaiskasvatusta, tiedolla johtamista ja ennen kaikkea osallisuutta, jonka nostan tähän myös yhdeksi tiedon muodoksi, asiantuntijatiedoksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen tietovarannon käyttöönoton aikataulua. Kuten arvoin ministeri totesi, käyttöönottoa ei voida varhaiskasvatuksen henkilöstötietojen osalta toteuttaa laissa säädetyssä aikataulussa. Tämä on valtava sääli tiedon keräämisen kannalta, mutta välttämättömyys tässä tilanteessa, jotta kunnat eivät kuormitu kohtuuttomaksi muutoksen keskellä. Tietojen tallentamisen siirtäminen vuodelle eteenpäin vähentää nähdäkseni muutokseen liittyvää manuaalista tallentamista, siis aikaa ja kustannuksia tässä tapauksessa. Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin kannatettavana. Kiireen keskellä nimittäin unohdetaan yleensä tiedolla johtamisen tärkein kulmakivi: tiedon laatu. Laadun varmistaminen vaatii aikaa ja yleisesti sovittua toimintakulttuurin muutosta, yhteisiä pelisääntöjä.

Olisi hyvä, että me eduskunnassa kiinnittäisimme huomiota laajemminkin siihen, miten paljon tietojohtamisen murros teettää töitä varhaiskasvattajille, opettajille, johtajille, osaajille, monenlaisille ammattilaisille. On oltava tarkkana siinä, että tiedon kerääminen ei muodostu päätyöksi ja lasten hyvinvoinnista huolehtiminen sivutyöksi. Mikä on välttämättömyyttä tietoa? Missä menee ylimääräisen tiedon raja? Samoin unohdamme helposti tietoa kerätessämme itse lapset ja heidän tarpeensa. Lapsen oikeuksien sopimus alleviivaa lapsen oikeutta tulla kuulluksi ja aikuisten velvollisuutta huomioida lapsen näkökulma. Tämä on sitä tarpeellista tietoa, kun arvioimme esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatua, niin kuin tässäkin hallitusohjelmassa on määritelty arvioitavaksi.

Onko VARDA tulevaisuudessa järjestelmä, joka voi myös osaltaan olla avuksi laadullisen tiedon tallentamisessa? Lapsen näkemykset on otettava huomioon iästä ja kehitystasosta riippumatta. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä siitä riippumatta, osaako hän käyttää tietokonetta tai onko kieltä tai kykyä puhua sitä ääneen. Myös sen vuoksi hallitusohjelmassa on linjattu, että hallitus selvittää varhaiskasvatuksen lainsäädännön päivitystarpeet muun muassa viittomakielilain ja YK:n vammaisoikeussopimuksen mukaiseksi.

Olen huolissani myös lapsia koskevan tiedon sirpaleisuudesta, ja siihen tämäkään hallituksen esitys ei vielä täydellistä ratkaisua tuo. Toivoisin, että arvoin ministeri hiukan avaisi, millä tavalla tulevaisuudessa saisimme myös tämän tiedon liikkumaan tämän VARDAn avulla niin, että sosiaali-, terveys- ja koulutuspuoli sekä esimerkiksi työllistymistieto löytyisivät jollakin tavalla yhteisen rajapinnan takaa. Vain tällä tavalla voimme saada muun muassa viimeisen hallituskauden menestyksen, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman, jota nytkin jatketaan, kunnolla eteenpäin, jotta meillä on kokonaisvaltainen tieto siitä, mitä meidän lapsille ja nuorille kuuluu. — Kiitoksia.

14.21 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen tietovarantoa koskeva lakiesitys on perusteiltaan kannatettava. On tärkeää, että sivistysvaliokunta käy sen — tietenkin — perusteellisesti läpi.

Kun puhutaan varhaiskasvatuksesta, on kysymys ehkä yhdestä kansakunnan tärkeimmistä investoinneista. Juuri on ilmestynyt Karvin, koulutuksen arviointikeskuksen, raport-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

ti, jossa osoitettiin viitteenä, että tämä krooninen, pitkäaikainen varhaiskasvatuksen opettajien pula näkyy jo varhaiskasvatuksen laadussa. Edellinen hallitus viisaasti investoi 28 miljoonaa varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoihin. Eduskunta on sitä ennen useasti lisännyt määrärahoja. Nyt kysymys kuuluu: mitä tekee hallitus, joka nyt kantaa vastuun varhaiskasvatuksen laadusta? Toivon todellakin, että opetusministeri vastaa: aiotteko te pistää kamppoihin valtiovarainministerille, joka näytti täyttä nollaa varhaiskasvatuksen aloituspaikoille ja muille korkeakoulujen aloituspaikoille, vai sanotteko kuten pääministeri Rinne totesi, että ei ole lisää rahaa hoitajamitoitukseen eikä lääkäreille.

Vielä kysyn: Meillä on opettajatiedonkeruu, jossa vielä ei ole ollut varhaiskasvatuksen opettajia. Aiotteko tehdä kartoituksen siitä, kuinka paljon meillä itse asiassa varhaiskasvatuksen opettajia on, ja liittää varhaiskasvatuksen opettajat tähän jo voimassa olevaan opettajatiedonkeruuseen, jotta saisimme kattavan tiedon opettajien määrästä koko Suomessa?

14.23 Paula Risikko kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä.

Varhaiskasvatuksen tietojen tallentamisestahan on jo aikaisemmin säädetty, ja tietojen tallentamiseen tarvitaan nyt kuitenkin vähän enemmän aikaa. Tämä esityshän on otettu hyvin myönteisesti vastaan, koska, aivan niin kuin ministeri totesi, tässä on sekä tietoteknisiä että myöskin monia muita asioita, ja olen samaa mieltä täällä käytettyjen puheenvuorojen kanssa, että kannattaa tehdä tämä kunnolla.

Mutta vaikka sanonkin, että tähän on kauhean myönteisiä huomioita tulleet, niin kuitenkin ongelmallisena pidetään tätä ehdotettua ratkaisua tässä esityksessä, että voimassa olevan lain 76 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että tallentamisvelvollisuuksista säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella. Olen pohtinut sitä, onko tämä järkevää vai ei — siitä on vähän kahta mieltä — ja olenkin tyytyväinen, että puhemiesneuvosto äsken päätyi siihen, että tämä lähetetään myös perustuslakivaliokuntaan. Sanon tämän sivistysvaliokunnan puheenjohtajana, että on hyvä käyttää se siellä perustuslakivaliokunnassa siltä kannalta, onko se perustuslain mukainen. Itse pidän sitä vähän ongelmallisena, että annetaan asetuksenanto-oikeus — mehän emme sitten tiedä, mitä kaikkea sillä asetuksella voidaan tehdä. Siitä syystä toivon, että tämä asetuksenantovelvoite ja -oikeus otetaan sieltä pois.

14.24 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Todella, kuten täällä on moneen kertaan todettu, tämä siirtymäsäännöksen muuttaminen on täysin perusteltua ja kannatettavaa. Sinällään on erittäin tärkeää, että varhaiskasvatuksen tietovarantoa jo viime kaudella tehdyn lakimuutoksen myötä lähdetään entisestään kehittämään ja yhtenäistämään. Tämä on paitsi tiedolla johtamisen näkökulmasta myös ihan tutkimustiedon näkökulmasta erittäin perusteltua, jotta me tiedämme enemmän siitä, mitä meidän varhaiskasvatuksessamme tapahtuu ja millä tavoin sitä laatua entisestään vahvistetaan.

Täällä on jo kysytty varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisesta, ja toivottavasti ministerillä on siihen mahdollisuus vastata.

Todella tässä tosiaan paitsi muuttuu siirtymäsäännös, tässä myös asetuksenanto-oikeutta oltaisiin ehdotettu laajennettavaksi, ja vaikka muilta osin tämä lakimuutosehdotus on tekninen, niin tämän asiakohdan osalta kyse on siis siitä, voidaanko ikään kuin ohi eduskunnan sitten tulevaisuudessa, jos tarpeen tulee, uudelleen siirtää lain voimassaoloa eli niin sanotusti pidentää siirtymäaikaa entisestään. On erittäin hyvä, että tässä valiokunnan puheenjohtaja otti esiin sen, että nyt tutkitaan perusteellisesti, onko tälle eduskunnan ohittamiselle tässä perusteita vai ei, vai mennäänkö sen mukaisesti, että jos tällaiselle siirtymä-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

säännöksen muuttamiselle tulevaisuudessakin on tarvetta, niin se eduskunnan kautta silloin käytettäisiin.

14.26 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos myös ministerille esittelystä. Tämä esitys tulee todella tarpeeseen.

Monessa aikaisemmassa puheenvuorossa on viety jo sanat suusta, mutta varhaiskasvatuksesta ei koskaan voi keskustella liikaa, ja täällä monessa puheenvuorossa on jo kehuttu suomalaista varhaiskasvatusta ja syystä. Suomalainen varhaiskasvatus on erittäin laadukasta, mutta huolimatta siitä suomalaiset lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen huomattavasti vähemmän kuin muut pohjoismaiset lapset ja myös muita OECD-maita vähemmän. Täällä on jo nostettu esiin tämä kysymys, millaisia suunnitelmia hallituksella on varhaiskasvatusasteen nostamiseksi, ja tähän mielelläni itsekin kuulisin vastauksen.

14.27 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Tästä tietovaranto VARDASTAhan säädettiin jo viime kaudella uudessa varhaiskasvatuslaissa, ja haluan ministeriä kiittää paitsi hyvästä yhteistyöstä myöskin siitä, että uusi hallitus on lähtenyt uutta lakia toimeenpanemaan ja viemään eteenpäin. Varmasti tämä tekninen siirtymäajan muutos on tarpeellinen, jotta VARDAn toimeenpanossa onnistutaan.

Sehän kerää meille tiedot varhaiskasvatuksessa olevista lapsista, toimipaikoista ja henkilöstöstä, ja näiden tietojen puute aiemmin on aiheuttanut ongelmia myös varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja kehittämisessä. Yksi näkökulma tähän on juurikin varhaiskasvatuksen osallistumisaste, josta juuri saimme uutta tietoa OECD-vertailussa, jonka mukaan olemme tehneet siinä mielessä jo pitkäjänteisesti usean hallituskauden ajan hyvää työtä, että varhaiskasvatuksen osallistumisaste on Suomessa viime vuosina noussut. Kuitenkin olemme vielä ihan siellä pohjalla, jos voi sanoa näin, varhaiskasvatuksen osallistumisasteessa, kun sitä verrataan muihin OECD-maihin ja esimerkiksi muihin Pohjoismaihin. Sen takia osallistumisasteen nostamisen täytyy olla yksi keskeinen prioriteetti, koska varhaiskasvatuksella on tutkitusti syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus ja se vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja on lapsen edun mukaista, kuten uusi varhaiskasvatuslakikin säätää.

Siitä syystä olisi kolme kysymystä uudelle hallitukselle:

Ensimmäinen niistä liittyy 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun, johon osallistui viime vaiheessa jo lähes kolmannes kaikista 5-vuotiaista. Huolestuttaa se, että uudessa valtiovarainministeriön budjettiesityksessä tästä ei ole mainintaa eikä euroakaan varhaiskasvatuksen kokeilun jatkolle, ja näin ollen toivon, että tämä olisi sellainen asia, jonka hallitus voisi vielä budjettiriihessä korjata ja jatkaa varhaiskasvatuskokeilua 5-vuotiaille maksuttomana. Se on iso vastaantulo perheille ja tärkeä näkökulma.

Itse ajattelisin, että sitä kannattaisi kehittää siihen suuntaan, mihin kokeilu jo tänä vuonna on vienyt, eli kohti kaksivuotista esiopetusta, ja se onkin toinen kysymys, joka minulla olisi esittää. Eli minkä takia hallitus ei toteuta kaksivuotista esiopetusta? Siihen voisi löytyä rahoitus hallituksen ohjelmasta esimerkiksi toteuttamalla tämä kaksivuotinen esiopetus oppivelvollisuuden pidentämisen sijaan, koska meillä on tutkimusnäyttöä, joka vahvasti osoittaa sen, että investoinnit varhaisiin vuosiin ovat ne kaikkein vahvimmat ja koulutuksellista tasa-arvoa eniten vahvistavat. Eli sopisiko hallitukselle harkita vielä kerran tämä asia ja sen sijaan, että pidennetään oppivelvollisuutta sieltä ylhäältä, toteuttaa kaksivuotinen esiopetus ja sitä kautta vahvistaa lasten tasa-arvoa pitkällä tähtäimellä?

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Kolmas näkökulma, johon VARDAkin totta kai myöskin tuottaa meille lisätietoa, on tämä henkilöstökysymys. Uusi varhaiskasvatustalakihan toi vahvat panostukset varhaiskasvatukseen laatuun nimenomaan henkilöstön osaamiseen panostamalla, eli jatkossa meillä on kaksi kolmasosaa varhaiskasvatuksessa työskentelevistä aikuisista korkeasti koulutettuja. Millä tavalla hallitus aikoo turvata varhaiskasvatuksen opettajien määrän? Viime hallituskaudella nostimme koulutusmääriä ensin kolmanneksella pysyvästi sopimusneuvotteluissa yliopistojen kanssa ja sen jälkeen vielä erillisrahoituksella, josta hallitus päätti. Hallituksen ohjelmasta en löydä kirjausta siitä, että olisi varattu euroja tähän laajentamiseen tai koulutusmäärien kasvattamiseen, mutta onko sellaista kenties suunnitteilla tai tulossa? Ja miten hallitus aikoo ensi keväällä yliopistojen kanssa käytävissä sopimusneuvotteluissa varmistaa sen, että varhaiskasvatuksen opettajia koulutetaan riittävästi, jotta laki voi toteutua ja koulutuksellinen tasa-arvo Suomessa vahvistua? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä tämän puolen tunnin puitteissa puheenvuoron edustaja Räsäselle ja sen jälkeen ministerille.

14.31 Päivi Räsänen kd: Kiitos, herra puhemies! Varhaiskasvatuksen henkilöstötietojen tallentamisen käyttöönottoa siis siirretään vuodella eteenpäin, ja tälle ministeri antoi hyvin ymmärrettävät perustelut. Pidän perusteltuna myös sitä seikkaa, jonka sivistysvaliokunnan puheenjohtaja nosti esiin, eli on todellakin hyvä, että tätä asetuksenantovaltuutta käsitellään perustuslakivaliokunnassa.

Mutta täällä on, arvoisa puhemies, käyty keskustelua myös varhaiskasvattajien koulutusmääristä ja kaksivuotisesta esiopetuksesta, jotka molemmat ovat tärkeitä asioita. Mutta kyllä mielestäni suurin ongelma koko varhaiskasvatuskokonaisuudessa on juuri se, mitä viime hallituskaudella valitettavasti heikennettiin, eli varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus. Kun nyt ministeri täällä vastaa muihinkin kysymyksiin, niin kysyn: millä aikataululla nyt korjataan tätä henkilöstömitoitusta, ja onko se varmaa, että rahat siihen eivät ole loppu, niin kuin ovat tähän hoitajamitoitukseen?

14.33 Opetusministeri Li Andersson: Kiitoksia paljon hyvistä kysymyksistä. On helppo yhtyä edustaja Pelkosen toteamukseen, että varhaiskasvatuksesta ei voi ikinä keskustella liikaa.

Ensinnäkin tämä hallitus tulee jatkamaan ja tulee myöskin laajentamaan 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluja sekä toteuttamaan kaksivuotisen esiopetuksen pilotoinnin. Näitä on tarkoitus toteuttaa varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeen puitteissa, joka käynnistyy ensi vuonna ja on kolmevuotinen. Rahoitus tämän kehittämishankkeen osalta lyödään lukkoon budjettiriihessä, eli silloin tulevat myöskin eurot näkyviin. Mutta tämä on siis suunnitteilla ja tulee tapahtumaan.

Millä tavalla hallitus sitten muuten haluaa jatkaa sitä työtä, mitä Suomessa on tehty ja mitä Suomessa ehdottomasti pitää tehdä varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseksi? Kuten on kuultu, se ei ole tärkeää ainoastaan yhteiskunnallisen tasa-arvon ja hyvinvoinnin näkökulmasta, vaan se myöskin luo pohjaa lasten myöhemmälle oppimiselle siten, kun koulu alkaa. Ensimmäinen toimenpide on subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen sekä ryhmäkokojen muuttaminen niin, että palautetaan yhden kasvattajan suhde seitsemään lapseen yli 3-vuotiaiden lasten osalta. Siellä tämä tavoiteltu aikataulu on sel-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

lainen, että nämä tulisivat voimaan ensi vuoden elokuun alusta alkaen, ja rahoituksen osalta on kaikki kunnossa.

Sitten muuten osallistumisasteen nostamiseksi pitää myöskin jatkaa sitä työtä, mitä on tehty varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Muun muassa koulutuksen arviointikeskuksen uusissa selvityksissä on painotettu pedagogiikan kehittämispuolta. Eli samanaikaisesti, kun panostetaan 5-vuotiaiden maksuttomaan varhaiskasvatukseen ja keskustellaan esiopetuksen laajentamisesta, pitää myöskin huolehtia siitä, että pedagogiset sisällöt ovat sillä tasolla kuin niiden pitäisi olla, jotta me voimme turvata laadukkaan varhaiskasvatuksen kaikille lapsille.

Sitten mitä tulee esiopetuksen laajentamisen pysyvään muutokseen, hallitusneuvotteiluissa on sovittu siitä, että oppivelvollisuutta tullaan laajentamaan 18 ikävuoteen ja sitten kaksivuotisen esiopetuksen osalta tehdään pilotointi sekä laaja selvitystyö, jonka puitteissa käydään läpi, mitä se käytännössä edellyttäisi — siis esiopetuksen laajentaminen kaksivuotiseksi Suomen kaltaisessa maassa. Se tarkoittaisi kyllä muutoksia henkilöstötarpeisiin, tiloihin nähden, se vaikuttaisi kuntien talouteen ynnä muuta, joten ainakaan henkilökohtaisesti en näe, että se olisi muutos, joka olisi toteutettavissa kovin lyhyellä aikavälillä. Mutta se selvitystyö, minkä pitää olla valmiina, jotta päätökset siitä sitten joskus voidaan tehdä — jos halutaan tehdä — käynnistetään tämän vaalikauden aikana.

Sitten mitä tulee aloituspaikkoihin, totean, että tämän hallituksen työnjaon mukaan aloituspaikat ja tiedepolitiikka kuuluvat kollegalleni Hanna Kososelle, joka varmasti omalta osaltaan sitten palaa asiaan, mitä tulee aloituspaikkoihin ja lastentarhanopettajien koulutautumiseen.

Edustaja Risikko nosti esille myös tämän asetuksenanto-oikeuden. Luotan itse siihen, että eduskunta omalta osaltaan sitä selvittää niin kuin asiaan kuuluu, ja mikäli on tarvetta, ministeriö on tietenkin valmis sitten yhteistyössä valiokunnan kanssa korjaamaan lakiesitystä.

Puhemies Matti Vanhanen: Kiitos. — Sillä, että puhemies muistuttaa siitä, että käytävien puheenvuorojen tulee keskittyä itse asiasisältöön, tavoitellaan ensi sijassa sitä, että itse asia saa ansaitsemansa huomion. Siksi esimerkiksi edustaja Heinosen hyvän puheenvuoron jälkeen en sallinut vastauspuheenvuorokierrosta, koska puoli tuntia olisi mennyt silloin tähän yleiseen keskusteluun. Nyt keskusteltiin tästä siirtymäsäännöstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.37.

Keskustelua jatkettiin kello 18.27.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.37 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! On erinomaista, että tämä esitys on saapunut eduskuntaan näin nopeasti. Esitys on tärkeä sosiaalidemokraateille, ja me olemme kannattaneet kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä, ja meille on myös erityisen tärkeää, että varmistetaan erityisryhmille riittävä asumisen taso ja asuntojen määrä.

Hallituksen esitys tulee toteutuessaan lisäämään kohtuuhintaista asuntotuotantoa, mikä tarkoittaa ennen kaikkea opiskelija- ja nuorisoasuntojen määrän lisääntymistä. Esityksessä sanotaan, että erityisryhmien ARA-investointiavustuksen alinta tukiluokkaa on tämän esityksen myötä tarkoitus korottaa 10 prosentista 15 prosenttiin hallitusohjelman mukaisesti. Tälle muutokselle on tutkitusti tarvetta. Ympäristöministeriön teettämistä selvityksistä käy ilmi, että valtaosa nuorista ja opiskelijoista asuu Suomessa vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa. Erityisissä opiskelija-asunnoissa asuu vain noin kolmannes yliopisto-opiskelijoista ja noin viidennes ammattikorkeakouluopiskelijoista. Erillisissä nuorisoasunnoissa asuu vain 2 prosenttia kaikista nuorista.

Etenkin opiskelijoiden ja omassa asunnossa asuvien nuorten asumismenoista iso osa kuuluu vuokraan. Selvitysten mukaan korkea vuokrataso kasvukeskuksissa vaikeuttaa opiskelijoiden ja muiden nuorten elämää. He joutuvat tinkimään esimerkiksi asumisväljyydestään muuta väestöä enemmän. Peräti 80 prosenttia kaikista nuorista on joutunut tinkimään arjen muista perusmenoista selviytyäkseen asumiskustannuksistaan. Tämä on tarkoittanut työssäkäynnin lisääntymistä, joka osaltaan pidentää monien opiskeluaikaa.

Arvoisa puhemies! Vuokratason ei tulisi vaikuttaa ratkaisevasti elämisen laatuun opiskelupaikkakunnalla. Nuorista 46 prosenttia on joutunut tinkimään muusta elämästä selviytyäkseen asumismenoistaan. 45 prosenttia on joutunut työskentelemään opiskelun ohella, ja 41 prosenttia on joutunut turvautumaan sukulaisten apuun.

Lisää asuntoja tarvitaan myös sen vuoksi, että opiskelijoiden tarpeet asumisen suhteen ovat muuttuneet. Opiskelijat haluavat asua suuremmassa määrin yksin, mikä on lisännyt opiskelijajäyksiöiden tarvetta. Tähän on vaikuttanut yleisen yhteiskunnallisen trendin lisäksi asumistukijärjestelmän muutos vuonna 2017. Silloin opiskelijat siirrettiin erillisen opintotuen asumislisän piiristä yleisen asumistuen saajiksi. Muutoksen myötä yksiossa asuminen on opiskelijalle käytännössä lähes samanhintaista kuin soluasunnossa asuminen. Tämä on luonnollisesti vähentänyt solujen kysyntää. On siis hyvä, että tämän esityksen vahvistamisen myötä opiskelijoiden kysynnän mukaisia asuntoja on mahdollista rakentaa lisää.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tulee vaikuttamaan myös nuorisoasumiseen. Riittäväällä kohtuuhintaisten asuntojen tarjonnalla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja asunnotomuutta, ja arvioiden mukaan nuorisoasuntojen tarjontaa tarvitaan lisää. Nuorten määrän ennustetaan kasvavan pääkaupunkiseudulla ja sen kehyskunnissa sekä Tampereen seudulla. Vaparaohitteiset vuokra-asuntomarkkinat ovat näillä seuduilla kireät, ja myös nuorten mahdollisuudet saada asunto valtion tukemasta normaalista vuokra-asuntokannasta ovat heikentyneet. Nuorten asumista näillä alueilla tulee siis tukea.

Lopuksi haluan vielä korostaa, että investointituki on tutkitusti vaikuttava tukimuoto. Ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä todetaan, että asumisjärjestelmän vaikuttavuus on merkittävä. Peräti 90 prosenttia selvitystä varten kuulluista sidosryhmistä katsoi, että ilman avustusta vastaavia asuntoja ei olisi rakennettu tai hinnat olisivat samanlaatuuisilla ratkaisuilla olleet asumiskustannuksiltaan kalliimmat. Kiitos siis ministerille ja ministeriölle tästä esityksestä ja nopeasta valmistelusta. Tämentyypisiä esityksiä me todella kaipaamme lisää.

14.42 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä hallitusohjelman asuntoliittiset linjaukset alkavat muuttua todeksi. Korottamalla erityisryhmien investointiavustuksen alinta tukiluokkaa 10 prosentista 15 prosenttiin vauhditamme opiskelija- ja nuorisoasuntojen rakentamista, ja ne todella tulevat tarpeeseen. On tärkeää, että lakimuutos saadaan voimaan mahdollisimman nopeasti. Riskinä on, että kun avustuksen korotus on nyt tiedossa ja hallitusohjelmaan kirjattu, opiskelija-asuntoyhteisöt jäävät hankkeidensa kanssa sitä odottamaan. Jos eduskunta käsittelee esityksen ripeästi, niin kuin toivon, se voisi tulla voimaan jo marraskuun alusta.

Arvoisa puhemies! Alimman tukiluokan avustuksilla rahoitetaan pääasiassa opiskelija- ja nuorisoasuntojen rakentamista ja korjaamista. Avustuksen nostolla on suuri merkitys, koska käytännössä kaikki Suomen opiskelija-asunnot tehdään valtion korkotukemilla lainoilla ja investointiavustuksilla. Vuoden 2018 opiskelija-asuntoihin osoitettiin ARAn investointiavustusta 17 miljoonaa euroa. Sillä rakennetaan 1 000 uutta asuntoa ja peruskorjataan 1 150 asuntoa. Opiskelija-asuntojen osuus avustuksista oli 23 prosenttia ja asunnoista 61 prosenttia. Vuosien 2005—2013 avustuksilla käynnistettiin 8 500 opiskelija-asunnon rakentaminen. ARAn mukaan pelkästään pääkaupunkiseudulla opiskelija-asuntojen määrää tulisi lisätä vähintään 6 000 asunnolla seuraavien kymmenen vuoden aikana kysyntään vastaamiseksi.

Opiskelijoiden asuntotilanne on heikko useissa yliopistokaupungeissa. Pääkaupunkiseudun tilanne on erityisen vaikea. Kohtuuhintaisia asuntoja ei ole tarjolla läheskään kaikille niitä tarvitseville. Yliopisto-opiskelijoista opiskelija-asunnoissa asuu vain kolmannes ja ammattikorkeakouluopiskelijoista noin viidennes. Valtaosa opiskelijoista asuu vapailta markkinoilta vuokratuissa asunnoissa, joiden vuokrat ovat suuren kysynnän vuoksi korkeita. Vapaiden markkinoiden tuhansien eurojen takuuvuokrasummat ovat monelle opiskelijalle ylivoimaisia. Opiskelijoiden siirtyminen asumislisästä yleiseen asumistukeen on nostanut monen opiskelijan tulotasoa, mutta on myös paljon opiskelijoita, jotka jäävät esimerkiksi puolison tulojen vuoksi kokonaan vaille asumistukea.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen mukainen korkeampi investointiavustus vähentää asuntokohteen rahoitusmenoja, mikä näkyy opiskelijalle alempana vuokrana. Valtion asumistukikustannukset laskevat, jos yhä useampi opiskelija pääsee asumaan edulliseen opis-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

kelija-asuntoon. Ja mitä suurempi osa opiskelijoista asuu opiskelija-asunnoissa, sitä enemmän vapaiden markkinoiden asuntoja vapautuu muille tarvitseville.

Pääkaupunkiseudulla tilanne on se, ettei kaikille opiskelijoille löydy minkäänlaista asuntoa heidän maksukykyensä rajoissa, kohtuullisten kulkuyhteyksien päässä opiskelupai-kasta. Monen nuoren aikuisen muutto pois lapsuudenkodista viivästyy, kun asunnon tarvetta ei katsota kiireelliseksi. Opiskelijoiden keskuudessa suurin kysyntä kohdistuu edul-lisiin yksioihin. Julkisuudessa on jonkun verran käyty keskustelua siitä, mikseivät so-luasunnot kelpaa opiskelijoille. On luonnollista, että aikuinen ihminen kaipaa mieluum-min omaa kotia tai kimppakämpää itse valitsemiensa henkilöiden kanssa, eikä muille-kaan vähävaraisille ihmisryhmille tarjota tänä päivänä ensisijaiseksi ratkaisuksi soluasu-mista. Koti, jossa on opiskelurauha, edistää opiskelijan hyvinvointia ja opintojen valmistumista ajallaan. Opiskelija-asuntojen määrän lisääminen helpottaa opiskelijoiden ja nuorten asutopulaa parantaen samalla päätoimisen opiskelun taloudellisia edellytyk-siä. On myös muistettava, että osa opiskelijoista on perheellisiä. Tarvetta on siis yksioiden lisäksi myös suuremmille opiskelija-asunnoille.

Arvoisa puhemies! Erityisryhmien investointiavustuksella rahoitetaan myös nuoriso-asuntoja, jotka on tarkoitettu työssäkäyville tai työelämään hakeutuville 18—29-vuotiaille nuorille aikuisille. Onkin tärkeää, että nuorille on tulevaisuudessa tarjolla enemmän esi-merkiksi Nuorisoasuntoliiton tai Y-Säätiön kaltaisten toimijoiden rakennuttamia asuntoja. Omilleen muutto on suuri elämänmuutos, jossa tuki on monille nuorille tarpeen. — Kiitos.

14.47 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Asunto on ihmisen perusoikeus, ja asunto-politiikan päämääränä tulee olla, että taataan kohtuuhintainen ja laadukas asunto kaikille. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muilla kasvavilla kaupunkiseuduilla asumisen kalleus sekä asuntojen riittämättömyys hankaloittavat ihmisten elämää. Monilla asuminen vie ai- van liian suuren osan tuloista. Hallitusohjelmassa linjasimme, että asumisen hintaa halu- taan alentaa. Tämä on myös vasemmistoliiton pitkäaikainen tavoite. Tämä hallituksen esi- titys on ensimmäinen konkreettinen askel siihen suuntaan tällä kaudella, ja hyvä niin. Laki- esitys parantaa erityisesti nuorten ja opiskelijoiden asemaa asuntomarkkinoilla, mikä on tärkeää.

Tämän päivän nuoret kasvavat ja itsenäistyvät maailmassa, joka on monella tapaa vai- keaselkoisempi ja epävarmempi kuin ennen. Meidän poliitikkojen tehtävä on luoda nuoril- le toivoa paremmasta huomisesta ja luoda puitteet heille aloittaa oma, itsenäinen elämänsä ilman ylimääräistä pelkoa tulevaisuudesta. Juuri nuorille sekä opiskelijoille ja muille eri- tyisryhmille tarvitaan markkinaehtoisen rakentamisen ohella myös valtion tukemaa asun- torakentamista. Markkinat eivät kykene toteuttamaan tavoitteellisia asuntopoliittisia suun- nitelmia ja ohjausta, jonka tarkoituksena tulee olla laadukkaan asunnon takaaminen kaikil- le elämän lähtökohdista huolimatta.

Tällä hetkellä suurin osa itsenäisistä, 18—29-vuotiaista, nuorista asuu vuokralla, ja pää- kaupunkiseudulla osuus on jopa neljä viidesosaa. Suurin osa asuu vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa. Esimerkiksi yliopisto-opiskelijoista vain kolmannes asuu opiskelija- asunnoissa ja ammattikorkeakouluopiskelijoista vain viidennes, koska edullisempia opis- kelija-asuntoja ei riitä kaikille. Selvitysten mukaan korkea vuokrataso kasvukeskuksissa heikentää opiskelijoiden ja nuorten sosioekonomista asemaa ja pidentää opiskeluaikoja, mikä vaikeuttaa toki myös työvoiman saatavuutta. Nuoriso- ja opiskelija-asuntoja tarvi- taan erityisesti kasvukeskuksissa ja kehyskunnissa.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Ympäristöministeriön teettämien selvitysten mukaan juuri investointituki on todettu vaikuttavaksi tueksi, joka lisää kohtuuhintaisten ja laadukkaiden asuntojen tuotantoa erityisryhmille, kuten nuorille ja opiskelijoille. Suurempi investointiavustus myös pienentää kohteen rahoitusmenoja ja laskee siten kohteen asukkaalta perittäviä vuokria, mikä samalla pienentää valtion asumistukimenoja.

On syytä kiinnittää erityistä huomiota myös kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien nuorten, kuten esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon asiakasnuorten, asumisen riittävään tukemiseen. Lisäksi on tärkeää seurata investointiavustusten riittävyttä, jotta kaikkien erityisryhmien asuntotarpeista voidaan huolehtia tasapuolisesti. Esityksestä annetuissa lausunnoissa muun muassa Kuntaliitto nostaa esiin mahdollisuuden hyödyntää alinta investointiavustusten tukiluokkaa myös ikääntyneiden asuntotarjonnan, kuten senioritalojen, lisäämiseen. Niillekin on tarvetta, sillä eläkeläisissä on opiskelijoiden tavoin erittäin pienituloista väkeä. Tällä hetkellä on nurinkurista, että käytämme asumistukeen moninkertaisesti enemmän rahaa kuin kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoon. Olisi parempi käyttää raha edullisten asuntojen tuotantoon kuin tukea asumistuen kautta sijoitusasuntojen omistajia.

Tuetun rakentamisen hyödyt eivät rajoitu ainoastaan sosiaalisiin edistysaskeliin, vaan investointituella voi olla myös epäsuoria ilmastovaikutuksia, kun energiatehokkuutta lähdetään edistämään peruseräparannusten yhteydessä. Vajaakäytössä olevia kiinteistöjä otetaan käyttöön, ja opiskelija-asuntoja rakennetaan hyvien julkisten kulkuyhteyksien varteen.

Ilman julkisen vallan koordinaatiota ei voida toteuttaa asuntorakentamista, joka takaa sellaisen rakentamisen laadun ja hinnan, jonka myös pienituloiset ja hauraassa asemassa olevat asukkaat ansaitsevat. Hallituksen esitys vie asuntopolitiikkaa oikeaan suuntaan.

14.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avustuksesta erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi on erittäin ajankohtainen ja erittäin tärkeä. Tällä lailla pyritään nostamaan tätä avustusprosenttia 10:stä 15:een prosenttiin hyväksyttävistä rakentamis-, hankinta- ja peruseräparannuskustannuksista. Kohde-ryhmänä ovat tässä nimenomaan nuoret ja erityisryhmät. Suomalaisten pitää koko ajan muistaa, että me olemme tässä maassa kokeneet sellaisenkin ikävän ilmiön kuin asunnottomuuden ja asuntojen puutteesta aiheutuvat muut lieveilmiöt, muun muassa järjettömät vuokrat ja tällaiset ilmiöt, jotka rasittavat näitä erityisryhmiä paljon ja ovat esimerkiksi opiskelijoille aivan toivottoman suuri kuluerä pieniin tuloihin nähden.

Tämä hallituksen erinomainen esitys tuli nopeasti eduskunnalle, se valmisteltiin nopeasti. Tänä päivänä ympäristövaliokunta ennakkokuulemisessa — jo tänä päivänä aloitettiin kuuleminen — totesi, että kun laki oli lausuntokierroksella, niin ympäristöministeriön asiantuntija totesi, että harvoinpa hän pitkän virkamiesuransa aikana on todistanut sellaista lakiesitystä, jossa palaute, annetut lausunnot, olivat erittäin positiivisia. Valtiovarainministeriön lausunnon totta kai ymmärtää: kirstunvartijan rooli on aina tiukka, ja valtiovarainministeriö pyrkii siihen suureen taloudellisuuteen. Siellä totta kai oli esitetty pieniä arveluita siitä, miten rahankäytön käy ja niin edelleen. Kuuluu valtiovarainministeriön rooliin olla tarkka ja taloudellinen, mutta muilta osin tämäkin oli positiivinen lausunto pääosiltaan. Kaikki lausunnot olivat sillä kannalla, että tässä asiassa pitää edetä nopeasti ja saada laki nopeasti voimaan. Nimenomaan tätä varten ympäristövaliokunta otti tämän ennakkokuulemiseen jo tänä päivänä. Pyritään valmistelemaan sitten asiasta mietintö mahdollisimman nopeasti, että meidän osaltamme tämä asia ei varmasti jää pöydille pyörimään.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Tärkeää on huomata kuitenkin se, että kun elämme suhdannevaihtelujen välillä, aina välillä on noususuhdannetta ja välillä laskusuhdannetta. Näiden avustusprosenttien myötä on selvää, että osa näistä hinnoista hiipii myös asuntojen hintoihin. Kun tuetaan asumista sellaisella seudulla, kuten pääkaupunkiseutu, missä on valtava kysyntä asunnoista, niin valittavasti se sitten näkyy myös hinnoissa, jos ei suoraan kauppahinnoissa, niin vuokrissa se kyllä näkyy, se on selvä asia. Tämä ilmiö on meidän tiedostettava ja pyrittävä siihen, että kaupungit ja kunnat pyrkivät omalla kaavoituspolitiikallaan järjestämään asiat niin, että tontteja on saatavilla ja tätä kautta pystytään sitä edullista asuntotuotantoa alueella edistämään ja toteuttamaan. Ja tämä nykyinen pöydällä oleva hallituksen esitys on nimenomaan tähän tähtäävä ja erittäin kannatettava, ja toivon sille nopeaa ja ripeää käsittelyä tässä talossa.

14.55 Pia Viitanen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Tämähän on varsin myönteinen esitys, ja tämä on tietenkin myös osa hallitusohjelmaa, joka on erittäin hyvä kokonaisuus nimenomaan asumisen kannalta. Oli ilo olla mukana tässä neuvottelemassa, ja todettakoon vielä asuntopolitiikasta kokonaisuutena se, että tämä hallitusohjelman kirjaus ottaa hyvin vahvasti huomioon myös edellisen hallituksen yksimieliset linjaukset tarkastusvaliokunnan mietinnön kohdalta, jossa korostuu hyvin vahvasti muun muassa oikeus kohtuuhintaiseen asumiseen. Tämä esitys osaltaan lisää kohtuuhintaista asuntotuotantoa tässä tapauksessa nimenomaan opiskelija- ja nuorisoasuntojen osalta, ja se on erittäin tarpeellista ja hyvää, niin kuin täällä olemme kuulleet useassa puheenvuorossa. Edustaja Kiljunen tuossa hienosti sitä heti alkuun kuvasi.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, haluaisin vielä korostaa tätä hallitusohjelmaa: se, että sinne jätettiin tämä tärkeä kirjaus, joka jo viime eduskunnan aikana yksimielisesti hyväksyttiin, että valtion asuntorahastoa edelleen käytetään itsenäisenä rahastona sen alkuperäiseen tarkoitukseen, kohtuuhintaisten kotien turvaamiseen, tekee mahdolliseksi juuri nämä myönteiset ratkaisut muun muassa opiskelija- ja nuorisoasumisen mahdollisuuksien parantajana. Täällä on ollut historian varrella myös sellaista halua, että pistettäisiin koko asuntorahasto budjetin yleiskatteeksi, ja silloin näiden tavoitteiden toteutuminen, puhemies, olisi huomattavasti vaikeampaa. Tässä hallitusohjelmassa tämä esitys osaltaan mahdollistaa lisää kohtuuhintaista asuntotuotantoa.

Samoin ohjelmassa on mukana muun muassa useita kirjauksia, joilla kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytyksiä parannetaan. Esimerkiksi tämä käynnistysavustus tullaan ulottamaan myös muille MAL-alueille, kun tällä hetkellä vain pääkaupunkiseudulla se on, ja myös tämä osaltaan saattaa vaikkapa siellä Tampereella sitten lisätä myös opiskelijoiden asumismahdollisuuksia. [Puhemies: 2 minuuttia on kulunut!] — Muistaisin, että se on nykyisin kolme, puhemies. Muistaisin, että kolme, ja siksi olin tähän laittanut vielä sen [Puhemies: Hyvä! Kyllä!] kolmannen minuutin, joka viittaa erityisryhmien asumismahdollisuuksiin, mistä tässä on kysymys.

Nimittäin hallitusohjelmassa kiinnitetään myös muilla tavoin tähän erityisryhmien tilanteeseen huomiota, ja itse pidän hyvin tärkeänä, että siellä korostetaan myös esimerkiksi ikäihmisten uusia mahdollisuuksia yhteisölliseen asumiseen. Se on erittäin tärkeää, ja kaikin puolin kannustan hallitusta jatkamaan tätä ripeää linjaansa niin, että näitä esityksiä, jotka myönteisesti on hallitusohjelmaan kirjattu, tuodaan mahdollisimman pian tänne eduskuntaan. Toivon myös, ja uskon, että eduskunnalla ei ole mitään syytä olla käsittelemättä näitä esityksiä ripeästi.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän anteeksi. Puhemiehellä on vanhat säännöt muistissa.

14.58 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa herra puhemies! Toimiva ja onnistunut asuntopoliitikka on yksilöiden ja perheiden kannalta aivan keskeistä. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa asumisen hinta, asuu sitten omistusasunnossa tai vuokra-asunnossa, on lähtenyt kärsistä. Tulisimme huomattavasti paljon paremmin toimeen, jos asuminen olisi kohtuuhintaisempaa. Isoin vastuu, isoin rooli on tietenkin kunnilla kaavoituksen kautta, jotta tontteja kaavoitetaan riittävästi, mutta pelkästään asuntotuotanto sinänsä ei riitä ratkaisemaan tätä ongelmaa. Oleellista on myös se, mitä rakennetaan, kenelle tontit luovutetaan, kuinka paljon luovutetaan tontteja kohtuuhintaiseen omavastuuvuokra-asuntorakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys parantaa mahdollisuuksia rakentaa opiskelijoille ja nuorille omavastuuvuokraisia asuntoja. Vuokrissa maksetaan kaikki ne kustannukset, joita asumisessa tulee, sekä pääomakustannukset että hoitokustannukset, mutta välistä ei pääse ottamaan. Tämä on se oleellinen asia, joka tekee sen, että hinnat muodostuvat alemmalle tasolle. Ongelma on jo pitkään ollut se, että näitä omavastuuvuokraisia ARA-lainoitettuja asuntoja eivät enää rakenna juuri muut kuin kaupungit ja kunnat. Aikaisemmin yleishyödyllisesti toimineet yhteisöt ovat vetäytyneet pois, minkä moni perhe, moni ihminen on saanut kokea karvaasti vuokrien nousuna.

Arvoisa puhemies! Tällä on myös kansantaloudellinen merkitys. Arviolta noin 2 000 miljoonaa euroa joudutaan maksamaan joka vuosi asumistukea. Ratkaisu ei ole asumistuen leikkaaminen, koska silloin ihmiset joutuisivat entistä pahempaan pulaan, vaan ratkaisu on se, että luodaan mahdollisuuksia asua edullisemmissa, kohtuuhintaisemmissa vuokra-asunnoissa. Aikaisemmin kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tarjosivat VVO, nykyinen Kojamo, ja Sato, mutta molemmat ovat vetäytyneet kohtuuhintaisilta vuokra-asuntomarkkinoilta. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa tämä meidän verovaroista maksettu asumistuki valuu VVO:n osalta eläkeyhtiöille, ammattiliitoille, Saton osalta Suomen rajojen ulkopuolelle. Saton pääomistaja on Fastighets AB Balder, miljardööri Erik Selin, joka hyötyy Ruotsissa taloudellisesti siitä, että meidän asuntopoliitikka ei toimi. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että hallitusohjelmaan voimakkaasti kirjattiin se, että tulemme lisäämään kohtuuhintaista ARA-lainoitettua asuntotuotantoa ja ARA-lainojen ehdot ovat sellaiset, että ne houkuttelevat rakentamaan. Oleellista tässä on nimenomaan se, että niin kauan, kun asunto on ARA-lainaehtojuuri piirissä, siitä ei voi vetää välistä, vaan silloin vuokrat ovat nimenomaan omakustanteisia.

Nyt tämä esitys, joka toivon mukaan menee pikaisesti läpi eduskunnassa — enkä usko, että sille on mitään esteitä, koska tuskin kukaan vastustaa sitä, että pyrimme opiskelijoille ja nuorille tuottamaan lisää kohtuuhintaista vuokra-asumistuotantoa — on ensimmäinen askel. Tarvitaan lisää näitä toimia ja uusi ote eduskunnan osalta asuntopoliitikkaan, jolla me huolehdimme perheiden, tavallisten ihmisten kohtuuhintaisesta asumisesta, mutta samalla me huolehdimme myös kansantaloudellisesti, valtiontaloudellisesti siitä, että jatkossa ei tarvitsisi maksaa niin paljon asumistukia yksityisille asuntojen omistajille.

Esitys on erittäin hyvä, ja toivon tänne eduskuntaan lisää tämältyyppisiä esityksiä, joita toivon mukaan voimme kaikki yhdessä tukea. Lisää kohtuuhintaisia asuntoja ihmisille.

15.03 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Kohtuuhintaisten opiskelija- ja nuorisotasuntojen määrän lisääminen tulee totisesti tarpeeseen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

vuokra-asuntotilanne on todella hankala, ja se tuntuu kipeästi myös opiskelijoiden arjessa ja kukkarossa.

Opiskelijat ovat toimeentulonsa osalta jo valmiiksi ahtaalla, ja viime vuosien leikkaukset opintotuesta ja koulutuksesta ovat kiristäneet tilannetta entisestään. Opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin helpottaa monen tilannetta, osalle se taas on tuonut mukanaan uusia pulmia. Yhtä kaikki, edulliset opiskelija-asunnot ovat yksi tärkeimmistä keinoista tukea opiskelijoita ja auttaa heitä keskittymään opintoihinsa.

Opiskelija-asuntoja tarvitaan erityisesti kampusten välittömään läheisyyteen ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien ulottuville. Hyvä sijainti auttaa pitämään asuntojen hinnat kurissa, kun parkkipaikkoja tarvitaan tavallista vähemmän. Helsingin seudun opiskelija-asunto-säätiön mukaan esimerkiksi Kallioon rakennetun parkkipaikan vaikutus kuukausivuokraan voi olla useampia satoja euroja huoneistoa kohden. Tämä on lievästi sanottuna suolainen hinta palvelusta, jota suurin osa opiskelijoista ei tarvitse ja joka syö leijonanosan käytettävissä olevista tuloista. Kuntien rooli kaavoittajana ja monesti myös tonttien luovuttajana on tässä ja tämän lain tavoitteiden saavuttamisessa äärimmäisen tärkeä.

Arvoisa puhemies! Asunnottomuutta on onnistuneesti vähennetty Suomessa. Tämä on vaatinut pitkäjänteistä työtä ja poliittista tahtoa. Työtä asunnottomuuden poistamiseksi on syytä jatkaa niin kauan, että kenenkään ei tarvitse nukkua kadulla. Opiskelija- ja nuorisotasuntojen määrän lisääminen on tärkeä askel matkalla kohti asunnottomuuden poistamista.

Asunnottomuus on harvoin ainoa pulma asunnottoman ihmisen elämässä. Kestävin ratkaisu olisi tietenkin se, että kasautuviin ongelmiin puututtaisiin ja tarjottaisiin tukea jo ennen kuin ne kasautuvat. Kun asunnottomuus on tullut osaksi elämää, oma koti on monesti edellytys sille, että mahdollinen muu ongelmavyöhyke voi alkaa purkautua. Asunnottomuuden torjumisessa ei ole kuitenkaan kyse pelkästään asuntojen rakentamisesta, vaan myös siitä, että asuminen onnistuu ja kestävä. Asumiseen tarvitaan neuvontaa ja tukea, ja samalla olisi pystyttävä tukemaan myös sosiaalisen tukiverkon rakentumisessa ja mahdollisissa muissa ongelmissa.

Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella parannetaan opiskelijoiden ja nuorten taloudellista asemaa ja asumistilannetta sekä helpotetaan erityisesti kasvukeskusten vuokra-asuntotilannetta myös yleisemmällä tasolla, kun pieniä vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja jää enemmän muille tarvitseville.

Toivon, että laki etenee eduskunnassa ripeästi, jotta uusia opiskelija-asuntoja saadaan mahdollisimman pian rakentumaan eivätkä opiskelija-asuntoyhtiöt joudu pitkään odottelemaan avustuspääntien korotusta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä tätä puolen tunnin sääntöä tulkiten puheenvuorot edustajille Essayah, Multala ja Honkonen. — Edustaja Essayah.

15.06 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kyllä todellakin sekä nuorille että opiskelijoille kohtuuhintaiset asunnot ovat enemmän kuin tarpeen, ja tämä korotettu korkotuki on kyllä hyvä esitys sitä edistämään.

Täällä edustaja Kiljunen, kun esitteli tätä asiaa, totesi, että monet nuoret haluavat tänä päivänä asua yksin. No varmasti näinkin, mutta kyllä katsoisin, että viime kaudella tehty asumistuen muutos — jonka edustaja Kiljunen kyllä nosti puheenvuorossaan esille — oli kyllä yksi niistä suurimmista syistä, mitkä ajoivat sitten nuoria näihin vapaarahoitteisiin vuokra-asuntoihin, kalliisiin sellaisiin, ja toivat lisää kilpailua kaupunkien keskustoihin.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Kyllä tässä asumistukiasiassa olisi syytä tehdä korjausliike. Alun perinhän valtiovarainministeriö silloin esitteli, että tämä olisi suurin piirtein kustannusneutraali, kun opiskelijat siirretään yleisen asumistuen piiriin, mutta kuinka ollakaan sen hintalappu oli noin 80—100 miljoonaa, elikkä kyllä tämä tehtiin hätiköiden ja siinä mielessä ei ajateltu ehkä sitä kokonaisuutta, mihin se johtaa. Plus se, että tämä ryntäys vapaarahoitteisiin asuntoihin aiheutti ongelmia: esimerkiksi soluasuntoja alkoi jäämään tyhjillensä ja sitten Kela rupesi tekemään hyvin kummallisia tulkintoja, joissa jopa sisaruksat katsottiin yhteisasuvaksi pariskunnaksi, ja sitä kautta sitten vielä nuoret joutuivat ongelmiin näitten Kelan takaisin perimien asumistukien selvittelyissä, joten toivon, että kun hallitus nyt asuntopolitiikkaan on halunnut puuttua, myöskin harkittaisiin asumistukijärjestelmän perkaamista ihan perin pohjin.

Tuossa edustaja Arhinmäki taisi sanoa, että asumistuen leikkaaminen ei ole se ratkaisu. Ei varmaan leikkaaminen sinällensä, mutta sen uudelleen konstruointi ihan totaalisesti, koska myöskin siellä asumistuessa on tällainen omituisuus edelleenkin, että omaisuus ei vaikuta asumistuen määrään — olikohan se viimeistä edellisen hallituksen tekemä muutos — ja se kyllä vaikuttaa sitten siihen, että aina markkinoilta löytyy sellaisia keinottelijoita, jotka katsovat, että jos heillä on vaikka osinkotuloja, he pystyvät sitten niillä elättämään itsensä ja näyttämään, että heillä ei ole juurikaan muuta tuloa, ja he pistävät oman asunnon vuokralle ja nostavat asumistukea. Tämä ryhmä toki on varmasti pieni, mutta sekin ryhmä on olemassa. Kun täällä on tuotu puheenvuoroissa esille tämä järkyttävän suuri summa, mikä tällä hetkellä asumistukiin menee, se 2 miljardia, niin kyllä tämä asumistukiasia on yhtä lailla nyt tärkeää perata tässä yhteydessä, kun halutaan lisätä kohtuuhintaista asunto- tuotantoa.

Todellakin on totta, että kyllä siihen tonttitarjonta vaikuttaa ensin siellä pohjalla, ja sillä, kenelle näitä tontteja annetaan rakennettavaksi, on myöskin vaikutusta. Ja erityisryhmät on syytä huomioida. Ikäihmisille pitää kehittää yhä enemmän vaihtelevia, erilaisia asumismuotoja. — Kiitos.

15.09 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Asuntopolitiikan ainakin pitäisi olla yksi kuumimmista puheenaiheista myös täällä eduskunnassa, sillä jokaisen olisi hyvä jossakin asua. Se koskettaa ihan jokaista tässä yhteiskunnassa.

Täällä edustaja Arhinmäki puhui siitä, että ainoastaan rakentamalla lisää ei vaikuteta asumisen hintaan, mutta kuitenkin tiedämme tutkimuksista ja todellisesta elämästä sen, että se on asia, joka vaikuttaa kaikista eniten asumisen hintaan.

Tämä kyseinen hallituksen esitys on hyvä. Tässä pyritään nimenomaisesti erityisesti opiskelijoiden kohtuuhintaisen vuokra-asumisen tukemiseen ja uusien hankkeiden käynnistämiseen, mutta tämän esityksen perusteluissa todetaan myös, mikä tämmöisten pieni- ja keskituloisten kotitalouksien normaalien kohtuuhintaisten vuokra-asumisasuntojen tavoitteena on. Yksi tavoitteista on torjua asunnottomuutta, yksi on edistää työvoiman liikkuvuutta ja saatavuutta ja sitten kolmas on vähentää negatiivista segregaatiota.

Yleisesti kuitenkin tiedetään, että myös tähän ARA-järjestelmään liittyy ongelmia, erityisesti tähän 3 §:ään liittyen. Jos ajatellaan, millä tavoin pyritään siihen, että kohtuuhintaista eli nimenomaan ARA-rajoitteiden piirissä olevaa asuntotuotantoa syntyisi kasvukeskuksiin, niin keskeinen keino siinä ovat MAL-sopimukset. Seudut ovat jo tehneet omat MAL-sopimuksensa omalta näkökulmaltaan, ja nyt sitten keväällä valtio lähtee neuvotte-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

lemaan omalta osuudeltaan siitä. Kun nyt on päädytty sellaiseen lopputulokseen, että tavoitellaan ARA-asunnoille 30 prosentin osuutta kokonaisasuntotuotantomäärästä, niin valitettavasti joissakin kunnissa on sellainen tilanne, että ollaan jo hyvin paljon rakennettu ARA-tuotantoa erityisesti vanhoihin lähiöihin, joissa segregaatiohaaste on jo tällä hetkellä todella suuri. Kun kaupungin on rakennettava kaikista uusista asunnoista 30 prosenttia ARA-kantaa, se saattaa johtaa siihen, että on vain äärimmäisen vaikea löytää sellaisia paikkoja, joissa se ei lisäisi segregatiota, varsinkin sellaisissa tilanteissa, joissa rakennetaan kokonaisia kortteleita tai taloja, kuten useimmiten tilanne on.

Viime hallituskaudellahan ARA-järjestelmään tuotiin mahdollisuus myös tällaiseen niin sanottuun hankintatukeen, jolla voidaan hankkia myös yksittäisiä asuntoja niin sanotusta vapaarahoitteisesta asuntotuotannosta. Tämä tapa onkin äärimmäisen kannatettava, ja toivottavasti tätä voidaan enenevässä määrin käyttää. Mutta toivon tietysti, että kun valtio lähtee nyt neuvottelemaan näitä MAL-sopimuksia, niin tätä asiaa vielä pohdittaisiin, sillä erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla segregaatiorajunna myös asuntomarkkinoilla on se ensisijainen keino, millä pystytään tätä kehitystä kääntämään toiseen suuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja viimeinen puheenvuoro, edustaja Honkonen.

15.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nyt on tosiaankin käsittelyssä hallituksen esitys näiden erityisryhmien asuntorakentamisen avustuksesta. Tämä on erittäin hyvä asia, että hallitus on sen tuonut näinkin pian tänne eduskunnan käsittelyyn, ja tämä on tärkeä osa siinä, että saadaan lisää näitä kohtuuhintaisia asuntoja rakennettua opiskelijoille, ikäihmisille ja muille erityisryhmille.

Nyhdän tässä meidän asuntopolitiikassa on ikään kuin kaksi — karkeasti jaoteltuna — isoa tukielementtiä: meillä on tämä kysyntätuki, eli käytännössä silloin puhutaan tästä yleisestä asumistuesta, ja sitten on tämä hintatuki, ja nyt tälläkin hallituksen esityksellä pyritään sitä asumisen hintaa laskemaan, jotta nämä asumistukitarpeet eivät olisi niin korkeat. Näin se karkeasti ottaen jakaantuu.

Nyt kun tässä on ollut keskustelua näistä mittavista yleisen asumistuen menoista — tässä edustaja Essayah edellä totesi, että oli ehkä hätiköityä viedä opiskelijat tämän yleisen asumistuen piiriin — niin täytyy sanoa, että nämä yleisen asumistuen kustannukset ovat kasvaneet jo ennen tätä uudistustakin merkittävästi joka vuosi johtuen asumisen kallistumisesta isoissa kasvukeskuksissa etenkin täällä metropolialueella. Itse ajattelen niin, että se ei ole ongelma, että kaikkien väestöryhmien, niin opiskelijoiden kuin muidenkin, jotka ovat oikeutettuja yleiseen asumistukeen... Tässä on kyse ennen kaikkea heidän oikeuksiensa yhdenmukaistamisesta. Se ongelma on itsessään tämä koko järjestelmä ja asuntomarkkinat, joissa asumisen hinta pyrkii koko ajan kasvamaan ja sen myötä yleisen asumistuen menot. Ongelma ei ole se, että tuodaan eri väestöryhmät — opiskelijat, mielestäni vanhuksetkin pitäisi tuoda — tähän yleisen asumistuen piiriin, jotta kaikki olisivat yhdenvertaisessa asemassa. Se ei ole ongelma, vaan ongelma ovat nämä kasvavat menot ja ne meidän asuntomarkkinoilla ja rakentamisessa olevat epäjohtonmukaisuudet ja epäkohdat, jotka sitten aiheuttavat tätä voimakasta asumismenojen kasvua ja sitten toisaalta myöskin sitä, että pian normaalituloisetkaan kotitaloudet eivät pysty ilman yleistä asumistukea asumaan kasvukeskuksien alueilla.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Mielestäni tähän pitää ehdottomasti tulevaisuudessa pureutua ja pyrkiä hillitsemään näitä asumistukimenoja, koska ne ovat meidän julkiselle taloudelle jo hyvin merkittävä rasite. Ja tietenkin tämä asumisen hinnan tukeminen on myös keskeinen keino näissä talkoissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.15.

Keskustelua jatkettiin kello 18.27.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

18.27 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Minä helsinkiläisenä kansanedustajana haluan vielä pitää puheenvuoron, sillä nämä kohtuuttomat asumiskustannukset ovat yksi meidän kaupunkimme suurimmista ongelmista. Tämän esityksen tavoitteena tosiaan on nyt lisätä tätä opiskelija-asuntojen ja nuorisoasuntojen tuotantoa, koska kohtuuhintaisia opiskelija- ja nuorisoasuntoja me todella tarvitsemme. Tämä selviää myös näistä ympäristöministeriön tekemistä selvityksistä, joita me olemme saaneet tämän käsittelyä varten.

Minun mielestäni on hyvä myös huomioida se, että silloin kun nuorten ja opiskelijoiden asuntotilanne paranee, niin se vaikuttaa myös kokonaisuudessaan yleiseen vuokra-asuntotilanteeseen ja parantaa sitä. Eli käytännössä kun tämä on keskeinen kysymys suhteessa työvoiman liikkuvuuteen — meillä pitää olla ihmisillä, työntekijöillä, varaa asua siellä, missä työpaikat ovat — niin tällä voidaan vaikuttaa myös siihen.

Tämä esityshän perustuu suoraan siihen, mitä hallituspuolueet hallitusneuvotteluissa ovat sopineet. Me kuulimme ympäristövaliokunnassa, kuinka tämä on ollut myös poikkeuksellisen kehuttu esitys lausuntokierroksen aikana. Eli kiitos omasta puolestani hallitukselle siitä, että tässä nyt lähdetään toteuttamaan sitä hallituksen yhteistä tavoitetta, että me saamme asumiskustannuksia laskettua alas. Vasemmisto ajattelee, että asunto on perusoikeus ja asuntopolitiikan tulee taata kaikille kohtuuhintainen ja laadukas asunto.

Sitten ihan lopuksi minä haluaisin vielä lisätä sen, että tällä voi olla positiivisia vaikutuksia myös ympäristökysymyksiin välillisesti, sillä kuulimme, että tämä voi edistää sellaisia ympäristöystävällisiä hankkeita, mitkä eivät muuten välttämättä edistyisi, ilman tätä korotettua tukea. Tällaisia hankkeita voivat olla esimerkiksi puurakentaminen opiskelija-asuntojen kohdalla ja sitten esimerkiksi energiatehokkuusparannukset näiden peruseräparannushankkeiden yhteydessä. Myös tämä tietenkin todella hyvä asia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

6. Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen

Kansalaisaloite KAA 1/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

15.15 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tässä maassa, tässä ajassa, jossa naisten oikeudesta omaan kehoon on puhuttu enemmän kuin koskaan, ei tänä päivänä meillä ole erillistä lainsäädäntöä, joka yksiselitteisesti kieltää naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomisen. Siksi olen iloinen ja ylpeä kansalaisaktiivisuudesta, joka toi meille tämän lakiehdotuksen kansalaisaloitteen muodossa. Aloitteessa huomautetaan, että Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa naisten sukupuolielinten silpominen ei ole lailla kiellettyä. Suomessa asuu arviolta noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä tai naista ja noin 650:stä jopa 3 000:een silpomisuhan alla olevaa tyttöä. Keskustalle sopii, että säädetään silpomisen kieltävä erillislaki. Asiassa ei olisi enää kenelläkään mitään epäselvyyttä. Mikään uskonto ei pakota silpomisiin. Silpominen on yksi sukupuolittuneen väkivallan muoto.

Sain olla Euroopan neuvostossa tekemässä päätöstä: siellä meillä on tehty yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, Istanbulin sopimus. Se velvoittaa naisten ympärileikkauksen kieltämiseen. Raportöörit myös totesivat, että he haluavat olla auttamassa kaikkia niitä maailman naisia, jotka omassa kotimaassaan tekevät töitä silpomisen ehkäisemiseksi. Haluan nostaa yhden esimerkin, joka pääsi Euroopan neuvostossa keskusteluihin. Suomalaistaustainen Fadumo Dayib, joka oli presidenttiehdokkaana Somaliassa, presidenttiehdokaskierroksellaan puhui tästä asiasta. Se oli rohkea teko.

Meidän onkin pidettävä ääntä tyttöjen silpomisen lopettamiseksi kaikkialla maailmassa. Maailmalla on 200 miljoonaa silvottua tyttöä ja naista. Useimmiten tyttöjen sukuelimet silvotaan 4—10-vuotiaina, mutta myös vauvojen ja naisten, jopa synnyttäjien, sukuelimiä silvotaan. Miettikää omaa tytärtänne, siskoanne, kummilastanne, sukulaistyttöä tilanteeseen. Silpomiset tehdään usein likaisin välinein, esimerkiksi partaveitsellä tai lasinsirpaleella, jolloin leikkausalueen tulehdukset ovat yleisiä. Myös tarttuvat taudit, kuten hiv, ovat mahdollisia. Lopun ikää kestäviä seuraamuksia voivat olla kivuliaat kuukautiset, seksuaalisen elämän vaikeudet sekä ongelmat synnytyksessä. Silpomisen jälkeinen häpyhuulten yhteensompelu saattaa aiheuttaa naiselle virtaamisvaijoja ja kuukautisongelmia, kutinaa ja infektioita. Yhdyntä voi olla kivulias. Tyttöjen ja naisten silpomiseen liittyy psykologisia haittavaikutuksia ja mielenterveyden ongelmia. Silpomistapahtumassa koettu kipu, sokki ja toimenpiteen suorittajien fyysinen voimankäyttö ovat yleisiä syitä traumaattiseen kokemukseen.

Toki tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa rangaistavaa törkeänä pahoinpitelyinä. Rikoksesta voidaan tuomita jopa kymmenen vuotta vankeutta. Myös rikoksen valmisteluyritys ja osallisuus, kuten avunanto, ovat rangaistavia. Mutta selkeätä erillislainsäädäntöä ei ole, ja siksi tämä esitys on mielestäni erittäin hyvä. Lapsen vanhempien vastuun

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

pitää olla erityisen ankara. Passiivisesti tekoon suhtautuva vanhempi pitää voida tuomita todella vakavasta pahoinpitelyrikoksesta. Meidän tulee saada aikaan asennemuutos ja estää myös se, että Suomesta lähetetään pikkutyttöjä silvottavaksi muihin maihin. Olen kiitollinen kansalaisaloitteen tekijöille.

15.20 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tämän erittäin tärkeän kansalaisaloitteen mukaan Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa tyttöjen sukuelinten silpomista ei ole kielletty erillislailla. On suorastaan käsittämätöntä, että Suomi on tässäkin asiassa näin jälkeenyäännyt. Ilmeisesti aikaisempia vallanpitäjiä ei ole tämä asia riittävästi kiinnostanut. Nyt on oikea aika alkaa kiinnostaa. Tähän pitää säätää nollatoleranssi.

Koska silpomisrikoksessa on kyseessä tahallinen törkeä pahoinpitely ja äärimmäisen törkeä ruumiinvamman tuottaminen lapselle, pitää tuomion olla kovin mahdollinen. Törkeästä pahoinpitelystä voidaan tuomita kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen. Mielestäni sitä tuomiota pitäisi aina soveltaa näissä nuorten tyttöjen silpomistapauksissa.

Asiaa pitää tarkastella myös siltä kannalta, miten toimittaisiin, jos tyttöjä silpoisivat ja törkeästi pahoinpitelisivät kantaväestöön kuuluvat. Jos näissä tapauksissa lapset otettaisiin huostaan raakalaismaisesti käyttäytyviltä suomalaisilta vanhemmilta, pitäisi lapset ottaa huostaan myös samoja rikoksia tekeviltä maahanmuuttajataustaisilta vanhemmilta.

Näin julmissa teoissa pitäisi olla mahdollista myöskin tyttöjen silpomiseen syyllistyneiden vanhempien ja huoltajien karkottaminen Suomesta pysyvästi, jos kyseessä ovat jonkin toisen maan kansalaiset. Karkottamisen mahdollisuus lisäisi pelotetta edes alkaa harkita näin kammottavia tekoja omia lapsiaan kohtaan.

Unicefin mukaan Somalia on maailman johtava silpomisvaltio. Somaliassa naisten silpomisprosentti on edelleen erittäin korkea, joten Suomen somaliyhteisö olisikin otettava erityiseen tarkkailuun. Tässä yhteydessä tuskin kukaan tässä salissa kehtaa puhua syrjinnästä tai rasismista, jos näin tehtäisiin. Kun tämä laki aikanaan tulee voimaan, pitää muslimiyhteisöjen imaamit ja muut johtajat velvoittaa kertomaan lain sisältö yhteisöilleen niin usein, että kenelläkään ei jää epäselväksi, mitä silpomisesta seuraa. Jos jossain moskeijassa tai muussa uskonnollisessa huoneessa silpomista puolustetaan, pitää sellainen moskeija mielestäni sulkea ja silpomista puolustava ja silpomiseen kannustava imaami tai muu uskonnollinen johtaja karkottaa. Tanskassahan on karkotettu näitä imaameja, kun he ovat saarnanneet jotain pahaa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa usein hoetaan sanaa nollatoleranssi esimerkiksi vihaisen puheen kohdalla. Lasten silpominen on ainakin sata kertaa vakavampi rikos kuin pelkkä vaaraton vihainen puhe. Vihastuminen yhteiskunnan epäkohtia ja poliitikkojen huonoja päätöksiä kohtaan on aivan normaali tunne. Vihastuminen on yhtä luonnollista kuin ihas tuminen. Ei vihaista reaktiota pidä yrittää kieltää, mikäli ketään ei uhkailla eikä kenenkään kunniaa loukata tai muuten rikota lakia. Tämäkin kansalaisaloite on saanut alkunsa vihastumisesta. Voidaan siis sanoa, että vihastumisesta syntyy myös hyvää energiaa, joka laittaa muutoksia liikkeelle.

Suomen sisäministeriölle ja poliisijohdolle haluan tässä yhteydessä lähettää sellaisen viestin, että lopettakaa hyödytön tavallisten suomalaisten vihapuheen käyttäminen netissä ja keskittäkää rajallisia resurssejanne lasten ja naisten turvallisuuden lisäämiseen ja seksuaali- ja silpomisrikosten selvittämiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Lopuksi toivon, että jokainen tämän salin kansanedustaja näyttää kannattavansa nollatoleranssia tässä asiassa allekirjoittamalla ja äänestämällä maksimaalisen kovat tuomiot ja

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

seuraamukset huoltajille, jotka silpovat tai silvottavat lapsiaan. Edes tämän salin vihervasemman laidan ei pidä piiloutua tässä asiassa monikulturismi-ideologian ja suvaitsevaisuuden taakse vaan myöskin hyväksyä kovimmat mahdolliset tuomiot näistä silpomisrikoksista. Suomea ei voi sanoa sivistysmaaksi tai ihmisoikeuksia puolustavaksi maaksi niin kauan kuin lasten silpomista katsotaan läpi sormien.

15.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Keskustelemme tänään erittäin, erittäin tärkeästä ja vakavasta asiasta. Tyttöjen silpomisessa on kyse tyttöjen terveyttä ja hyvinvointia vahingoittavista hyvin, hyvin vakavista rikoksista. Silpominen aiheuttaa sen uhreille, tytöille ja naisille, sekä fyysistä että henkistä kärsimystä. Jokainen tyttöjen silpomistapaus on yksi liikaa. Näitä vastenmielisiä tekoja ei voi hyväksyä, ei koskaan eikä mistään syystä.

Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tämän tärkeän asian tuomisesta tänne eduskuntaan. Itsekin kahden tyttären äitinä arvostan kovasti työtänne tämän asian puolesta.

Könsstymning av flickor och kvinnor handlar om mycket allvarliga brott som skadar flickors och kvinnors hälsa både fysiskt och psykiskt och för hela livet. Varje fall av könsstymning är ett fall för mycket och det kan aldrig godkännas, och det ska vara fullständigt klart för alla att könsstymning av flickor är förbjudet och straffbart.

Arvoisa puhemies! Huomionarvoista on, että tälläkin hetkellä naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen on rangaistavaa pääsääntöisesti törkeänä pahoinpitelynä. Rangaistavaa on myös avunanto tai yllyttäminen tällaiseen tekoon. Lisäksi rangaistavaa on henkilön pakkottaminen sukuelinten silpomisen kohteeksi.

Tässä yhteydessä on hyvä mainita, että Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvova GREVIO-asiantuntijaryhmä suositti vastikään, että Suomen tulisi tarkastella sääntelyä, joka koskee suostuttelua tai kehottamista sukuelinten silpomiseen. Oikeusministeriön tarkoituksena onkin arvioida tarvetta sukuelinten silpomisen kriminalisoinnin laajentamiselle tältä osin. Tämä arviointi on osa Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaan liittyvää niin sanottua puoliväliarviointia.

Arvoisa puhemies, käytännössä sukuelinten silpomiset etenevät rikosprosessiin harvoin. Ongelmia on esimerkiksi sukuelinten silpomistapausten tunnistamisessa ja esiintuomisessa sekä ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevä työ on tässä erittäin keskeistä. Sosiaali- ja terveydenhuollolliset toimet sekä tiedottaminen ovat keskeisiä. Ja on tärkeää tehdä selväksi se, että silpominen on Suomessa rikollista ja rangaistavaa. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että tuoreessa hallitusohjelmassa on linjattu, että turvaamme resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön. Erillistä kirjausta siitä, että lainsäädäntöä silpomisen osalta oltaisiin muuttamassa, ei hallitusohjelmassa ole. Mutta, arvoisa puhemies, itse näen kuitenkin, että mahdollisen tyttöjen silpomisen erillislain hyötyjä ja haittoja on syytä selvittää ja arvioida. Lainsäädäntömme tulee mahdollisimman tehokkaasti ehkäistä silpomista. Oikeusministeriön virkamiehet saavat nyt paneutua huolellisesti muun muassa siihen, mitä muissa pohjoismaissa on tehty ja millaisia hyviä ja huonoja kokemuksia siellä on, ja sen jälkeen on johtopäätösten aika. Toisin sanoen en siis omalta osaltani sulje pois mitään vaihtoehtoa, eli en myöskään sitä, että erillislaki voitaisiin säätää.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Värderade talman! Alldeles till sist: Jag anser det alltså vara viktigt att för- och nackdelar med en lag som förbjuder könsstympling utreds väldigt noga. Det är ju så att i dagens lagstiftning är det redan förbjudet, det handlar om grov misshandel, men vi behöver utreda om det finns orsak att göra en specialparagraf just kring det här. Justitieministeriets tjänstemän får nu utreda noggrant bland annat hur man har gjort i de övriga nordiska länderna och hur bra eller dåliga erfarenheter man har där, och efter det är det dags för slutsatser, men i detta skede utesluter jag inga alternativ. — Tack.

15.31 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää oikeusministeriä siitä, että hän osoittaa, että hän ottaa tämän asian tosi vakavasti. Haluan kiittää myöskin kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että he ovat nostaneet tämän kysymyksen sellaiselle tasolle, että siitä oikeasti käydään yhteiskunnallista keskustelua, koska ei ole vain naisten asia taistella naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan.

Meillä on menossa tällä hetkellä toinen toimintaohjelma nimenomaan silpomista vastaan, joskin on ollut ongelmia sen toimeenpanossa, koska siihen ei ole ollut voimavaroja. Toivotaan todellakin, että nyt löydetään voimavaroja sosiaali- ja terveysministeriössä, missä voidaan tehostaa tätä.

Naisiin kohdistuvassa väkivallassa ongelma lainsäädännössä tähän asti on ollut, että esimerkiksi silpomista kohdellaan ennen kaikkea yhtenä tekona. En tiedä, onko tähän ratkaisua, mutta toivon, että tässä samassa yhteydessä pohditaan sitä, että itse asiassa silpominenhan, sen lisäksi, että se on pahoinpitely, kohdistuu naisen vapauteen ja elämän rajoittamiseen. Se on laajempi teko ja puuttuminen [Puhemies koputtaa] ihmisen terveyteen ja elämään kuin se pelkkä pahoinpitely.

15.32 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä. Perussuomalaiset tekivätkin helmikuussa tänä vuonna tästä toimenpideoitteen. Valitettavasti silloin se ei johtanut ministeri Häkkäsen puolelta eikä keskustan puolelta enempiin toimenpiteisiin, mutta hyvä, että näissä puolueissa ollaan nyt asiasta samaa mieltä perussuomalaisten kanssa.

Minulla olisi kysymys ministerille. Olen lakivaliokunnan puheenjohtaja, tämä tulee meille valiokuntaan käsiteltäväksi. Kerroitte, että teillä on jonkinlaisia selvityksiä menossa nyttien kansainvälisestä lainsäädännöstä, ja varmasti saamme näistä tietoa. Mutta erityisesti haluaisin kiinnittää huomiota siihen — kun puhuitte tästä silpomisen tunnistamisesta — että silpominen on hyvin helposti silmillä havaittavissa. Jos näin on tapahtunut, niin onko neuvoloissa ja kouluissa riittävät pakkokeinot siihen, että lapsia voidaan tarkastaa ilman vanhempien suostumusta?

15.33 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeriä siitä, että hän ja hallitus on valmis ennakkoluulottomasti tätä asiaa tarkastelemaan pitäen yhtenä vaihtoehtona myös sitä, että säädettäisiin tästä erillisenä lakina. Itse näen, että tällainen erillinen laki asiasta olisi tärkeä ennen kaikkea signaalina ja viestinä siitä, miten kiellettyä ja torjuttavana tätä Suomessa pidetään, vaikka nykyinenkin rikoslaki luonnollisesti kattaa tällaisen toiminnan. Uskon, että asiasta tiedottaminen sinne, minne tietoa halutaan levittää, olisi myös helpompaa, jos tästä säädettäisiin erillisellä lainsäädännöllä.

Herra puhemies! En malta tässä yhteydessä olla toteamatta, miten naurettava on tässäkin valossa parin keskeisen valtiosääntöoikeusoppineemme näkemys, että kerjäämisen

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

kieltäminen olisi vastoin perustuslakia ja syrjintää, koska se kohdistuu käytännössä tiettyyn ryhmään. Totta kai tällainen lainsäädäntö kohdistuu ryhmään, niin kuin tämäkin kohdistuu niihin naisiin, joiden kulttuuriin tällainen menettely kuuluu, eikä se tarkoita sitä, että tämä laki olisi jotenkin kielletty laki syrjintänä tai muuten perustuslain kannalta arveluttava, päinvastoin.

15.34 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää ministeriä ennakkoluulottomuudesta. On tärkeää, että tähän nyt puututaan. Tämä on ollut keskusteluissa, niin kuin edustaja Meri aikaisemmin jo totesi.

Ehkä tärkein kohta tässä on siinä juuri, mitä tähän sukuelinten silpomiseen liittyy, kokevatko nämä yhteisöt tai ihmiset, jotka sitä tekevät tai suunnittelevat, niin, että he tekevät tässä pahoinpitelyä tai muuta. Haluankin ministeriltä kysyä, onko meillä asiasta esimerkiksi ennakkotapauksia, joissa olisi tuomittu tämän mukaan.

Itse olen sitä mieltä, että tämä erillislaki ehdottomasti tarvitaan, koska osaltaan se välittää nimenomaan sitä viestiä, että tämä ei ole hyväksyttävää. Itse uskon, että tämä olisi toisaalta semmoinen ajuri myöskin niihin yhteisöihin ja toisaalta työkalu sellaisille henkilöille, jotka työtä tämän parissa tekevät, että asennemuutosta saataisiin voimakkaammin läpi.

15.35 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia myös omasta puolestani kansalaisaloitteen tekijöille tärkeän asian esiin nostamisesta ja myös ministerille siitä muistutuksesta, että tyttöjen sukuelinten silpominen on paitsi täysin tuomitavaa myös Suomessa rikoslain nojalla rangaistava teko. Kyseessä on täysin törkeä ja vakava ihmisoikeusloukkaus.

On todella tärkeää, että etsimme ne vaikuttavimmat keinot suojella niitä tyttöjä, joiden koskemattomuus on silpomisen takia uhattuna. Lainsäädännöllisten tarpeiden arvioimisen lisäksi on aivan olennaista varmistaa, että eri alojen ammattilaisilla on valmiudet puuttua asiaan ja tietoa siitä, miten tätä sukuelinten silpomista voidaan myöskin ennaltaehkäistä. Ihmisoikeusliiton mukaan esimerkiksi puheeksiottovelvollisuuden toteuttamisessa on huolestuttavia puutteita. On vaikea uskoa, että kyse olisi tahallisesta laiminlyönnistä, vaan pikemminkin ehkä puutteista osaamisessa ja tiedostamisessa. Yksi tärkeä ja tehokas tapa ehkäistä tyttöjen sukuelinten silpomista on myöskin lisätä tietoisuutta perinteen syistä ja seurauksista tätä perinnettä harjoittavien yhteisöjen keskuudessa.

Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut turvaamaan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön, ja odotan, että silpomisen vastaisen työn tehostaminen on [Puhemies koputtaa] korkealla hallituksen prioriteeteissa.

15.37 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on vakava ihmisoikeusloukkaus ja rikos. Se rikkoo itsemääräämisoikeutta ja vahingoittaa ihmisen hyvinvointia ja terveyttä. Yhdenkään tytön ei pidä joutua silvottavaksi.

Vaikka silpominen on jo nykyisin mukaan kiellettyä ja rangaistavaa, aivan kuten täällä on todettu, on erillislain tarvetta selvitettävä, aivan kuten on myös mietittävä, mitä kaikkia toimenpiteitä voidaan tehdä silpomisten ennaltaehkäisemiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Mikään laki ei kuitenkaan yksin lopeta silpomista, sen tiedämme myös maailmalta. Tarvitaan myös ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä sekä tietoa ja osaamista

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

virkamiehille ja ammattilaisille, jotta asiaan osataan myös puuttua, sekä silpomisen vastaisen työn riittävää resursointia kaikkialla Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Essayahille. Sen jälkeen ministeri, mikäli hän haluaa kommentoida, ja sitten palaamme puhujalistaan.

15.38 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myöskin kiittää kansalaisaloitteen alullepanijoita ja oikeusministeriä siitä, että hän tässä puheenvuorossaan jo kertoi, että harkitsee ja ei ole ainakaan poissulkenut sitä mahdollisuutta, että tästä erillislaki säädettäisiin, koska tosiasiahan on, että vaikka Suomessa tätä silpomista tutkitaan törkeänä, vakavana pahoinpitelynä, niin kuitenkin meillä ei ole saatu yhtään tapausta Suomessa tai ulkomailla tapahtuneista silpomisista oikeusasteisiin, jos tämä saamani tieto vuodelta 2018 pitää paikkansa.

Siinä mielessä kun kuitenkin arvellaan, että meillä Suomessa on noin 10 000 tyttöä ja naista, jotka on silvottu, ja ehkä jopa noin 3 000 tyttöä on vaarassa joutua silvotuksi, niin kyllähän nämä huolestuttavat luvut kertovat siitä, että suomalainen yhteiskunta ei ole saanut perille viestiä, että meillä Suomessa ei hyväksytä tällaista käyttäytymistä. Siinä mielessä kyllä toivon, että oikeusministeriö tutkii tätä asiaa. Toivon mukaan myöskin siihen ennaltaehkäisyyn tuodaan sitten resursseja, että kouluterveydenhuollossa ja terveydenhuollossa ylipäätensä tämä asia voidaan ehkä helpommin ottaa silloin puheeksi, kun sieltä löytyy selkeästi lainsäädäntö taustalta.

15.39 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta.

Se on varmasti juuri niin, että me tarvitsemme lisää toimenpiteitä, lisää yhteydenottoa koulun, terveydenhuollon, poliisin, oikeuslaitoksen välillä. Ja myös sitä ennalta ehkäisevää työtä on tarkoitus tällä hallituskaudella nyt vahvistaa. Juuri sen takiahan meillä on myös hallitusohjelmassa kirjaus siitä, että nyt tehdään enemmän ja panostetaan myös enemmän rahaa tähän.

On totta, niin kuin tässä on tullut esille, että näitä tapauksiahan ei ole tullut meidän tuomioistuimiin. Sen takia on varmasti myös niin, että on tapahtunut silpomisia, mitä ei ole pystytty ennaltaehkäisemään. Sen takia täytyy muistuttaa myös siitä, että myös vanhemmilla on ilmoitusvelvollisuus, jos he tietävät tai jos joku sukulainen tietää, että tämä tyttö on nyt vaarassa joutua silvotuksi — jo silloin on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, ja tämähän ei myöskään toteudu tänä päivänä. Mutta se on rikoslaissa jo kielletty.

Tästä johtuen me haluamme, että panostetaan juuri ennaltaehkäisyyn ja tiedottamiseen, ja tehdään se tiedottaminen niin, että se varmasti menee perille, koska niin kuin aloituspuheenvuorossani sanoin, jokainen tapaus on yksi liikaa, ja näin ei missään nimessä saisi tässä hyvässä maassa tapahtua. Sen takia oikeusministeriössä katsotaan hyvin tarkasti nyt, [Puhemies koputtaa] miten tästä eteenpäin, ja yhdessä poikkihallinnollisesti olemme valmiita tekemään töitä sen eteen, että myös ennalta ehkäisevästi pystytään tarttumaan näihin tapauksiin paremmin kuin tänä päivänä. — Kiitos.

15.41 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kollega tässä jo todistikin, että teemme tässä vahvasti yhteistyötä ja hallitusohjelmakirjaus antaa myös selkeän vakuuden siitä, että olemme tosissamme.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Tässä käytiin jo läpi se, että kysymyksessähän on jo tällä hetkellä rikos, mutta on hyvä myös todeta, että myös lastensuojelulakikin huomioi nämä tapaukset, eli käytännössä vi-ranomaisten ja muiden lasten kanssa työskentelevien velvollisuutena on tehdä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille, jos tällaista epäillään eli epäillään lapseen kohdistuvaa rikosta. Tämä sama lastensuojeluilmoitus on käytössä myöskin muille, jotka ovat huolis-saan lapsen kasvuolosuhteiden turvallisuudesta. Myöskin ammattihenkilöillä on mahdolli-suus tehdä salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitus poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhan johdosta.

Tältä osin on hyvä sanoa vielä, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön on yhdessä THL:n ja hyvin laajan ohjausryhmän kanssa laatinut toimintaohjelman tyttöjen ja naisten suku-puolielinten silpomisen ehkäisemiseksi. Tämä ohjelma on julkistettu 6.2.2019, ja se kertoo siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on nollatoleranssi tässä ilmiössä. Ja niin kuin tässä on erikseen todettu, niin kyllä itse koen myös, että meillä on vakava kysymyksen paikka siinä, pitääkö olla tässä asiassa vielä tehokkaampi.

Puhemies Matti Vanhanen: Siirrymme puheenvuorolistaan.

15.43 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy ihan aluksi kommentoida muutamia asioita, mitä tässä tuli oikeusministeriltä:

Koen, että tilannekuva on teillä hieman heikko. Puhuitte siitä, kuinka pitää muistaa, että vanhemmillä on myöskin ilmoitusvelvollisuus, mitä tulee tyttöjen sukuelinten silvontaan. Mutta kun tässä on kyse juuri siitä, että vanhemmat ovat se taho, joka vie esimerkiksi Somaliaan, ja he ovat osallisia siihen, että se tyttö silvotaan. Myöskin puhuitte siitä, että valistuksella tulee olemaan iso merkitys, mutta me suomalaisten näkövinkkelistä monesti olemme turhan naiiveja, eli jos me ajattelemme muslimiyhteisöjä, niin vaikka jos koulussa on esimerkiksi valistusta tai sitten uskonnolliset johtajat opettavat, että näin täytyy toimia tai joutuu helvettiin, niin siinä on iso ero, ketä kuunnellaan. Myöskin puhuitte siitä, kuinka näitä tapauksia on hyvin vaikea huomata. Ei ole. Sote-puolella nämä asiat voidaan huomata, mutta terveydenhuollon henkilökunta on peloissaan rasismileimoista, jos näitä asioita lähdetään tuomaan esille.

Arvoisa herra puhemies! Suomi on uudenlaisten haasteiden edessä. Islamin myötä Suomeen on tullut sellaista barbaarikulttuuria, joka vetää hiljaiseksi. Tahdon kiittää jokaista kansalaista, joka on allekirjoittanut kansalaisaloitteen tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämisestä. Nimittäin tänä päivänä Suomessakin asuvien pienten viattomien tyttöjen sukuelimiä silvotaan raa'asti, ja sen vuoksi he joutuvat kärsimään koko loppuelämänsä fyysisistä ja henkisistä seurauksista. Naiivi Suomi on esimerkiksi ottanut Somaliasta valtavasti turvapaikanhakijoita hädän perusteella, ja oleskeluluvan myöntämisen jälkeen somaleita käy kotimaassaan lomailemassa ja osa silvotuttaa samalla siellä tyttärensä. Samaa tapahtuu muissakin muslimimaissa.

Moni ei uskalla puhua ongelman juurisyistä. Niistä pitää vihdoin puhua. Silvonnan tarkoitus on kontrolloida naisen seksuaalisuutta, ja seksuaalista nautintoa pyritään näin estämään. Joskus naisen vagina jopa ommellaan kiinni jättäen jäljelle vain pieni reikä. Tämän mies, jonka omaisuutta naisesta myöhemmin tulee, leikkaa auki. Miten kukaan muslimi-isä tai muslimiäiti voi sallia tällaista lapselleen?

Alle kymmenvuotiaan tytön naiseen pedofiiliprofeetta Muhammadin perustamassa uskonnossa naisen arvo on halpa.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän edustajaa puhumaan kunnioittavasti.

Profeetta Muhammadilla oli alle kymmenvuotias vaimo, ja siitä käytetään tiettyjä termejä. Hän antoi toiminnallaan esimerkin seuraajilleen, jotka jatkavat naisten alistamista vielä tänäkin päivänä. Meidän on suomalaisina lainsäätäjinä puolustettava länsimaisia arvoja ja ennen kaikkea heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset haluamme puolustaa maahanmuuttajaperheiden naisia ja tyttöjä. Monet heistä elävät täysin eristettynä suomalaisesta yhteiskunnasta ja ovat jatkuvassa kunniaväkivallan, lapsiavioliittojen ja silpomisten vaarassa. Moni maahanmuuttajanainen saa selkäänsä kotona ihan vain siitä syystä, että aviomies on huomannut vaimonsa vastanneen naapurustossa toisen miehen iloiseen tervehdykseen.

Käsittelyssä oleva kansalaisaloite osaltaan vahvistaisi viestiä silpomisesta rikollisena ja rangaistavana toimintana niin Suomessa kuin ulkomailla. Hallituksen tulee ryhtyä nopeasti lainsäädäntötyöhön kansalaisaloitteen pohjalta, ja samassa yhteydessä tulisi ottaa käsittelyyn myös poikien ei-lääketeieteelliset sukupuolielinten silpomiset. Suomalaisen lainsäädännön on turvattava kaikkien pienten lasten fyysinen koskemattomuus, niin tyttöjen kuin poikienkin. Kansalaisaloite on aloitusaskel islamiin liittyvään naisten alistamiseen puuttumiseen. Hallituksen on kuitenkin pystyttävä menemään vieläkin pidemmälle ja valmisteltava laajempaa uutta lainsäädäntöä ja toimenpiteitä näiden maahanmuuttajanaisten kokonaisvaltaisemman koskemattomuuden, turvallisuuden ja oikeuksien takaamiseksi.

15.48 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Olemme saaneet tänään käsittelyyn valtavan tärkeän kansalaisaloitteen, aloitteen, jossa ehdotetaan tyttöjen sukuelinten silpomisen kriminalisoinnista. Itse olisin nähnyt mielelläni tässä yhteydessä aloitteen, joka olisi kattanut kaikki lapset ja sisältänyt myös poikien ei-lääketeieteellisten ympärileikkausten kiellon, sillä näitä toimenpiteitä tehdään Suomessa vuosittain noin 400, joten tämäkään ei ole aivan mitätön asia. Poikien ei-lääketeieteellinen ympärileikkaus ei ole laisinkaan lailla kielletty, mutta sekä terveen järjen että myös THL:n mukaan toimenpiteen katsotaan loukkaavan lapsen koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. Mutta keskityn nyt tyttöihin, joita tämä kyseinen aloite käsittelee.

THL:n Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman mukaan Suomessa arvioidaan olevan noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä tai naista. Silpomisen riskissä heitä arvioidaan olevan noin 650—3 080 riippuen siitä, huomioidaanko arviointilaskelmassa toisen polven ulkomaalaistaustaiset tytöt. Huolestuttavia viestejä kuuluu myös siitä, että koulujen loma-aikoina lapsia saatetaan lomamatkoilla silpoa. Vaaravyöhykkeellä arvioidaan olevan jopa 3 000 tyttöä.

Suomessa ei edelleenkään ole käyty yhtään oikeusistuntoa lapsen silpomisesta, vaikka Suomessa arvioidaan olevan tuhansia silvottuja lapsia. — siis tuhansia silvottuja lapsia, ei yhtään oikeuden istuntoa. Poliisihallituksesta saadun tiedon mukaan epäiltyjen, poliisille ilmoitettujen tyttöjen silpomisten lukumäärää kartoitettiin manuaalisella rikosilmoitustiedon läpikäynnillä. Läpikäynnin yhteydessä todettiin, että aikavälillä tammikuu 2013 — toukokuu 2019 on vuosittain kirjattu muutama poliisille ilmoitettu tyttöön kohdistuva silpomisepäily. Tehdyssä selvityksessä löydettiin edellä mainitulta aikaväliltä yksi tapaus, vuodelta 2018, joka on edennyt Lounais-Suomen poliisilaitokselta syyteharkintaan. Luvut ovat siis todella pieniä siihen nähden, mikä ilmiön laajuus arvellaan olevan.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Fenix Helsinki teki vuonna 2017 selvityksen tyttölasten silpomisesta, ja jo tuolloin oli näyttöä Suomessa syntyneiden tyttöjen silpomisesta ulkomailla. Tähän peilaten on perin erikoista, että maanantaina Helsingin kaupunginhallitus käsitellessään asiaan liittyvää aloitetta perusteluissaan väittää, että todennettuja tapauksia, joissa ympärileikkaus olisi tehty Suomessa asumisen aikana, ei ole tullut ilmi. Mitä ilmeisimmin maahanmuuttajataustaisten kertomukset eivät ole varteenotettavia asian suhteen, vaan tässäkin suomalainen virkamies tietää parhaiten ja poliitikko nyökyttelee.

Helsingissä aloitteessa vaadittua lasten silpomisen ennalta ehkäisevän toimintaohjelman laatimista eivät muuten kannattaneet kuin perussuomalaiset — meillä on linja tässä asiassa — ei edes kaksi päivää sitten omalla lakialoitteella kriminalisointia vaatinut kokoomus, [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] jonka edellisen kauden oikeusministeri Häkkänen ei katsonut erillislakia tarpeelliseksi. Joku voisi ajatella, että kokoomus tekee vakavalla asialla politiikkaa, mutta me luonnollisesti täällä eduskunnassa ajatteleme, että kokoomus on tullut vaalien jälkeen järkiinsä ja lakialoite on täysin vilpittön yritys edistää tätä tärkeää lasten koskemattomuuden ja suojelun asiaa.

Nopealla googlettamisella on vaivatta löydettävissä silvottujen Suomessa asuvien tyttöjen kertomuksia, joita lukemalla pääsee nopeasti kiinni siihen, ettei alaikäisten tyttöjen silvottu alapää aiheuta rikosilmoituksen tekoa sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden toimesta, vaikka lain mukaan työntekijällä on ilmoitusvelvollisuus poliisille. Lastensuojeluilmoitukseen velvoitettujen — eli myös lastensuojeluviranomaisten — on tehtävä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikos tai henkeen tai terveyteen kohdistunut rikos, jonka enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Voidaanko siis väittää, että Suomessa edellä mainituista viranomaisista ja tahoista vain muutama törmää alaikäisiin silvottuihin lapsiin? Tyttöjen silpominen on tällä hetkellä todella voimassa olevan rikoslain mukaan törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävä rikos. Rikos, josta on ilmoitusvelvollisuus poliisille kaikilla niillä tahoilla ja viranomaisilla, joilla on lastensuojeluilmoitusvelvollisuus. Rikos, jonka syyteoikeus vanhenee vasta 20 vuodessa. Rikos, josta lapsi voisi aikuisena halutessaan nostaa syytteen. Rikos, joita ei ilmoiteta poliisille. Siksi tämä aloite on tärkeää saattaa maaliin ja kriminalisoida teko siten, ettei tulkinnanvaraa jää kenellekään siinä, milloin tämä teko on saatettava poliisiin tietoon.

Herääkin aiheellisesti kysymys: miksi Suomessa saa lapsia silpoa ilman, että asioihin puututaan kuten lastensuojelun ja rikosten lainsäädäntö vaatisi? Euroopan neuvoston GREVIO-ryhmä antoi Suomelle muutama viikko sitten suosituksia arvioituaan, kuinka hyvin Suomessa torjutaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa. Asiantuntijat kannustavat Suomea kriminalisoimaan tyttöjen sukuelinten silpomisen. Rikoksia olisivat itse silpomisen lisäksi muun muassa siihen yllyttäminen ja tekijän rekrytoiminen. Jostain syystä näitä rikoksia ei tuoda esiin eikä tuomita. Jostain syystä tässä maassa, mitä ilmeisimmin rasismien pelossa, ei uskalleta reilusti paheksua näitä tekoja ja saattaa niitä oikeudenkäytön piiriin.

Millaisessa maailmassa me oikein elämme? Millainen länsimaalainen naisten ja tyttöjen tasa-arvoa ajava hyvinvointiyhteiskunta katsoo toisaalle ja horisee kulttuurisensitiivisyydestä, kun kyse on valtavasta kärsimyksestä, joka jatkuu monesti läpi elämän? Millainen yhteiskunta pyrkii puhumaan asiasta hiljaa ja kuiskaten, kun tämä brutaali ja lapselle traumat aiheuttava täysin käsittämätön toimenpide vaatisi ääntä, voimaa ja tekoja, jotta ne saadaan loppumaan? Voimmeko kuvitella tilannetta, jossa jokin ryhmä ihmisiä alkaisi

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Suomessa katkaisemaan lapsiltaan pikkurillin ilman puudutuksia tylsillä puukoilla? Voimmeko kuvitella, että asiaa hoidettaisiin vuosikausia kouluttamalla ja lisäämällä tietoisuutta, ettei niin saa tehdä? Voimmeko kuvitella, että me puhuisimme kulttuurisensitiivisyydestä emmekä tekisi kaikkeamme, jotta nämä ihmiset joutuisivat oikeudenkäytön piiriin? Miksi siis nyt käsittelyssä oleva lapsen koskemattomuuden ja suojelun tarve olisi jotenkin erilainen? Hyväksymmekö toisten lasten bruttaalin pahoinpitelyn, koska olemme suvaitsevaisia ja kivoja?

Arvoisa puhemies! Niin kauan kun maassamme hymistellään asialle tekemättä konkreettisia toimia, uhrataan joka vuosi lapsia monikulttuurisuuden ihannoinnin alttarilla silpomalla heiltä sukuelimet kylien majoissa lasinpalasilla ja partaterillä, kiinni pitämällä, jalat levittämällä, ilman puudutusta, ilman asianmukaisia tiloja, osaamista ja lääkityksiä. Miettikää nyt, arvon kollegat.

Tämä käsittelyyn tuleva aloite on siis hyvä alku lastensuojelun kannalta, mutta se toimii myös maamme lastensuojelun ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon kentän osalta viestinä siitä, että katseen kääntäminen toisaalle on absoluuttisen väärin. Samalla olisi tässä tilanteessa syytä arvioida poikien ei-lääketeieteellisen silpomisen kriminalisointi. Yhdenkään Suomessa asuvan lapsen ei tule joutua silvotuksi — yhdenkään — ja siksi aloitteessa esitetty kriminalisointi tulee saattaa lakiin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vastauspuheenvuorot tähän edustajille Vikman ja Honkasalo, ja sen jälkeen ministeri Henrikssonille puheenvuoro.

15.56 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silpomisen kitkeminen on ollut esillä kokoomuksen toimesta jo muun muassa viime kaudella. Kansalaisaloite on tärkeä, ja sain myös olla mukana sitä keväällä eduskuntaan jättämässä. Kansalaisaloitteen muotohan on ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä. Tästä syystä me olemme kansanedustaja Sari Sarkomaan kanssa jättämässä lakialoitetta, joka täydentää tätä kansalaisaloitetta. Lakialoitteemme koskee tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämistä omana rikosnimikkeenä. Näitä lakialoitteita on teknisesti kaksi, ja tällä kokonaisuudella haluamme parantaa sukuelinten silpomisen ennalta estämistä, parantaa tekojen tuloa viranomaisten tietoon sekä koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia.

Suomessa tosiaankin arvioidaan jopa 3 000 tytön olevan silpomisuhan alla. Yksikään tapaus, joka on tapahtunut, ei ole edennyt oikeuteen saakka. Kyse on yksinkertaisesti siitä, että meidän on nykyistä paremmin onnistuttava suojelemaan näitä silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja samalla ennaltaehkäisemään tapauksia. Rikoksista on jouduttava myös rikosvastuuseen nykyistä tehokkaammin.

15.58 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä luulen, että me olemme kaikki täällä salissa sitä mieltä, että kyseessä on todella vakava ihmisoikeusloukkaus — täällä ovat kaikki toistaneet sitä, että kyseessä on vakava ihmisoikeusloukkaus ja myös naiseen kohdistuvasta väkivallasta on kyse, siitä ei ole erimielisyyttä lainkaan. Minä arvostan Henrikssonin puheenvuoroa siitä, että hän pystyi rakentavasti kaikkiin näihin puheenvuoroihin vastaamaan, ja ehkä tämä ero onkin siinä, pystymmekö me puhumaan tästä asiasta niin, ettemme halvenna kokonaisia ihmisryhmiä ja lietso pelkoa niin kuin eräällä ryhmällä täällä on tapana tehdä.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Minä olisin kysynyt ministeri Henrikssonilta vielä, jos on mahdollista: kun tätä erillislainsäädäntöä selvitetään, mikä on tärkeää, niin voitaisiinko siinä yhteydessä puuttua myös siihen, että tällä hetkellä kouluterveyskyselyn mukaan maahanmuuttajataustaiset nuoret pääsevät huonosti kouluterveydenhuollon piiriin? Eli siinä on myös kyse siitä luottamuksesta, joka on haurasta terveydenhoitoa kohtaan. Minä uskon siihen, että kun me rakennamme luottamusta sen sijaan, että me pakotamme ihmisiä, niin me pystymme myös saamaan parhaimpia tuloksia aikaan. Ihmisoikeusliitto on tässä Suomessa tehnyt todella [Puhemies koputtaa] hienoa ja pitkään työtä.

15.59 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Minun käsitykseni tästä keskustelusta on se, että me olemme kaikki samaa mieltä, että kyseessä on erittäin, erittäin vakava rikos. En ole kuullut, että kukaan olisi ollut toista mieltä. Sen takia sanon edelleen sen, että minun mielestäni se on erittäin hienoa, että tämä kansalaisaloite on tehty. Se on välttämätöntä, että tästä asiasta keskustellaan, ja meidän pitää yhdessä miettiä, millä tavalla me pystymme paremmin kuin tänä päivänä ennaltaehkäisemään sitä, että yksikään tyttö joutuu silvotuksi.

Sen takia tässä nyt hallitus haluaa panostaa myös siihen, että poikkihallinnollisesti tehdään enemmän yhteistyötä, [vastauspuheenvuoropyyntöjä] niin kuin edustaja Honkasalo tässä nosti myös esille: luodaan luottamusta, niin että lapset uskaltavat kertoa kouluterveydenhoitajalle, niin että uskalletaan kertoa toiselle aikuiselle, mistä on kysymys, niin että uskalletaan kertoa, että pelkää, ja niin edelleen. Sen takia on tärkeätä, että edetään hyvin vakavasti tämän vakavan asian äärellä.

Ja niin kuin alussa sanoin, niin en sulje pois erillislainsäädäntöä, mutta tulen nyt seuraamaan hyvin tarkasti, miten tätä kansalaisaloitetta tullaan käsittelemään lakivaliokunnassa. Suomelle oikeusvaltiona on äärimmäisen tärkeätä, että otamme vakavasti myös kaikki ne huomautukset, jotka me saamme kansainvälisiltä instituutioilta, ja me katsomme, millä tavalla me voimme tehdä asiat paremmin huomenna kuin tänä päivänä. Tämäkin asia kuuluu niihin. On kyse naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Myönnän vielä lyhyet debattipuheenvuorot edustajille Lohi, Rantanen, Keto-Huovinen, Ronkainen ja Hassi, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

16.01 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä erinomaisista puheenvuoroista ja siitä, että hallitus todella tarkkaan selvittää tätä. Kun täällä on keskustelua kuunnellut, niin näyttää todella siltä, että tämä sali on erittäin yksimielinen siitä, että kyse on vakavasta rikoksesta — onhan se jo tälläkin hetkellä rangaittava rikos, joka vanhenee 20 vuodessa — ja kaikki ovat yksimielisiä siitä, että tähän pitäisi pystyä puuttumaan paremmin. Kun puhutaan ennaltaehkäisystä, niin pitäisi kiinnittää huomiota näiden rikosten pelotevaikutukseen. Ei riitä, vaikka olisi 20 vuotta vankeutta, koska jos tietää, että ei koskaan jää kiinni, niin ei ole tällaisista erityisestävää tai yleisestävää vaikutusta. Sen takia olisi tärkeää, että me pystyisimme resursoimaan tutkinnan niin, että näitä tapauksia tulisi ja viesti lähtisi.

Nyt tästä salista lähtee kyllä hyvin yksituumainen, yksiselitteinen ja vakava viesti: tämä on vakava rikos, tähän pitää puuttua, tähän kansalaisaloitteeseen suhtaudutaan myönteisesti. Sanotaan näin, että toivoisin, että tällaista näin hyvää, yksimielistä viestiä näin vakavas-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

sa asiassa ei pilattaisi sillä, että lähdetään syyttelemään toisia täällä, kun olemme näin yksimielisiä, vaan viemme tätä eteenpäin. [Välihuuto vasemmalta: Hyvä!]

16.02 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä tässä kiinnittää huomiota siihen, että vaikka omassakin puheessani puhuin tämän nimenomaisen teon erillisestä kriminalisoinnista, on kaiketi aivan selvää, että ennaltaehkäisyhän olisi tässä kohtaa paras. Mutta sitä ennaltaehkäisyä on tehty tässä maassa 90-luvulta lähtien, ja mikä on tulos? Tulos on se, että meillä ei ole pystytty sitä ennaltaehkäisemään, mutta ei myöskään niistä teoista ole tuomittu sitten, kun on epäonnistuttu ennaltaehkäisyssä. Ja ne ovat tavallaan kaksi eri asiaa — totta kai ne liittyvät yhteen, mutta kaksi eri asiaa. Molempien pitää kulkea tässä, sekä ennaltaehkäisyn että myöskin näitten brutaalien tekojen napakan tuomitsemisen, koska minusta se on häpeällistä, että meillä ei ole yhden yhtä oikeuskäsittelyä tästä asiasta, vaikka luvut siitä, mikä on tämän ilmiön laajuus, ovat huikeat, ne ovat hurjat. Siinä me olemme kyllä epäonnistuneet, ja nyt yritetään sitten tehdä kaikkemme, jotta tämä asia muuttuisi toiseksi.

16.03 **Pihla Keto-Huovinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä tuoda esille, kun täällä puhutaan kriminalisoinnista ja ennaltaehkäisystä, sen asian, minkä takia näistä asioista ei ole tullut tuomioistuimessa tuomioita. Näiden asioiden osalta keskustelin useamman erikoissyyttäjän kanssa, jotka ovat erikoistuneet naisiin ja lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin, ja he kaikki totesivat, että ongelmana on se, että näihin juttuihin ei saada näyttöä. Nämä lapset viedään pois maasta. Tämän teon siellä suorittaa joku sukulainen tai tuttava. Pieni lapsi ei pysty kertomaan mitään. Käytännössä todennäköisesti hän ei tiedä edes tämän tekijän nimeä. Tämä on se iso ongelma: viedä näitä asioita eteenpäin.

Tämän takia pelkkä kriminalisointi ei ole oikea ratkaisu, vaan meidän on tehtävä myös muita toimia ja meidän on myös panostettava siihen resursointiin poliisipuolella, että on mahdollisuuksia tutkia näitä asioita.

16.05 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä. On selvää, että tyttöjen sukupuolielinten silpomiseen ei ole päästy puuttumaan olemassa olevalla lainsäädännöllä.

Harmi kun ministeri kerkesi lähteä pois, minä olisin halunnut kysyä tästä poikien silpomisesta, mikä tässä on muutamassa puheenvuorossa jo tullutkin esiin, kun tasa-arvon kannalta näkisin, että eduskunnan tulisi säätää lait koskemaan kaikkia tasapuolisesti.

Tässä kansalaisaloitteessa keskitytään tyttöihin, mutta myös poikia uhkaavat rituaalileikkaukset, joille ei ole minkäänlaista lääketieteellistä perustetta. Mielestäni kaikki lasten sukupuolielimiin kohdistuvat ei-lääketieteelliset toimenpiteet tulisi ehdottomasti kieltää ja toteuttajat asettaa vastuuseen teostaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hassi, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

16.06 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuonna 1991 eli 28 vuotta sitten joukko naiskansanedustajia teki kirjallisen kysymyksen siitä, pitäisikö säätää erillislaki, joka kriminalisoisi tyttölasten sukupuolielinten silpomisen. Silloinen oikeusministeri vastasi, että se on jo nykyisen lainsäädännön perusteella rikos.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Satuin olemaan samalla kaudella lakivaliokunnassa, johon tulivat rikoslain uudistuksen yhteydessä muun muassa henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten pykälät, ja silloinen lakivaliokunta piti huolen siitä, että lain perusteluissa todettiin, että tällainen niin sanottu tyttölapsen ympärileikkaus on törkeä pahoinpitely. Tästä lähti leviämään pikkuhiljaa tietoa siitä, että kyseessä todella on rikos. Myös valmistelu, jota käsittääkseni on sekin, että vanhemmat lähettävät lapsensa ulkomaille silvottavaksi, on lain mukaan rikos.

Voi kuitenkin olla, että tämän asian selvittämiseksi tarvitaan erillislaki. Vaikka oikeusoppineiden mielestä meidän oikeusjärjestelmämme sisäinen logiikka ei sitä välttämättä kaipaa, niin tiedottaminen ja asian selväksi tekeminen voivat kaivata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt puhujalistaan.

16.07 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Yksikin silvottu tyttölapsi, yksikin silvottu nainen on liikaa. Olemme käyneet tässä keskustelua erillislainsäädännön tarpeesta, ja yhtään puheenvuoroa en tässä ole kuullut sitä vastaan, siten että erillislainsäädännöstä olisi haittaa. Päinvastoin täällä on ollut vahvoja puheenvuoroja sen eteen, että meidän täytyisi tehdä enemmän. Itse olen sitä mieltä, että se on häpeätahra Suomelle, ettemme ole niiden maiden joukossa, jossa lasten silpominen, tyttöjen ja naisten silpominen on erillissäädosin selkeästi kielletty. Se on kielletty kaikissa Pohjoismaissa ja myöskin 26 maassa Afrikassa ja Lähi-idässä.

Kiitän lämpimästi kansalaisaloitteen tekijöitä ja toivotan tämän aloitteen eduskuntaan tervetulleeksi. Viime eduskuntakaudella tein tästä toimenpidealoitteen. Kokouksessa olemme sitkeästi tehneet työtä sen eteen, että saamme erillislainsäädännön. Keskustelussa on tullut esille, että tässä asiassa on myöskin sävyeroja. On erittäin hyvä, että tämä eduskunta voi tähän asiaan ottaa kantaa. Itse annan tälle aloitteelle lämpimän tuen.

Ministeri nyt lähti, mutta on hyvä todeta niitä asioita, jotka tätä aloitetta vahvasti puoltavat. Eli THL on todellakin todennut, että Suomessa on 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja todellakin 600:sta 30 000:een tyttöä on koko ajan riskin alla tulla silvotuksi. Tässä on kysymyksessä todella kova ja vakava ihmisoikeus- ja itsemääräämisloukkaus. Täällä on hyvin vakavalla tavalla puheissa tuotu esille, minkälaista vaivaa terveyteen, seksuaaliterveyteen, sosiaaliseen tilanteeseen tämä silpominen aiheuttaa. Varmasti tämä on kaikilla kansanedustajilla tiedossa, kun aloitamme tämän kansalaisaloitteen käsittelyn.

Mielestäni tämä keskustelu on tuonut kantoja jo hyvin esille. Olen todella pahoillani, että oikeusministeri ei voinut jäädä tähän asiaa kuuntelemaan. Ilahduin siitä, että hän on pehmentänyt kantaansa ja hän totesi, että hän voi harkita eikä hallitus yksiselitteisesti tätä erillissääteleyä kiellä. Mutta aivan selvä on, että meidän on Suomessa pystyttävä nykyistä tehokkaammin suojelemaan silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja ryhdyttävä ripeämmin ja vakavammin toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi, uhrien, lasten, naisten auttamiseksi sekä tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen.

Täällä edustaja Hassi mainiosti nosti esille, että tietoisuutta on pyritty lisäämään. Kuvailitte, mitä lakivaliokunnassa tehtiin, mutta on selvää — ja mielestäni tässä kansalaisaloitteessa hyvin nostetaan esille se — että maassamme ei ole riittävästi tietoa rangaistavuudesta, se ei ole riittävästi yleisessä tiedossa, ja sen takia me tarvitsemme erillislainsäädännön, joka vahvasti viestittää, että tämä on vakava, rangaistava rikos. Se on myöskin katalysaattori, vauhditin sille asennemuutokselle, mitä tarvitaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Kun täällä ministeri mainitsi vanhemmat ja ilmoitusvelvollisuuden, niin on hyvä sanoa ääneen se, että meillä on kulttuurieroja, on kulttuurillisia perinteitä, ajatuksia siitä, että silpominen on lasten suojelua, ja vanhemmat näkevät, että se on parhaaksi lapselle. Jotta me saamme katalysaattorin siihen asennemuutokseen, jota tarvitaan, niin on tärkeää, että meillä on selkeästi laki, joka kieltää erillisenä lasten silpomisen, tyttöjen ja naisten silpomisen. Eli vahvasti kannatan sitä, että tarvitsemme työkalun ehkäisevään työhön ja ajuriksi juuri näiden asenteiden muuttamiseen.

Täällä edustaja Vikman totesi, että tässä aloitteessa todetaan, että säädettäisiin erillislaki, mutta tässä aloitteessa ei ole konkreettisesti esitetty vielä, mitä tämä lainsäädäntö sisältäisi. Sen takia tämän kansalaisaloitteen vauhdittaman keskustelun maaliin saamiseksi teimme lakialoittekokonaisuuden, johon me olemme nostaneet asioita, jotka meidän mielestämme tähän erillislainsäädäntöön kuuluisi kirjata, ja todellakin noissa lakialoiteissa, jotka on vielä mahdollista allekirjoittaa, esitetään uusia pykäläitä tähän erillistrangaistussäädökseen. Elikkä siellä todellakin todettaisiin, että silpominen olisi erilliskriminalisoitu erillistrangaistussäädöksillä, eli tämä vastaisi tätä, mitä tässä aloitteessa todetaan. Sen lisäksi me korottaisimme minimirangaistusta kahteen vuoteen vankeutta, eli tämä on minimirangaistus, ja tällä lakialoitteella on tarkoitus myöskin vahvistaa sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisyä, mistä täällä ministeri oikein hyvin puhui, ja myöskin parantaa tekojen tuloa viranomaisten tietoon. Se, mikä toisessa lakialoitteessa on myöskin, on se, että siellä on pykäläitä, joilla selkeytetään eri viranomaisten velvollisuutta ilmoittaa tästä asiasta poliisille ja lastensuojeluun, koska nämä pykälät tällä hetkellä eivät meidän mielestämme ole riittävän selviä.

Arvoisa puhemies! Myös meidän lakialoitteissamme tämä erilliskriminalisointi kieltäisi myös Suomen kansalaisille ulkomailla tehdyt silpomiset ja antaisi viranomaisille enemmän mahdollisuuksia puuttua näihin rikoksiin. Eli me todella tarvitsemme tämän erillislainsäädännön, ja sitä vahvasti haluan vauhdittaa.

Lopuksi totean, että tämä kansalaisaloite on todellakin lämpimästi tervetullut ja se ansaitsee huolellisen mutta ripeän käsittelyn Suomen eduskunnassa. Ja todellakin maan hallitukselle lähetän terveisiä, kun valitettavasti ei yksikään ministeri, ei oikeusministeri eikä sosiaali- ja terveysministeri, ehtinyt tätä arvokasta, tärkeää keskustelua kuulemaan, että pöytäkirjoista lukevat tämän tärkeän lähetekeskustelun. Ja pidän erittäin hyvänä sitä, että selvitetään, mitä Pohjoismaissa on säädetty, minkälaisia vaikutuksia sillä on, ja tutkitaan myöskin muun Euroopan lainsäädäntöä, jotta me saamme Suomeen edistyksellisen ja parhaiten tyttöjä ja naisia suojelevan erillislainsäädännön ehkäisemään naisten, tyttöjen silpomisen ja myöskin parhaalla mahdollisilla tavalla ennalta ehkäisemään nämä vakavat ihmisoikeusrikkomukset.

16.14 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Suomessa elää THL:n mukaan 10 000 sukuelinten silpomisen uhriksi joutunutta tyttöä ja naista. Jopa yli 3 000 työllä Suomessa on riski joutua silvotuksi. Iljettävä, barbaarinen ja törkeän rikollinen perinne on maassamme totta. Tästä huolimatta ainutkaan tapaus ei ole päätynyt Suomessa oikeuden eteen. Miten tämä on mahdollista? Nyt käsiteltävänä oleva kansalaisaloite, jossa esitetään tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen erilliskriminalisointia, pyrkii vastaamaan tähän kysymykseen.

Vastenmielistä silpomisen perinnettä esiintyy maailmalla eräissä kulttuureissa ja yhteisöissä. Tämä suomalaiselle ja länsimaiselle kulttuurille vieras, naista alistava menettely

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

loukkaa vakavasti yksilön oikeutta ruumiilliseen koskemattomuuteen. Naisen sukuelinten silpominen aiheuttaa jopa pysyvää henkistä ja fyysistä kärsimystä sekä lukuisia terveyshaittoja. Tämä ei ole millään tavalla ymmärrettävää. Tämä on järjetöntä ja yksiselitteisesti väärin.

Toisin kuin joskus kuulee väitettävän, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on jo tänä päivänä rikoslailta rangaistava teko — tämä on yksiselitteistä. Myös silpomisen valmistelu, yritys ja avunanto on kriminalisoitu. Kyse on törkeänä pahoinpitelynä rangaistavasta teosta. Ainoana Pohjoismaana Suomi ei ole erilliskriminalisoinut tyttöjen sukuelinten silpomista. Toisin kuin Suomessa, muissa Pohjoismaissa silpomisesta on annettu tuomioita. Suomessa korkein oikeus on ottanut kantaa silpomisen rangaistavuuteen muussa yhteydessä. Korkeimman oikeuden mukaan kyse on lähinnä törkeäksi pahoinpitelyksi luokiteltavasta menettelystä, jota ei missään olosuhteissa voida oikeuttaa uskonnollisilla ja sosiaalisilla syillä. Tässä samassa yhteydessä korkein oikeus korosti myös, että tyttöjen sukuelinten silpominen on eri asia kuin poikien ympärileikkaus eikä näitä voida rikosoikeudellisesti rinnastaa.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille erityisesti kolme asiaa tämän kansalaisaloitteen kannalta:

Ensinnäkin katson tätä asiaa lakimiehenä. Eräät rikosoikeustieteilijät ovat kiinnittäneet huomiota siihen, ettei tämä erilliskriminalisointi juuri tuo rikoslakiin uutta suojaa. Se ei tarkenna rangaistavan käyttäytymisen alaa. Toisaalta on aivan oikein todettu, että tällaiset erilliskriminalisoinnit ovat kuitenkin joissain tapauksissa paikallaan, sillä ne voivat korostaa teon erityistä paheksuttavuutta ja täsmentää sitä, mikä rikoslaisissa on kiellettyä. Juuri tämä puoltaa kansalaisaloitetta. Erilliskriminalisointi ilmaisee jyrkän, tuomitsevan kannan ja korostaa silpomisen paheksuttavuutta. Tyttöjen silpominen on yksiselitteisesti Suomessa väärin. Erilliskriminalisointi antaisi toivottavasti myös viranomaisille enemmän selkänöjää puuttua tähän iljettävään rikollisuuden muotoon. Kokoomuksen edustajat Sarkomaa ja Vikman ovat valmistelleet kansalaisaloitteen tueksi lakialoitteet silpomisen erilliskriminalisoinniksi ja rangaistuksen koventamiseksi. Rangaistuksen koventaminen on toinen peruste silpomisen erilliskriminalisoinnille. Erityisen tärkeänä näen teon minimirangaistuksen korottamisen kahteen vuoteen vankeutta. Paitsi että tämä on uhrin näkökulmasta oikeudenmukaisempaa, se toisi myös lisäsuojaa tutkinnan ja pakkokeinojen näkökulmasta; suomeksi sanottuna vangittuna pitäminen tutkinnan ajan on tällöin helpompaa. Näihin törkeisiin väkivaltarikoksiin syyllistyneet on saatava tehokkaammin rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Toiseksi on ymmärrettävä, kuten täällä on korostettu, ettei silpomista saada loppumaan yksinomaan tällä erilliskriminalisoinnilla. Rikoslain täsmentäminen toki tukee sitä, että viranomaiset ehkä tarttuvat tapauksiin tehokkaammin. Silpomisen perinne ja sen uhka on kuitenkin ymmärrettävä nykyistä paremmin muun muassa synnytyssairaaloissa, neuvoloissa, kouluterveydenhuollossa, päiväkodeissa ja kouluissa. Toimivaltuuksia ja toimivollisuuksia on syytä lisätä. Hallitukselta tarvitaan tekoja. Myös asioista puhuminen niiden oikeilla nimillä on tärkeää. Tyttöjen sukuelinten silpominen on silpomista. Miksi tätä kutsutaan yhteiskunnassamme, jopa terveydenhuollossamme, ympärileikkaukseksi? Kansalaisjärjestöt, erityisesti World Vision, ovat tehneet arvokasta työtä nostaessaan asiaa julkiseen keskusteluun ja puhuessaan tästä asiasta sen oikealla nimellä.

Kolmanneksi, jotta löydämme vastauksen siihen, miksei ainutkaan silpomistapaus ole päätynyt Suomessa oikeuden eteen, on ymmärrettävä, miten tämä vieras väkivallan perin-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

ne poikkeaa monista kotoperäisistä väkivallan muodoista. Ero on siinä, että naisten sukuelinten silpominen on eräiden yhteisöjen suojelema, tukema ja jopa edellyttämä normi. Kyse on laajemmasta ilmiöstä, siitä, että yhteiskuntamme sisällä on yhteisöjä, joissa uskonnon, tradition tai kulttuurin perusteella oikeutetaan ja tehdään laittomia tekoja. Kyse on niin sanotuista rinnakkaisyhteiskunnista.

Arvoisa puhemies! Vietämme tällä viikolla Suomen hallitusmuodon 100-vuotisjuhlaa. Perustuslakimme ytimessä ovat yksilön perusoikeudet ja -vapaudet. Oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen ei ole mielipidekysymys. Yhteiskuntamme on otettava tiukka linja rinnakkaisyhteiskuntien torjumisessa. Tyttöjen sukuelinten silpominen on todellisuutta myös sellaisissa yhteisöissä, jotka ovat olleet osa suomalaista yhteiskuntaa verraten pitkään. Voidaanko tällöin väittää, että kyse on tiedon tai valistuksen puutteesta? Rohkenen epäillä. Näyttää siltä, että kyse on asenneongelmasta. Viime kädessä halua noudattaa perusoikeuksia ja -vapauksia, noudattaa ja kunnioittaa suomalaista lakia ei voi kaataa ihmisiin, yhteisöihin ja yksilöihin ulkoapäin. Kyse on jokaisen yksilön omasta vastuusta.

16.21 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kylläpä huomaa, että tänään puhutaan taas monikulttuurisen yhteiskunnan lieveilmiöistä: ”nollatoleranssi”, ”aivan kauheaa”, ”tarvitaan toimia”, ”tuomitaan”, ”hirveää”, ”häpeätahra” — ja mitään ei kuitenkaan tapahdu. Kaikki ovat samaa mieltä siitä, että tyttöjen sukupuolielinten silpominen on tuomittavaa, mutta se ei riitä. Ei riitä, että täällä vastustamme ja korostamme ”aivan kauheutta” ja ”aivan hirveyttä”, mikäli emme ole valmiita kohtaamaan näitä asioita, jotka ovat meidän maamme ulkoa tuotuja.

Sukupuolielinten silpominen ja useat muut erityisesti tyttöihin ja naisiin erilaisissa primitiivisissä kulttuurisissa ja uskonnollisissa tavoissa kohdistuvat väkivaltaiset tasa-arvon ja ihmisoikeuksien vastaiset teot ovat pahin esimerkki meidän liberaalin yhteiskuntamme epäonnistumisista. Moni kysyy, että miten se on mahdollista, meidän tasa-arvoisessa Suomessamme tapahtuu tällaista. Vastaan, koska vastaus on hyvin yksinkertainen: siksi, että meille saapuu ihmisiä kulttuureista, joissa tätä tapahtuu. Nämä ihmiset eivät luovu kulttuurisista tavoistaan astuessaan Suomen rajojen sisäpuolelle, eivät edes silloin, kun he neljän vuoden kuluttua saavat Suomen kansalaisuuden. Me tiedämme, että Suomessa tapahtuu silpomista. Tyttöjä lähetetään silvottavaksi. Synnytysten ja naistentautien parissa työskentelevä hoitohenkilökunta näkee tämän väkivaltaisen toiminnan seurauksia koko ajan.

Arvoisa puhemies! Se, että silpominen on rikoslain vastaista, ei ole lainkaan riittävää. Syyllisiä eli tämän lapselleen mahdollistavia vanhempia tai itse tekijöitä ei tuomita. Mitään seurauksia ei ole. Totta kai valistusta tarvitaan, mutta se on riittämätöntä, kuten yleensä näin vahvasti oman kulttuurimme vastaisissa toimissa, jotka tietyissä maahanmuuttajaryhmissä ovat yleisiä. Resurssien tarve, johon täällä tänään usea edustaja on viitannut, on tietysti tärkeää, mutta hirvittävän usein se meidän maassamme tarkoittaa sitä, että muutama maahanmuuttoon pakkomielteisen idealistisesti suhtautuva kansalaisjärjestö saa lisää rahaa, minkä seurauksena ne laittavat pystyyn sitten jonkun kampanjan, mihin kuuluu hashtag, jossa tuomitaan jälleen silpomiset. Tällä ei ole itse asian kannalta minkäänlaisia todellisia seurauksia.

Tämä kansalaisaloite on totta kai kannatettava, mutta ei missään tapauksessa riittävä. Esimerkiksi Ruotsissa silpomisen kieltävä erillislaki on ollut voimassa vuodesta 1982 asti, mutta ongelma ei ole poistunut. Mistäköhän luulette sen johtuvan?

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Tärkeintä olisi huolehtia, että silpomisen sallineet vanhemmat joutuvat rikosoikeudelliseen vastuuseen ja että heitä rangaistaan aivan kuten rangaistaan muitakin lastaan pahoinpiteleviä vanhempia. Tämä edellyttää sitä, että esimerkiksi hoitohenkilökunnalla tai opettajilla on velvollisuus kertoa, mikäli he havaitsevat, että lapsi on silvottu tai häntä uhkaa silvottavaksi joutuminen. Tämä velvollisuus tässä yhteydessä tarkoittaa, että heidän on pakko kertoa siitä. Se, että toimijoilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä kertoa, ei ole riittävää. Silpomisen tai sen uhan pitää aina käynnistää myös lastensuojelulliset toimet, ja jo maahantulon yhteydessä henkilöitä on valistettava tästä linjasta ja siitä on pidettävä kiinni.

Arvoisa puhemies! Mikäli Suomesta turvaa ja suojelua saanut ihminen lähettää lapsensa silvottavaksi, jopa maahan, josta hän on itse paennut, rikkoo hän merkittävällä tavalla sitä moraalista perustaa, johon ihmisoikeuksien kunnioittamisemme nojaa. Kyseessä on myös turvapaikkainstituution väärinkäyttö. Me tiedämme, että esimerkiksi Somaliassa silpominen uhkaa lähes kaikkia tyttöjä ja naisia. On erittäin irvokasta, että samaan aikaan kun näin tapahtuu, olemme turvapaikkapolitiikassa asian vankeja. Korkein hallinto-oikeus on vasta linjannut, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta naista ei voida palauttaa Somaliaan ennen kuin on selvitetty, joutuisiko hänen lapsensa siellä silpomisen uhriksi. Toisin sanoen Suomessa emme tällä hetkellä voi tehdä silpomiselle mitään, mutta emme kuitenkaan saa palauttaa maahan, jossa silvotaan. — Miettikääpä sitä.

16.27 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos edustajakollegoille ja ensisijaisesti tietysti kansalaisaloitteen aktiiveille ja niille yli 60 000 ihmiselle, jotka ovat aloitteen allekirjoittaneet. Kansalaisaloitteen on vähän niin kuin tämmöinen toimenpideoitteen luontoinen eli ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä, ja se on tietysti teknisesti helpompi laatia kuin tarkkarajainen lakialoite. Se ei millään tavalla vähennä sitä vastuuta, mikä meillä täällä eduskunnassa ja käsittelevissä valiokunnissa on. Tämä on käsiteltävä vakavasti, niin kuin jokainen täällä puheenvuoron käyttänyt ja myös ministeri Henriksson ovat todenneet. On hyvä, että tästä on vireillä myös pari täydentävää, tarkempirajaista lakialoitetta edustaja Sarkomaalta ja edustaja Vikmanilta. Olen nuo aloitteet itse jo ehtinyt allekirjoittaa ja toivon, että niihinkin saadaan vähintään se sata nimeä ja että tämä puolue-rajat ylittää. Varmasti tämä on nyt semmoinen asia, joka meitä yhdistää.

Suomessa riskiryhmässä THL:n mukaan on kuudesta- ja puolestasadasta yli kolmeentuhanteen tyttöä — iso joukko ihmisiä, jotka ovat väkivallan uhan alla. Pelkästään tämä uhka on sellainen asia, joka ihmiselle on traumatisoivaa ja elämää rajoittavaa. Väkivaltaa missään muodossa ei voi perustella perinteillä, ei kulttuurilla, ei uskonnolla tai muilla vastavilla syillä. Mitään terveydellistä perustetta, mitään myönteistä terveydellistä perustetta, ei silpomiselle ole osoitettu.

Kuten tässä jo useampi edustaja on todennut, meillä on jo olemassa rikoslaissa säädökset, mutta kuten on myös todettu, tämä erillislaki lähettäisi sellaisen viestin, että asia ei jää kenellekään epäselväksi. On todellakin niin, niin kuin esimerkiksi edustaja Hassi totesi, että päällekkäistä tai rinnakkaista lainsäädäntöä ei teknisesti ole viisasta tehdä. Sitä pitäisi pyrkiä välttämään, mutta ehkä tässä nyt on sellainen asia, että tämä viesti pitää olla niin selkeä ja ongelmaton kaikille, että jokainen sen ymmärtää, mistä tässä on kysymys: emme hyväksy väkivaltaa ja silpomista millään perusteella. Sen viestin pitää mennä eteenpäin.

Tässä on tullut esille kysymys velvollisuudesta, tai oikeastaan täällä on puhuttu kahdessa muodossa: onko oikeus ilmoittaa rikosepäilystä vai onko velvollisuus ilmoittaa rikos-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

epäilystä. Kun itse katson tätä Valviran sivuilta, niin täällä on otsikkona Velvollisuus ilmoittaa lapseen kohdistuneista rikosepäilyistä. Otan täältä suoran sitaatin: ”Kaikilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu eräitä seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja, kuten esimerkiksi lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai eräitä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, kuten esimerkiksi pahoinpitely. Lisäksi on tehtävä lastensuojeluilmoitus.” Näin ammattilaisille kerrotaan ja tietysti kaikille kansalaisille kerrotaan Valviran sivuilla: on velvollisuus tehdä ilmoitus

Itselleni ei ole nyt aivan selvää, kuinka aktiivisesti näitä ilmoituksia tehdään. Se varmasti lakivaliokunnassa käsitellään. Voisin kuvitella, että kaikissa tapauksissa ilmoitusta ei tehdä, ja taustalla saattaa olla erinäisiä syitä, jotka siihen johtavat: sosiaalinen paine, suoranainen uhkailu, jopa maalittaminen. Mitä pienempi paikkakunta, sitä suurempi paine. Valiokunnassa on syytä miettiä, mitkä ovat ne keinot ja tavat, joilla henkilökunnan mahdollisuuksia ilmoituksen tekemiseen madalletaan, jotta henkilökunnasta itsestään ei tule painostuksen tai jopa väkivallan uhria. Tiedän tapauksia, joissa pienillä paikkakunnilla toisentyypisissä tapauksissa, esimerkiksi Kela-tapauksissa, painostus on niin rajua, että henkilö on jopa irtisanoutunut tehtävästään ja muuttanut isommalle paikkakunnalle.

Lopuksi, arvoisa puhemies, esitän tämmöisen fiktiivisen kysymyksen: jos saisimme tänään kuulla, että kolmetuhatta suomalaista lasta olisi vaarassa joutua sormen amputaation kohteeksi — heitän jonkun syyn: rituaalin tai jonkun muun kulttuurisen syyn takia olisi tarkoitus amputoida yksi sormi — niin minkälainen reaktio yhteiskunnassa syntyisi? Jäisimmekö katselemaan voimattomina vai ryhtyisimmekö toimenpiteisiin? — Kiitos. [Aki Lindén: Vestman jo kysyi tämän saman kysymyksen aikaisemmin!]

16.33 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Verenvuotoa, tulehduksia, hedelmättömyyttä, ongelmia raskauden ja synnytyksen aikana, pahimmillaan kuolema. Teolla ei ole mitään terveydellisiä perusteita, ja se vahingoittaa näitä tyttöjä fyysisesti ja henkisesti.

Tässä keskustelussa ovat hyvin käyneet jo ilmi ne lukumäärät, paljonko tyttöjä esimerkiksi Suomessa on vaarassa tulla silvotuksi tai paljonko tapauksia on läpikäyty. Vaikka tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa rangaistavaa törkeänä pahoinpitelyinä, silti vuonna 2019 silpomistapaukset eivät päädy oikeuteen saakka. Ennakkotapauksia ei ole, ja silpomista tukevat ihmiset eivät näe tekoja pahoinpitelyinä. Jos sukuelinten silpomista ei yhteiskunnassamme yleisesti ja silpomiskulttuuria ylläpitävissä yhteisöissä ja perheissä ymmärretä törkeäksi pahoinpitelyksi, ei tekoja estetä eikä niistä ilmoiteta. Näin nämä teot eivät vähene tai lopu. Nykyinen voimassa oleva laki ei siis riitä, ja tämä on käytännössä nähty: ei yhtään ennakkotapausta.

Arvoisa puhemies! Silpomisen kieltävä erillislaki vahvistaisi viestiä siitä, että näitä tekoja ei virallisesti hyväksytä Suomessa. Tyttöjen sukuelinten silpomista ei hyväksytä. Laki olisi selkeämpi työkalu heille, jotka tekevät ehkäisevää työtä, ja se olisi ajuri myös asennemuutokselle. Moneen kertaan on todettu se, että Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa naisten sukupuolielinten silpominen ei ole lailla kiellettyä. Mitä tämä osaltaan kertoo yhteiskunnastamme? Piilottelemmeko vaikeita asioita? Kyse on kuitenkin ihmisoikeuksista. Näihin tyttöihin kohdistuvat teot eivät kuulu tasa-arvokäsitykseemme. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Sukuelinten silpomiset ovat kehoon kajoamista, koskemattomuuden loukkaamista. Vanhempiansa, kasvattajiensa ja oman lähiyhtei-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

sönsä armoilla olevalla lapsella tai nuorella ei ole vaihtoehtoja. Siksi lainsäätäjän tärkein tehtävä on suojella heikommassa asemassa olevia.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma antaa silpomista kieltävän erillislain säätämiseen mahdollisuuden. Hallitusohjelmassa todetaan: ”Turvataan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön”. Hallitusohjelma siis toteaa, että toimintaohjelmien ja määrärahojen lisäksi voidaan myös lainsäädäntöä tarkentaa. Meidän lainsäätäjien vastuulla on tehdä se.

Jos sanotaan, että teon rangaistavuudesta ei vallitse minkäänlaista epäselvyyttä, olemmeko rehellisiä ja olemmeko ristiriitaisia? Näiden lähiyhteisöjen, vanhempien, kulttuurin, läheltä asiaa katsovien ja ympärillä hiljenevien keskuudessa teot ovat edelleen sallittuja. Ei voi olla niin, että uskonnon, perinteen, kulttuurin perusteella Suomessa tehdään rikoslaissa tuomittavia laittomia, törkeitä tekoja.

On myönnettävä, että erillislaki ei vähennä tarvetta asennemuutostyöhön tai ammattilaisten kouluttamiseen kohtaamaan asianosaisia ja valistamaan tyttöjen sukuelinten silpomisen lopettamisesta. Esimerkiksi kehitysyhteistyöllä on pystytty lähtömaissa kouluttamaan, muuttamaan asenteita ja jopa kieltämään lailla silpominen.

Keskusta on valmis siihen, että säädetään silpomista kieltävä erillislaki. Tyttöjen, naisten sukuelinten silpominen tulee yksiselitteisesti kriminalisoida Suomessa, kuten muissakin Pohjoismaissa. Samassa yhteydessä myös poikien ympärileikkausta koskevaa tarkentavaa sääntelyä tulee saattaa lain tasolle.

16.37 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Suomessa silpomisilmiö koskettaa pääasiassa somaleja, jotka ovat pitkään olleet merkittävin humanitaarinen maahanmuuttajavähemmistömmme. Somaliassa lähes sata prosenttia tytöistä silvotaan.

Silpomisen barbaarisuutta ei tosiaan ole tarpeen erikseen hehkuttaa jokaisessa puheenvuorossa. Sen sijaan keskustelua on syytä käydä siitä, miten yhteiskunnan pitäisi reagoida asiaan.

Kuten kansalaisaloitteessa todetaan, Suomen laki kieltää silpomisen jo nyt. Ketään ei tiettävästi kuitenkaan ole Suomessa tuomittu lapsen sukuelinten silpomisesta. Kuitenkin esimerkiksi synnytyslaitosten henkilökunta törmää tähän ilmiöön jatkuvasti. Tiedetään, että lapsia lähetetään Suomesta maahanmuuttajien lähtömaihin silvottavaksi.

On selvää ja ilmeistä, että nykyinen lainsäädäntö ja sen toimeenpano eivät riitä. Valistus ja ennaltaehkäisy on tärkeää, mutta myös jo tapahtuneisiin rikoksiin on puututtava ja niistä on rangaistava syyllisiä eli huoltajia. Jos rikoksesta ei käytännössä seuraa mitään, se on merkki siitä, että yhteiskunta ei pidä asiaa minkään arvoisena. Rangaistuksen tehtävä on myös nostaa rikokseen ryhtymisen kynnyistä. Kuten edustaja Rantanen aivan oikein sanoi, ennaltaehkäisy ja rangaistukset eivät ole vaihtoehtoja. Ne kulkevat käsi kädessä, kuten kaikissa rikoksissa.

Miksi silpomisista ei ilmoiteta poliisille ja miksi ne eivät päädy tuomioistuimeen, vaikka niitä tapahtuu ja vaikka niistä ollaan tietoisia? Yksi selitys on varmasti sairas ilmiö nimeltä kulttuurinen sensitiivisyys. Ei haluta loukata vähemmistöön kuuluvia, pelätään rasistiksi leimaantumista. Suomessa jokaisella yksilöllä pitää kuitenkin olla sama oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen. Lapsia ei pidä uhrata sensitiivisyydelle. Vähemmistöihin kuuluvia lapsia ei pidä jättää vähemmistöyhteisöjen armoille. Pidän hyvin erikoisena täällä esiin tullutta tietoa, että nämä tapaukset eivät johda tuomioihin, koska lapsi ei pysty nimeämään

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

silpojaa. Jos lapsi ilmestyisi kouluun tai päivähoitoon korvalehdet leikattuina, menisikö tämä seuraamuksitta, koska lapsi ei pystyisi nimeämään silpojaa?

Tarvitaan silpomisen kieltävä erillislaki. On tärkeää myös, että lain rikkomisesta säädetään tuntuva rangaistus. Ikävä kyllä Suomessa ihmisen henki ja terveys eivät yleisesti nauti kovin vahvaa lainsuojaa, mutta maalaisjärki sanoo, että puolustuskyvyttömän lapsen silpomisesta ja pysyvän ruumiinvamman tuottamisesta pitää rangaista vähintään yhtä ankarasti kuin vastaavasta aikuiseen kohdistuvasta teosta. Erityisesti on otettava huomioon, että ne ihmiset, joihin laki erityisesti kohdistuisi, tulevat yhteiskunnista, joissa rangaistukset ovat usein aivan eri sfääreissä kuin mihin meillä on totuttu. Ehdollisilla rangaistuksilla ei ole tällaisiin ihmisiin mitään pelotevaikutusta, ei liioin sakoilla, koska näihin yhteisöihin kuuluvat henkilöt ovat valtaosin työelämän ulkopuolella eikä heillä ole tuloja.

Ulkomaalaislakiin tulisi tehdä lisäys, jonka mukaan lapsen silpominen tai silvotuttaminen on peruste lakkauttaa oleskelulupa. Tällaisella seuraamuksella olisi varmasti rangaistuksiakin voimakkaampi pelotevaikutus. Ensiarvoisen tärkeää on, että riskiryhmässä olevien tyttöjen tilannetta oikeasti seurataan esimerkiksi kouluterveydenhuollon puitteissa. Silpomisen pitää tulla aina ilmi ja sen pitää aina päätyä poliisille ja tuomioistuimelle. Terveystieteiden henkilöstöllä pitää siis olla ilmoitusvelvollisuus, jonka rikkominen on niinkään sanktioitu.

Aloite on erittäin kannatettava. Suomalainen yhteiskunta rakentuu yksilön oikeuksille. Julkisen vallan passiivisuus silpomisilmiön ympärillä on suoraan sanoen käsittämätön.

Totean vielä lopuksi, vaikkei se suoranaisesti tähän aloitteeseen liitykään, että myös poikalasten rituaalisilpominen pitäisi yksiselitteisesti kriminalisoida, vaikka sen terveydelliset vaikutukset eivät yhtä vakavia olekaan. Mitään järjellisiä perusteita uskonnollisten ympärileikkausten sallimiselle ei ole — puhun siis uskonnollisista, en lääketieteellisistä perustelluista toimenpiteistä.

Uskonnonvapaus, johon usein viitataan, ei ole järjellinen peruste, koska lasten silpominen nimenomaan loukkaa ja rajoittaa heidän uskonnonvapauttaan. Ja sekin on heikko peruste, että ympärileikkauksia tehtäisiin kriminalisoinnista huolimatta. Vastaavalla järjellä voitaisiin laillistaa vaikkapa rattijuopumus. Kriminalisointi ei estä rikoksia, mutta se lähettää viestin siitä, mitä yhteiskunta suvaitsee ja mitä ei. Lasten uskonnollinen silpominen ei varmaankaan ole mitään, mitä suomalaisen yhteiskunnan pitäisi sietää vuonna 2019. — Kiiitoksia.

16.43 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite, joka tähtää tyttöjen silpomisen kieltämiseen erillislailla, on nostanut keskusteluun tärkeän asian, ja eduskunta on tuntunut tämän keskustelun aikana olevan hyvin yksimielinen siitä, että tyttöjen silpomista ei hyväksytä ja lisätoimenpiteitä tarvitaan, jotta pystymme nykyistä paremmin suojelemaan uhan alla eläviä tyttöjä.

Sain olla mukana jättämässä tätä kansalaisaloitetta keväällä eduskuntaan. Aloitteen muoto on nimenomaan sellainen, että siinä ehdotetaan lain valmisteluun ryhtymistä. Tästä syystä olemme kansanedustaja Sari Sarkomaan kanssa jättämässä kansalaisaloitetta täydentävän lakialoitteen tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämiseksi omana rikosnimikkeenä. Tässä lakialoitteessamme on teknisesti kaksi lakialoitetta, ja kokonaisuuden on tarkoitus parantaa sukuelinten silpomisen ennaltaestämistä, parantaa tekojen viiranomaisten tietoon tuloa sekä koventaa teoista määrättäviä rangaistuksia.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Täällä on tullut esiin, että Suomessa on THL:n laskelmien perusteella noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista. Jopa 3 000 tyttöä tällä hetkellä elää uhan alla joutua silvotuksi. On aivan selvää, että lainsäädäntömme on lähetettävä selkeä viesti, jyrkän kielteinen viesti ja kanta silpomiseen, ja rikosvastuu on saatava nykyistä paremmin toteutumaan. Tämmöinen silpomisen kieltävä erillislaki olisi vahva viesti siitä, että tyttöjen silpominen on rikos Suomessa. Silpomisen rangaistavuus nimittäin ei ole aina tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa, vaikka teot ovat rikoslain vastaisia törkeänä pahoinpitelyinä. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, meillä yksikään tapaus ei ole Suomessa edennyt oikeuteen saakka.

Tämän lisäksi, että silpominen on selvästi kielletty ja lainsäädäntö lähettää selkeän viestin siitä, miten vakava ja törkeä rikos on kyseessä, meidän on panostettava myös silpomista ennalta ehkäisevään työhön. Keskeistä tässä on vahvistaa varhaiskasvatuksen, koulun sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten välistä yhteistyötä ja tietoisuutta silpomisesta. Näitä on siis parannettava.

Kansalaisaloite on erittäin kannatettava, ja edustaja Sarkomaan kanssa haluamme tuoda esiin tukemme ja kokoomuksen tuen esitykselle mainitsemallani lakialoitteella. Haluamme vauhdittaa tätä keskustelua ja nostaa esiin niitä asioita, jotka tässä silpomisen kitkemiseen tähtäävässä lainsäädännössä olisi hyvä huomioida.

Lakialoitteessa esitämme, että rikoslakiin lisättäisiin uusi naisten sukuelinten silpomista koskeva rangaistussäännös, jonka minimi olisi kaksi vuotta vankeutta. Lisäksi aloitekokonaisuudessa esitetään uusia pykälä selkiyttämään sitä, että terveydenhoito-, sosiaali- ja kouluviranomaisilla olisi velvollisuus ilmoittaa poliisille tai lastensuojeluun, kun he havaitsevat mahdollisia silpomistekoja tai epäilevät, että joku on riskissä joutua tällaisen teon uhriksi. Näiden lainmuutosten tarkoituksena olisi erityisesti vahvistaa tietoa näiden törkeiden tekojen rangaistavuudesta, korottaa teoista määrättävää rangaistusta ja parantaa syyllisten saattamista vastuuseen teoistaan.

Tuemme kansalaisaloitetta ja haluamme omalta osaltamme tarjota keskusteluun konkreettisia ajatuksia siitä, mitä erillislaissa tulisi huomioida.

16.48 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kiitoksia aloitteen tekijöille vakavan asian esiin nostamisesta eduskunnan keskusteluun ja käsittelyyn. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on vakava ihmisoikeusloukkaus, joka rikkoo hirveällä tavalla tyttöjen itsemääräämisoikeutta ja voi vahingoittaa ihmisen mielen ja ruumiin terveyttä vakavasti ja aiheuttaa pitkäaikaista kärsimystä.

Yhdenkään tytön ja naisen ei pitäisi joutua silpomisen kohteeksi, mutta silti sitä tapahtuu. Suomessa meidän on pystyttävä ennaltaehkäisemään tyttöjen silpomista ja estämään niin leikkaukset Suomessa kuin myös se, että tytöt viedään ulkomaille silvottavaksi. Silpomiseen syyllistyvät ja silvottavaksi lapsia vievät ihmiset on saatava tuomiolle. Vaikka tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on jo nykyisissä kiellettyä ja rangaistavaa, on kuitenkin selvitettävä, tarvitaanko kansalaisaloitteessa mainittua erillislakia. Meidän on katsottava, mitkä kivet on käännettävä ja mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä silpomisen estämiseksi ja rikoksiin syyllistyneiden tuomiolle saattamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lakeja on tarkasteltava, mutta lait yksin eivät lopeta silpomista. Sen tiedämme myös kansainvälisten esimerkkien pohjalta. Tarvitaan enemmän myös ennaltaehkäisevää työtä ja tiedottamista. Viranomaisilla ja eri alojen asiantuntijoilla on oltava osaamista ja kykyä ja halua puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Arvoisa puhemies! Erillislain tarvetta ja muita tarvittavia toimenpiteitä pitää nyt selvittää. Suomen lainsäädännössä ei ole tapana tehdä erillisistä väkivallan muodoista erillislakia, vaan eri väkivallan muodot ovat rikoslain alaisuudessa tuomittavia. Toisaalta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisessa ei ole kyse pelkästään niin sanotusta perinteisestä väkivallan muodosta, vaan siihen liittyy myös naisten itsemääräämisoikeuden ja seksuaalisuuden rajoittaminen ja kontrolli. Ja toki erillisillä voi olla myös viestinnällinen vaikutus. Joka tapauksessa olennaisinta on se, miten tehokkaimmin estetään silpomiset ja mikä on paras lainsäädäntöratkaisu. Selvitetään ja valitaan se.

Arvoisa puhemies! Muissa Pohjoismaissa on erillislait, mutta toisaalta Ranskassa, jossa ei ole erillislakeja, on kuitenkin Euroopassa eniten tuomioita silpomisista. Onkin hyvä tässä yhteydessä tarkastella muiden maiden lainsäädäntöä sekä lainsäädännöstä ja ylipäätään käytännöistä saatuja kokemuksia. Toisaalta Ruotsissa, jossa on erillislaki, sen säätämisen jälkeen on joissain tapauksissa ilmennyt tyttöjen tahdonvastaisia, nöyryyttäviä tarkastuksia, jotka eivät sitten ole kuitenkaan paljastaneet silpomisista. Näin ollen oli lainsäädäntö mikä hyvänsä, me tarvitsemme puuttumista, mutta se ei myöskään saa johtaa tyttöjä nöyryyttäviin käytäntöihin.

Arvoisa puhemies! Kun nyt lähdetään oikeusministerin lausuntojen mukaisesti selvitystyöhön, niin lainoppineiden lisäksi myös maahanmuuttajanaiset on otettava mukaan keskusteluun siitä, miten sukuelinten silpomiseen voidaan tehokkaimmin puuttua käytännöllä ja lainsäädännöllä Suomessa ja miten myös tietoisuutta voidaan parhaiten lisätä ja asenteita muuttaa.

Arvoisa puhemies! Kiitoksia oikeusministerille — joka nyt ei ole paikalla — siitä, että hän on luvannut aloittaa tämän selvityksen tekemisen.

16.52 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteessa on nostettu esille tärkeä asia, se on täysin selvää. Erillislain säätäminen voi olla osa tätä ratkaisua, millä tämä toteutetaan, ja se on tähdellistä selvittää sen johdosta, että erilliskriminalisoinnilla voidaan osoittaa teon erityinen moitittavuus ja osoittaa, ettei sanotunlainen toiminta meillä yhteiskunnassa ole millään perusteella sallittua ja hyväksyttävää. Suomi olisi tällä erilliskriminalisoinnilla myös samassa tilanteessa kuin muut Pohjoismaat. Pohjoismaista meidän tulee myöskin katsoa, millä tavoin siellä on näitä näyttökysymyksiä käsitelty.

Mitä muuta hyvää tässä erillislainsäädännössä olisi: se, ettei meidän tarvitsisi miettiä näiden tekojen osalta esimerkiksi kokonaisharkinnassa teon törkeysarvostelua elikkä sitä, täytyykö kokonaistörkeys eli onko teko kokonaisuutena arvostellen törkeä, mitä edellytetään törkeän pahoinpitelyn osalta. Mikäli päädytään tähän erilliskriminalisointiin ja sen minimirangaistus olisi kaksi vuotta, se myös helpottaa pakkokeinojen käyttöä. Vangitsemisen edellytykset on jaettu kahteen ryhmään, yleisiin ja erityisiin edellytyksiin, ja erityisiä edellytyksiä ovat karttamisvaara, sotkemisvaara ja jatkamisvaara. Mikäli minimirangaistus olisi tuo kaksi vuotta vankeutta, tuomioistuini voisi määrätä henkilön vangittavaksi ilman näitä erityisiä edellytyksiä, ja tämä helpottaa erityisesti niitä tilanteita, kun mietitään henkilön vangittuna pitämistä käsittelyn jälkeen. Hyvin usein näissä tilanteissa meillä ei ole enää erityisiä edellytyksiä ja henkilö pääsee odottamaan tuomiota vapaalle.

Joka tapauksessa tämä erillislaki ei tule ratkaisemaan sitä perimmäistä ongelmaa, mikä tähän liittyy, ja se on se näyttökysymys. Edustaja Halla-aho toi täällä osan puheestani esille niin, että eihän silloinkaan, jos lapsi tulee tarhaan, edellytetä teon tuomitsemiseksi sitä, että hän tietäisi, kuka hänen korvaansa on vahingoittanut. Tästä ei tässä ole kysymys. Pu-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

huin siitä, että nämä teot tapahtuvat ulkomailla, lapsi viedään hänelle ehkä vieraaseen paikkaan, siellä on vieras ihminen, tämän näytön hankkiminen sieltä ulkomailta ja tekijästä on todella vaikeaa, ja tämä on se perimmäinen kysymys tässä asiassa, minkä takia näitä ei tule tuomioistuimeen. Silpominen tulee jo nykyisellään Suomessa ilmoittaa lastensuojeluviranomaisille, ja tältä osin onkin hyvin mielenkiintoista nähdä se, mitkä nämä määrät ovat siihen nähden, mitä me tiedämme siitä, kuinka paljon silvottuja lapsia täällä Suomessa on.

Joka tapauksessa me emme missään nimessä voi hyväksyä tyttöjen sukuelinten silpomista. Kyse on mielestäni siitä, kuinka me käsittelemme juridisesti tätä vaikeaa asiaa ja millä tavoin me saamme lainsäädännöllisesti kaikista tehokkaimman ratkaisun tähän asiaan, niin että oikeasti ne henkilöt ja syylliset saavat rangaistuksen ja myöskin nämä uhrin sitten turvataan.

Lapsien suojeleminen on meidän tehtävässämme ensiarvoisen tärkeää. Se on meidän jokaisen edustajan velvollisuus, ja tämän johdosta meidän tulee hakea myöskin tähän parasta mahdollista ratkaisua.

16.56 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Suurkiitos tästä kansalaisaloitteesta sen tekijöille ja allekirjoittajille. Me palaamme tämän aloitteen myötä syvimpien arvojen, ihmis- ja perusoikeuksien äärelle. Syytä onkin. Suomalaiseen kulttuuriin, tapoihin, arvoihin, uskontoon ei kuulu silpominen missään muodossa. Tänne ei myöskään pitäisi kuulua silpomisen ohi katsominen, välinpitämättömyys, häpeällinen passiivisuus.

Silpominen on raaka ja epäinhimillinen tuontituote, josta, niin kuin monesta muustakin maahanmuuttoon liittyvästä karmeudesta, halutaan vaieta. Nyt se vaikenemisen aika on ohi. Pakko- ja lapsiavioliitot, monivaimoisuus, kunniamurhat, šarialaki ja silpominen, kaikki nämä liittyvät maahanmuuttoon — siihen maahanmuuttoon, joka muuttaa väestöpohjaa suomalaista tasa-arvoa heikentäväksi sekä lasten ja naisten turvallisuutta uhkaavaksi. Eikö meidän kaikkien, siis aivan kaikkien täällä, tulisi tehdä yhteistyötä sen eteen, etteivät maassamme asuvat naiset ja lapset joutuisi uhreiksi sellaisille tavoille, kulttuureille ja uskonnoille, joihin vedoten syyllistytään jopa tekoihin, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit? Eikö tässä olisi yhteistyön paikka? Eikö Suomen maahanmuuttopolitiikan tulisi edistää naisten ja lasten turvallisuutta, tasa-arvoa ja hyvinvointia, parantaa taloudellista huoltosuhdetta?

Arvon puhemies! Eduskunta on ollut harvinaisen yksimielinen niistä karmeuksista, mistä täällä on tänään kyse. Silpomista ei voi kukaan katsoa ohi, ei ainakaan pitäisi. Me voimme koko eduskunnan voimin ihan yksimielisesti ja julkisesti tuomita kaikki siihen haittamaahanmuuttoon liittyvät julmat asiat. Kuka täällä voisi hyväksyä šarialain? Kuka täällä voisi oikeastaan hyväksyä silpomisen? Ei varmasti kukaan meistä. Meidän velvollisuutemme on suojella maassamme asuvia naisia ja lapsia kaikelta tältä julmuudelta. Meidän tulisikin yhteistyössä yli puoluerajojen ja kaikin eduskunnan vallassa olevin keinoin estää maahanmuuttoa, joka lisää tätä uhkaa, altistaa maassamme asuvia naisia ja lapsia uusille väkivallanteoille. Meidän tehtävämme on puolustaa kansaamme, puolustaa niitä heikoimpia. Meillä on myöskin se valta, kaikki keinot tehdä sitä, yhteistyössä. — Kiitos.

17.00 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Pidän tätä lakialoitetta äärimmäisen kannatettavana. Ja vaikka tällainen tyttöjen silpominen nykyäänkin on laitonta, niin tämän erillislain säätäminen on äärettömän hyvä asia, ja on hyvin sääli, että edellinen oikeusmi-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

nisteri Häkkänen ei tähän ryhtynyt, vaikka viime vaalikaudella keskustan ministeri Saarikko tätä asiaa yritti kovasti viedä eteenpäin.

Toivon kyllä, kun lakivaliokunta nyt käsittelee tätä asiaa, että se käsittelee samassa yhteydessä myös poikien ympärileikkauksen kriminalisoinnin. Meillä on THL:n ja Lääkäriliiton selkeä kanta siitä, että he eivät suosittele tällaista toimenpidettä, ja meillä on tutkimustietoa siitä, että myös noin puolelle prosentille pojista aiheutuu jonkuntyyppinen pysyvä vamma siitä, että heidät ympärileikataan, ja esimerkiksi Yhdysvalloissa sata poikalasta kuolee vuosittain. Itse näen, että tässä on kysymys myös sukupuolten välisestä tasa-arvosta, ja toivon, että tämä asia otetaan valiokuntakäsittelyssä huomioon.

Olen tässä kuunnellut perussuomalaisten puheita ja olen vähän ymmälläni. Itse asiassa haluaisin kysyä nyt tarkennusta: Jos olen oikein ymmärtänyt, niin perussuomalaiset eivät halua, että yhtään silpomatonta tyttöä palautetaan Somaliaan, koska he ovat siellä vaarassa joutua silvotuiksi. Olenko nyt ymmärtänyt oikein? [Aki Lindén: Niinhän täällä sanottiin!]

17.01 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kuten vastauspuheenvuorossani aikaisemmin tässä keskustelussa jo totesin, aika tasan 28 vuotta sitten syyskuun 20. päivä vuonna 91 tein hallitukselle kirjallisen kysymyksen siitä, pitäisikö tyttölasten sukuelinten silpominen kieltää erillisellä lailla. Tämän kysymyksen allekirjoitti 30 kansanedustajaa, joiden joukossa olivat muun muassa vielä politiikassa mukana olevista Eva Biaudet ja Heidi Hautala ja vielä muutama kuukausi sitten eduskunnan tai europarlamentin jäsenenä olleista Riitta Myller ja Liisa Jaakonsaari. Silloinen oikeusministeri Hannele Pokka vastauksessaan totesi, että kyseessä on törkeä pahoinpitely, ja kuten kerroin, itse asiassa hyvin moni niistä asioista, mitkä tässä keskustelussa on tuotu esille, on todettu myöskin tässä 28 vuotta sitten jätetysissä kirjallisessa kysymyksessä ja oikeusministerin siihen antamassa vastauksessa.

Kuten jo myös tässä keskustelussa edellä kerroin, samalla eduskuntakaudella käsiteltiin rikoslain kokonaisuudistusta, ja käsittelyssä olivat myös henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Siinä yhteydessä lakivaliokunta kirjoitti tämän törkeä pahoinpitely -pykälän perusteluihin, että niin sanottu tyttölapsen ympärileikkaus tai sukuelinten silpominen täyttää tämän teon kriteerit.

Keskustelussa on tuotu esille se, että tästä teosta maksimirangaistus on kymmenen vuotta vankeutta, eli rikoslaki pitää sitä jo hyvin törkeänä rikoksena. Vähemmän tunnettu asia on se, että nykyrikoslaissa on myös pykälä ”Törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu”, jossa maksimirangaistus on neljä vuotta vankeutta. Tässä keskustelussa on tuotu esille aika isoja lukumääriä siitä, paljonko silvottuja naisia kaiken kaikkiaan on, mutta sen sijaan ei semmoista selkeää tietoa siitä, kuinka paljon on sellaisia tyttöjä, jotka Suomessa asuessaan, joko Suomessa syntymisen jälkeen tai Suomeen muuttamisen jälkeen, ovat joutuneet tämän silpomisen kohteeksi.

Ehkä suurin ongelma, mitä tässä keskustelussa on tuotu esille nimenomaan tämän nykylain toimivuuden kannalta, on tämä näyttökysymys. Itse en ole juristi vaan maallikko, mutta on vaikea ymmärtää ja uskoa, että jos Suomessa syntyneestä työstä todetaan, että hänen sukuelimensä on silvottu, lapsen vanhemmat eivät olisi tämän asian kanssa missään tekemisissä, joten tuntuu siltä, että se, että miten näyttöä arvioidaan, on yksi sellainen asia, mitä laissa olisi syytä selvittää. Myöskin tämä minimirangaistuksen nostaminen kahteen vuoteen, joka helpottaisi tutkintaa, vaikuttaa sellaiselta asialta, jota pitäisi vakavasti harkita.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Nämä seikat nostan esille ja myöskin sen, että ylipäätänsä kaikille osapuolille olisi selvä se seikka, mikä tässä keskustelussa on todettu aivan yksimielisesti — että tyttölapsen sukuelinten silpominen on törkeä rikos, ihmisoikeusloukkaus ja pysyvän ruumiinvamman aiheuttamista ihmiselle, koko loppuelämää haittaavan ruumiinvamman aiheuttamista ihmiselle — että tosiaan tämän teon rikollisuus ja myös siihen myötävaikuttamisen rikollisuus olisi selkeä asia. Mielestäni, aivan kuten oikeusministeri Henriksson erittäin hyvissä puheenvuoroissaan totesi, tätä todella olisi syytä harkita.

Ymmärrän oikeusoppineiden ajatuksen siitä, että lain pitäisi olla sisäiseltä rakenteeltaan ikään kuin kaunis, että ikään kuin samoja asioita ei sanottaisi moneen kertaan, mutta jotta tässä nimenomaisessa kysymyksessä tämän teon rikollisuus ja siihen myötävaikuttamisen rikollisuus olisi kaikille selvää, niin tässä asiassa poikkeus tällaisesta ikään kuin juristien kauneusihanteista lainsäädännön suhteen voisi hyvinkin olla perusteltu.

Vielä viimeisenä asiana toteaisin sen, että laki Suomessa tuntee myös sellaisen käsitteen kuin käänteinen todistustaakka. Tämä on esimerkiksi tasa-arvolaissa: silloin kun epäillä, että sukupuolen perusteella on joutunut työhönotossa syrjityksi, työnantaja joutuu osoittamaan, että näin ei ole tapahtunut, sen sijaan, että syrjityksi tuleminen kokeneella olisi se koko todistustaakka. Myöskin tämä saattaisi olla sellainen seikka, joka tarvittaisiin tämän näyttökysymyksen helpottamiseen, jotta näitä tekoja, sikäli mikäli niitä tapahtuu oikeasti, saataisiin tuomiolle.

Olen hyvilläni siitä, että tästä istuntokeskustelusta on sinänsä lähtenyt erittäin yksimielinen viesti siitä, että tyttölapsen sukuelinten silpominen ja kaikki siihen myötävaikuttaminen ovat rikollisia tekoja. Toivon, että tämä viesti eduskunnan täysistunnosta lähtee myös niille ihmisille, joita tavalla tai toisella tämä asia koskee, sen lisäksi, että se lähtee oikeusministeriöön niille ihmisille, jotka selvittävät sitä, mitä lainsäädäntömuutoksia tarvitaan.

17.09 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan tätä kansalaisaloitetta, ja olen myöskin allekirjoittanut edustajien Sarkomaa ja Vikman lakialoitteet asiaan liittyen. Olen sitä mieltä, että tarvitsemme silpomisen kieltävän oman lain, joka kattaa myös ulkomailla tehdyt silpomiset. Suomihan on ainoa Pohjoismaa, jossa naisten ja tyttöjen silpomista ei ole kielletty erillislailla, ja esimerkiksi Ruotsissakin se laajennettiin ulkomailla tehtyihin tekoihin jo 20 vuotta sitten.

Suomessa on arviolta noin 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista, ja noin 650—3 080 tytön arvioidaan olevan vaarassa joutua silpomisen uhriksi sosiaali- ja terveysministeriön tilastojen mukaan. On hämmästyttävää, että vaikka asia on jo tälläkin hetkellä törkeän pahoinpitelyn tai pahoinpitelyn tunnusmerkit täyttävä rikos, meillä ei silti ole oikeustapauksia, ja ehkä yksi on juuri se kysymys, mitä edustaja Keto-Huovinen hyvin puheessaan toi esiin, eli näyttö ja myöskin asioiden kieltäminen ja niistä ilmoittaminen. Esimerkiksi terveydenhuoltohenkilöstöllä, kuten edustaja Kiuru aiemmin totesi, on velvollisuus ilmoittaa epäilystä, joka kohdistuu lapseen kohdistuvaan pahoinpitelyyn. Miksi näin ei tapahdu, on hyvä kysymys. Peitelläänkö sitä, eivätkö he tiedä, liittyykö asiaan niin paljon häpeää, vai mikä on se syy, minkä takia tämä ei tule poliisin tietoon?

Olen hyvilläni siitä, että myöskin ministeri Henriksson on ottanut nyt sen kannan, että hän haluaa katsoa, millä tavalla lakivaliokunta asiaa käsittelee, ja on valmis harkitsemaan erillislain laatimista, ja toivon todella, että lakivaliokunnassa otetaan myöskin tämä ennaltaehkäisyn kysymys hyvin oleellisesti mukaan, koska kaikkein tärkeintähän on se, että me pystyisimme ennaltaehkäisemään ne tyttöjen ja naisten silpomiset, koska sitten kun se ta-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

pahtuu, sitten voimme vain rangaista tehdystä teosta ja sen tytön tulevaisuuden kannalta se on jo menetetty tapaus.

17.11 **Leena Meri ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos niille yli 61 000 henkilölle, jotka ovat tämän aloitteen allekirjoittaneet, että olemme saaneet tämän laajaan käsittelyyn tänne eduskuntaan.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on toivonut tämän asian esillä pitämistä. Varapuhemies Eerola on tehnyt tämän vuoden alussa tästä toimenpideoitteen, jotta ministeriö olisi ryhtynyt erillislainsäädännön tekemiseen, mutta sitä ei tapahtunut. Aivan loistavaa, että tämä asia on tullut nyt esille.

Olen henkilökohtaisesti, niin kuin varmaan moni muukin tässä salissa, sitä mieltä, että uskonnon ja kulttuurin varjolla ei saa altistaa ketään väkivallalle, oli kysymyksessä lapsi, aikuinen tai eläin. Olemme puhuneet välillä myös erilaisista rituaaliteurastuksista. Tänään puhumme lasten ja naisten vahingoittamisesta. Meillä on nyt yhteiskunnassa olemassa tilanne, että meille on ulkopuolisista kulttuureista tullut ilmiöitä, jotka eivät vastaa millään tavoin meidän perinteitämme ja oikeustajuumme.

Harvoin voin olla vilpittömästi yhtä mieltä näin monista asioista, joita edustaja Hassi toi tuossa äsken esille. Olin itsekin pohtinut sitä, onko kysymyksessä se, onko pykälä tehokas, vai mikä siinä nyt on, että niitä henkilöitä ei saada lain eteen vastuuseen teoistaan, siitä, että he ovat asettaneet lapsensa alttiiksi tällaiselle teolle. Edustaja Hassi ansiokkaasti pohti tätä käännettyä näyttätaakkaa ja näyttöä. Tämä tuli myöskin siinä puheenvuorossa esille, kun edustaja Halla-aho puhui siitä, että jos lapsi saapuisi kouluun korvat pois leikattuina, niin mitä me tekisimme. Katsoisimmeko, että jos lapsi ei osaa kertoa, oliko se isä vai äiti vai naapurin poika, niin me emme tekisi mitään? Kyllä me tekisimme. Soittaisimme lastensuojeluun välittömästi, opettaja soittaisi. Sieltä tulisi lastensuojelu paikalle. Jos ei tekijää löydy, lapsi otetaan huostaan. Lähdetään selvittämään, kuka se on ollut, ja lähtökohtahan on se, että vanhempien pitää jotain asiasta tietää. Tässä yhteydessä toivon, että lakivaliokunnassa — olen itse lakivaliokunnan puheenjohtaja — me selvitämme tämän aukkokohtan siinä mielessä, tulisiko sitten erillisellä lainsäädännöllä kriminalisoida jonkinlainen laiminlyöntirikos, jos laista ei tällä hetkellä löydy siihen pykälää, koska kyllä vanhempien täytyy tietää, kuka on tehnyt, ja jos eivät tiedä, niin he ovat laiminlyöneet lapsen huolenpidon. Lapsi pitää silloin ottaakin huostaan, koska jos mietimme, että ei tiedetä, kuka silpoo lasta, niin eipä varmaan tiedetä paljon muutakaan sitten: onko lapsi pienenä lapsena siellä keskenensä kaikki päivät, vai mitä siellä oikein tapahtuu.

Tässä keskustelussa on tullut esille myös se, että juuri näistä kulttuurillisista syistä ihmiset eivät jää kiinni teoistaan. Kulttuuri suojelee, ja nämä ihmiset suojelevat toinen toisiaan. Joskus muistan rikosoikeuden oppikirjasta löytäneeni semmoisen ajatuksen, että kiinnijäämisriski on juuri se tehokkain keino ennalta ehkäisemiseen, vaikka meillä olisi kuinka tehokkaat pykälät ja kaikista tulisi kuolemanrangaistus, lähestulkoon. No, Suomessa sitä ei ole, mutta vaikka olisi miten rankka tuomio, niin siitä huolimatta, jos ei kiinnijäämisriskiä ole, niin se ei kunnolla estä, koska kaikkihan tietävät, että se on kuollut kirjain.

Minusta oli erittäin hyvä ajatus se, mitä edustaja Halla-aho, puolueemme puheenjohtaja, ehdotti, että mikäli vanhemmat syyllistyvät tällaiseen — tai itse jopa mietin sitä, että voidaan osoittaa heiltä tämmöinen laiminlyönti — niin heiltä tulee lakkauttaa oleskelulupa ja palauttaa heidät kotimaahansa. Tämä oli erittäin hyvä ajatus, ja tätä meidän täytyy pohdita myös meidän ulkomaalaislainsäädännössämme.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Edustaja Hassi puhui myös ilmoitusvelvollisuudesta. Tämä on erittäin tärkeä asia, mutta meidän täytyy miettiä sitä, että siinä pitää olla kunnan tehokas rangaistusjärjestelmä. Se ei riitä, että on ilmoitusvelvollisuus. Jos jättää velvollisuuden täyttämättä, niin tuleeko siitä jotain sanktioita, ja miten saadaan tietää, että joku on jättänyt ilmoitusvelvollisuutensa tekemättä? Täällä keskusteluissa on tullut esille se, että syynä saattaa olla pelko siitä, että tulee leimatuksi rasistiksi tai jopa saa henkilökohtaisen vainoajan kimppuunsa — tiedetään, missä asuu ja muuta. Viranomaisen nimi tulee näille perheille tietoon, ja yksityisenkin henkilön nimi voi tulla tietoon asian edetessä, eli kukaan ei ole suojassa siltä, että ei tule tietoon. Tämä voi tietysti myös estää ihmisiä ilmoittamasta. Tätäkin tulisi pohtia, onko siellä olemassa sellaisia säädöksiä, joita me voisimme rakentaa sen suojaksi, että ihmiset uskaltaisivat ilmoittaa näistä asioista. Meillä on myös esimerkiksi todistajansuojelu. Nimi tietysti tulee tietoon. Mutta tämä on yksi asia.

Täällä vasemmiston edustaja Honkasalo tuossa jossakin vaiheessa puhui, ettei saa puhua asioista jollakin tavalla loukkaavasti joitakin tiettyjä väestöryhmiä kohtaan tai jotakin muuta. Jos ilmiö koskee tiettyjä uskontoja, kulttuureita tai jostakin tietystä maasta tulevia ihmisiä, niin totta kai meidän täytyy voida puhua asioista asioiden oikeilla nimillä eikä pelätä sitä. Eräät henkilöt, jotka tulevat eräästä maasta, joilla on eräänlaisia tapoja — jotenkin en voi ymmärtää sitä. 2000-luvun Suomessa me voimme puhua suoraan asioista, ja silloin, kun asia tulee jostakin tietystä kulttuurista tai uskonnosta, niin silloin se vain on niin. Ei se auta, että sitä asiaa kauheasti peittelee ja salailee. Itse ainakin tykkään aina puhua asioista niiden oikeilla nimillä.

Tosiaan, lakivaliokunnan puheenjohtajana lupaan, että tämä asia saa arvokkaan ja perusteellisen käsittelyn. Kun täällä puhuttiin jostakin lakialoitteesta, niin on ollut hirveän vaikea kommentoida, onko se edes ratkaisu tähän asiaan, kun koko lakialoitetta ei ole esitelty muille edustajille kuin ilmeisesti kokoomuksen edustajille. On hirveän vaikea ottaa kantaa, tai ainakin tuntui, että se ei ratkaise näitä monia laajempia rikosoikeudellisia ongelmia ilmoitusvelvollisuudesta, näyttötaakasta, kiinnijäämisestä ja ilmoitusvelvollisuuden sanktioinnista. Kuulosti, että se ei ratkaise näitä, mutta vaikea sanoa, kun sitä ei ole nähnyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo, nimi mainittiin ja pyydetään vastauspuheenvuoroa. Se sitten myönnettäköön.

17.18 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri sanoi, ettei näistä asioista saisi puhua. Ei ole kyse siitä, vaan kyse on siitä, millä tavalla puhutaan. Erityisesti teidän ryhmänne on erikoistunut siihen, että ei pystytä puhumaan tästä asiasta nimenomaan niin, että ei leimattaisi kokonaisia ihmisryhmiä sellaisella tavalla, johon myös puhemies Vanhanen joutui tuossa aikaisemmin puuttumaan.

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa todella vakava ihmisoikeusongelma, ja niin kuin omassa puheenvuorossani aikaisemmin sanoin, lasken myös silpomisen kuuluvan siihen. Pidän sitä erittäin raakalaismaisena väkivallantekona, eikä voi olla myöskään niin, että naisiin kohdistuva väkivalta kiinnostaa vain silloin, kun se edistää omaa maahanmuutтовihamielistä agenda.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kun mainittiin perussuomalaisten ryhmä, niin annetaan perussuomalaisten ryhmälle vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

17.19 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jos olisin oikein kova loukkaantumaan, niin loukkaantuisin tuosta, että minua kutsuttiin juuri maahanmuuttovihamieliseksi, mutta kestäen sen oikein hyvin ja tunnustan, että suhtaudun moniin asioihin kriittisesti, oli kysymys maahanmuutosta, talouden asioista, verotuksesta, siitä, miten ne toteutetaan. Olen hyvin kriittinen ja haluan hyvää ja järkevää lainsäädäntöä ja haluan myös järkevää maahanmuuttopolitiikkaa.

Me perussuomalaiset olemme usein puuttuneet lasten ja nuorten asemaan ja naisten asemaan vaihtoehtobudjeteissamme ja keskusteluissamme, joten edustajan äskeinen väittäminen ei sinänsä pidä paikkaansa. Enkä myöskään tunnistanut tuota ”teidän ryhmästäne tullutta”. Edustaja Tynkkynen totesi, että tietty henkilö oli mennyt alle 10-vuotiaan tytön kanssa naimisiin, ja se on ilmeisesti fakta. Yleisesti ottaen yhteiskunnassamme katsomme, että jos aikuinen mies on alle kymmenvuotiaan kanssa, niin kyllä sitä pidetään pedofiliana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mennään puhujalistaan.

17.20 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite koskee äärimmäisen vakavaa, törkeäksi pahoinpitelyksi luokiteltavaa menettelyä eli naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomista. Kyseessä on tosiaan yksiselitteisesti tuomittava teko, joka toki jo tällä hetkellä on törkeänä pahoinpitelynä Suomessakin rangaistava — tätä on ilman muuta tärkeää alleviivata. Tästä huolimatta ymmärrän hyvin tarpeen ryhtyä erilliseen lainvalmisteluun silpomisen nimenomaiseksi kriminalisoimiseksi.

Tämän päivän keskustelu on osoittanut, että tämä tarve on vahvasti tunnustettu yli puoluerajojen. Viesti tästä salista on siten selkeä ja vahva. Tämän keskustelun tiimoilta on kuitenkin nostettu esiin monia mielenkiintoisia ja tärkeitä kysymyksiä, kuten hetki sitten edustaja Kärnän tekemä kysymys, johon olisi hyvä kuulla vastaus perussuomalaisilta. [Leena Meren välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tyttöjen sukupuolielinten silpomisen tai sen valmisteluun, yritykseen tai tekoon muulla tavoin osallistumisen kriminalisointi on tärkeää, jotta rikoksiin osalliset saadaan syytteeseen ja rangaistaviksi. Kyse on aina paitsi törkeästä yksilön itsemääräämisoikeuteen ja koskemattomuuteen kajoavasta rikoksesta, myös inhimillisestä kärsimyksestä. Tästä syystä on välttämätöntä edistää myös kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla silpomistapauksia saadaan ennalta ehkäistyä eli estettyä näiden hirveiden rikosten tekeminen ennalta, ja tähän tarvitaan monialaista, poikkihallinnollista ja eri sektoreiden välistä yhteistyötä. Rikollisen menettelyn kitkemiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi tarvitaan siis tiivistä yhteistyötä esimerkiksi terveydenhuollon, sosiaalihuollon, koulutoimen ja poliisin välillä. On tärkeää muun muassa kehittää koulutusta, jotta ammattilaiset oppivat työssään ottamaan silpomisen puheeksi ja ovat tietoisia heitä koskevista ilmoitusvelvollisuuksista, mutta tarvitaan tiivistä vuoropuhelua myös järjestömaailman ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa ja kesken.

Arvoisa puhemies! Edellinen perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko käynnisti vuoteen 2020 ulottuvan toimintaohjelman silpomisen estämiseksi. Hän myös avasi keskustelun silpomisen ennaltaehkäisyyn liittyvistä toimista paitsi eri hallinnonalojen ja järjestöjen edustajien, myös uskonnollisten johtajien kesken. Kannustan nykyistä peruspalveluministeri Kiurua ja muita avainroolissa toimivia ministereitä jatkamaan tätä silpomisen kitkemiseen tähtäävää tiivistä vuoropuhelua myös uskonnollisten johtajien kanssa. Tyttöjen silpomisen tiedetään nimittäin liittyvän vahvasti nimenomaan uskontoon ja kulttuuriin

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

linkittyviin traditioihin, minkä johdosta uskonnolliset johtajat voivat olla tämän rikollisen ilmiön kitkemisessä avainroolissa.

Arvoisa puhemies! Edellytän siis, että hallitus jatkaa ja edistää kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka auttavat pääsemään eroon tästä tuomittavasta, inhimillistä kärsimystä aiheuttavasta menettelystä. Samalla annan tukeni tämän kansalaisaloitteen esitykselle käynnistää lainvalmistelu silpomisen kieltämiseksi ja kriminalisoimiseksi erillislailla.

17.24 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten te, Sebastian Tynkkynen, ja monet muutkin perussuomalaiset ja kaikki täällä oikealla laidalla salia olette käyttäneet monia puheenvuoroja ihmisten tasa-arvosta täällä Suomessa — te olette puhuneet maahanmuuttajista, äideistä, tyttäristä ja lapsista — myös minä kansanedustajana haluan ehdottomasti puolustaa maahanmuuttajaperheitä, niiden naisia ja lapsia, mutta haluan puolustaa myös kantasuomalaisia aivan samalla viivalla.

Tämä kansalaisaloite puuttuu erittäin ikävään ongelmaan, jonka suhteen olemme valtiona ja yhteiskuntana olleet aivan liian löperöitä. Tyttöjen ympärileikkaukset ovat ehdottomasti ja jyrkästi tuomittavia tekoja, ja työkalupakki niitten torjumiseksi on ollut surkea.

Lasten, tyttöjen ja naisten ympärileikkaus eli toisin sanoen sukuelinten silpominen on yksiselitteisesti kriminalisoitava Suomessa, kuten muissa Pohjoismaissa on jo tehty — samassa yhteydessä tulisi mielestäni tarkastella myös poikien ympärileikkausta koskevaa lainsäädäntöä. Edellisellä hallituskaudella oikeusministeri Antti Häkkinen piti erillislakia tarpeettomana ja perusteli tätä nykyisen lainsäädännön riittävyydellä. Nyt tämä sali on yksimielinen siitä, että tuo laki ei ole ollut riittävä. Suomessa asuu joidenkin arvioiden mukaan jopa 3 000 tyttöä, jotka ovat vaarassa joutua silvotuiksi. Heidän suojakseen onkin nyt laadittava laki, joka yksiselitteisesti kriminalisoi silpomisen. Tämä täsmälaki olisi viesti siitä, että maassamme tämä brutaali toiminta ei ole kerta kaikkiaan sallittua. Tätä työtä me tulemme jatkamaan myös lakivaliokunnassa, jonka jäsen olen.

Arvoisa puhemies! Suomessa pitää jatkaa myös asennemuutos- ja tiedotustyötä sekä kouluttaa edelleen ammattilaisia viemään valistusta asian suhteen eteenpäin. Ympärileikkauksen läpikäyneiden hyvinvointia pitää parantaa, sillä tähän on jo nyt heille inhimillinen loppuajan kestävä tragedia. Myös hallitusohjelmasta löytyy kirjaus ”turvataan resurssit sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön”, ja tähän ohjelmapykälään olemme varmasti kaikki valmiita yhtymään. — Kiitos.

17.27 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Puhun paikaltani ja lyhyesti, koska tästä asiasta on käytetty jo 40 hyvin saman sisältöistä puheenvuoroa eikä niihin sinänsä ole paljon lisätävää. Lääkärinä ja terveydenhuollon työntekijänä suhtautuminen tähän silpomiskysymykseen on minulle itsestäänselvää, ja pidän tätä kansalaisaloitetta aivan erinomaisena. Itse muun muassa vuonna 2011 tästä samasta aiheesta annoin laajan haastattelun erään silloin myönnetyn tunnustuspalkinnon yhteydessä, jonka rahoitussisällön ohjasin muun muassa tämän asian ennaltaehkäisytyöhön.

Haluaisin todeta tästä keskustelusta, että ymmärrän toki uutena kansanedustajana meidän parlamentin työskentelytavan, että meillä on nyt kymmenen ihmistä täällä ja me olemme kahden tunnin ajan sanoneet 40 kertaa täällä saman asian, mutta aiemmassa työyhteisössänni sitä pidettäisiin kyllä jossain määrin tehottomana. Jos meillä on itsestäänselvä ongelma, niin se ongelmahan pitää ratkaista. Itse kuuntelin tämän kuitenkin kokonaan ja

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

kuuntelen loppuun tämän keskustelun, koska haluan, että myös pääministeripuolueen edustajalla tässä asiassa on puheenvuoro.

Totean omana kantamani, niin kuin jo sanoin, että tämä kansalaisaloite oli erinomainen. Toivon, että tässä asiassa edetään nopeasti. Edustaja Hassin puheenvuorossa oli paljolti sitä pohdintaa, jota olisin muuten tässä esittänyt, ja myös ministerin puheenvuorot tässä asiassa olivat erinomaisia. — Kiitoksia.

17.29 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tänään käyty keskustelu on ollut erittäin tärkeää, ja kiitos tämän kansalaisaloitteen tekijöille, että pääsimme käymään tätä keskustelua. Itse näen niin, että tässä salissa käyty keskustelu on tärkeää. Sitä seurataan laajalti, ja on myös tärkeää, että se keskustelu leviää myös muualle yhteiskuntaan tämän meidän aloittamamme keskustelun myötä, koska tässä asiassa ja tämän ilmiön kitkemiseksi tieto ja avoin keskustelu ovat erityisen tärkeitä.

Meidän täytyy täältä lähettää selkeä viesti tyttöjen puolesta, niin että kenellekään ei jää epäselväksi, että suomalaisessa yhteiskunnassa ei hyväksytä silpomista. Kuten täällä on jo aiemmin todettu, niin kaikissa näissä puheenvuoroissa, jotka täällä on pidetty, tätä aihetta on pidetty todella tärkeänä.

Vaikka silpominen on jo nykyisen rikoslainsäädännön perusteella kiellettyä ja rangaistavaa, niin koska meillä on hyvin tiedossa, että silti silpomista tapahtuu, on ihan selkeää, että tämä nykyinen järjestelmä ei toimi. THL:n arvion mukaan noin 600—3 000 Suomessa olevaa tyttöä on vaarassa joutua silvotuksi, ja tätä emme tietenkään voi hyväksyä. On aika selvää, että me olemme epäonnistuneet näitten tyttöjen suojelemisessa. Meillä on käytännössä velvollisuus juuri täällä selvittää kaikki ne keinot, joilla silpomista voidaan estää, on sitten kyse siitä, että tarvitaan kokonaan uusi erillinen lainsäädäntö sen estämiseksi, tai siitä, että otamme käyttöön kaikki ne keinot, jotka jo nykyisen lainsäädännön puitteissa voidaan tehdä ennaltaehkäistäksemme tätä ilmiötä.

On aika hämmentävää, että Suomessa, jossa on edistyksellinen neuvolajärjestelmä ja hyvin edistyksellinen kouluterveydenhuolto ja ammattilaiset käytännössä kohtaavat vuosittain kaikki lapsiperheet ja Suomessa olevat lapset ja nuoret, tähän ilmiöön emme silti ole pystyneet puuttumaan. On aika hämmentävää, että Suomessa, joka on terveystiedon keräämisen ja tilastoiden mallimaa, meillä ei käytännössä ole aidosti tietoa siitä, kuinka moni tyttö täällä on joutunut silvotuksi. Vasta tänä vuonna on esimerkiksi kouluterveyskyselyyn lisätty kysymys silpomisesta. Onko ehkä niin, että emme ole halunneetkaan tietää? Onko ollut helpompi ummistaa silmät tältä tosiaan brutaalilta ilmiöltä? Se meidän täytyy tässä myöntää.

Tarvitsemme lisää tietoa ja koulutusta ammattilaisille. Meidän täytyy varmistaa, että kaikki ammattilaiset tietävät tästä puheeksiottovelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta, joka heillä on jo tällä hetkellä. Neuvolassa ja varhaiskasvatuksessa työskentelevillä on todellakin velvollisuus ottaa tämä asia puheeksi aina, kun he kohtaavat siellä lapsiperheitä. Meidän täytyy tietysti pitää huolta siitä, että ammattilaisilla on riittävät resurssit, jotta heillä on myös aikaa tämän asian hoitamiseen. Siihen me kaikki voimme vaikuttaa muun muassa tämän syksyn budjettikäsittelyssä, jossa myös hallitus on hakemassa lisäresurssointia näittenkin asioiden hoitamiseksi. Mutta kiitos tästä keskustelusta, ja tämä työ sitten jatkuu, ja samalla uskon, että tämän asian saamme Suomessakin hoidettua.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

17.32 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Salissa on pidetty tänään monia erittäin hyviä puheenvuoroja, ja myös minä kannatan erittäin lämpimästi tätä käsittelyssä olevaa tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämiseen tähtäävää kansalaisaloitetta.

Kuten tässä kansalaisaloitteessa todetaan, sukuelinten silpomiselle ei ole olemassa minikäänlaisia terveydellisiä perusteita vaan se ainoastaan vahingoittaa naisia ja tyttöjä lukuisin eri tavoin. Silpomisen syyt ovatkin kulttuurisia, mutta sen negatiiviset vaikutukset ovat hyvin vakavia, muun muassa kova fyysinen kipu ja tulehdusriski — henkisistä traumaista puhumattakaan: ne voivat ulottua koko henkilön loppuelämän ajalle. Kyse on sellaisesta kokonaisvaltaisesta ihmisoikeuksien loukkaamisesta, jota ei missään tapauksessa tule sallia Suomessa.

Arvoisa puhemies! Vaikka silpominen täyttääkin rikoslain mukaisen pahoinpitelyn tunnusmerkistön, antaisi tämä kansalaisaloitteen hyväksyminen selkeän viestin siitä, ettei silpominen ole suomalaisessa yhteiskunnassa millään muotoa hyväksyttävissä. Ja kuten täällä on tänään moneen kertaan nostettu esille, myös terveydenhuoltohenkilöstölle on säädettävä riittävät ja toimivat keinot ja toisaalta yksiselitteinen velvollisuus toimia tilanteissa, joissa he havaitsevat silpomisen uhkaa tai jo tapahtuneen teon. Passiivinen suhtautuminen ei enää riitä.

Arvoisa puhemies! On huomioitava, että Pohjoismaista vain Suomessa naisten sukuelinten silpomista ei ole säädetty erillisillä rangaistavaksi, kuten useissa kymmenissä muissa maailman maissa on tehty. Tämä suomalaista lainsäädäntöä koskeva puute on korjattava hyvin pikaisesti, ja kiellon tulee koskea myös ulkomailla tehtyjä silpomisia, ja myös silpomisesta ja sen edesauttamisesta annettavien rangaistusten tulee olla todella tuntuvia, jotta näitä rikollisia tekoja voidaan ennaltaehkäistä. Ja tässä asiassa sekä eduskunnan että hallituksen on oltava hyvin aktiivisia.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä kansalaisaloite saa ripeän, asiallisen ja menestyksellisen eduskuntakäsittelyn ja tämä käsittely johtaa silpomisen kieltävän erillislain säätämiseen.

Kiitän lopuksi kansalaisaloitteen laatijaa ja sen kaikkia allekirjoittajia.

17.35 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Vähän yli sata vuotta sitten maamme kohtalon vuosina, maamme synnyn aikoina Suomi oli maailman mittakaavassa edelläkävijä. Ensimmäisten maiden joukossa täällä Suomessa annettiin naisille äänioikeus. Tuolloiset poliittisen päätöksenteon esiäitimme ja esi-isämme ottivat ohjenuorakseen tasa-arvoisen, sivistyneen Suomen ja halusivat alkaa rakentaa maata, jossa kaikilla olisi hyvä olla. Minusta tuntuu, ettei heille tullut mieleenkään, että yli sadan vuoden päästä täällä eduskunnassa keskusteltaisiin siitä, saako tyttöjä silpoa vai ei.

No, onneksi keskustelun perusteella tunnumme olevan varsin yksimielisiä tämän itse teon tuomittavuudesta, mutta siitä, tulisiko tämä varta vasten rikoslaissa säätää rangaistavaksi, tuntuu kuitenkin hieman häilyvyyttä tässä salissa olevan. [Aki Lindén: Ei todellakaan ole!] — No se on hyvä, jos olen tulkinnut asian väärin. On hienoa, että olemme tässä asiassa yksimielisiä, ja haluan olla mukana tässä rintamassa itsekkin. — Se, että suomalainen yhteiskunta ei pysty tarjoamaan täydellistä turvaa lapsille tässä asiassa, on tietenkin petos heitä kohtaan, ja siihen tulee puuttua omalla lainsäädännöllä. Eduskunnan on määrätietoisesti tartuttava tähän asiaan ja osoitettava, ettei lasten silpomista Suomessa tai ylipäätään kerta kaikkiaan suvaita ja että tällaiseen toimintaan osallistumisesta on ankarat seu-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

raukset. Me tarvitsemme silpomisen kieltävän lain, joka kattaa Suomessa ja ulkomailla tapahtuneet tapaukset, ja vanhemmat on tästä saatava vastuuseen.

Jos kysyisimme näiltä sata vuotta sitten tätä maata perustaneilta ihmisiltä, päättäjiltä, millainen rangaistus tällaisesta toiminnasta tulisi säätää, niin uskoisin, että he kyllä kannataisivat ankarinta mahdollista lopullista rangaistusta näin törkeästä rikoksesta, ja sellaiseen olisin melkein taipuvainen itsekin.

17.38 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tyttöjen sukupolielinten silpomisessa on kyse vakavasta ihmisoikeusloukkauksesta ja väkivallasta tyttöjä ja naisia kohtaan. Haluaisin korostaa sitä, että se, mikä tästä tekee erityisen räikeän väkivallan muodon, on se, että siinä rajoitetaan tyttöjen itsemääräämisoikeutta ja seksuaalisuutta aiheuttamalla pysyvä vamma. YK:n lasten oikeuksien mukaan kaikilla lapsilla on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen. Suomessa korkeimman oikeuden mukaan tyttöjen sukuelinten silpominen on rinnastettavissa törkeäksi pahoinpitelyksi ja sitä ei voida missään olosuhteissa hyväksyä tai oikeuttaa, ei uskonnollisilla eikä muilla, sosiaalisilla syillä.

Mielestäni täällä on tänään puhuttu hyvin siitä, kuinka tärkeässä roolissa ennaltaehkäisy on, ja nyt on meidän tehtävämme selvittää, mitkä ovat tässä ajassa ne kaikista tehokkaimmat keinot tämän naiseen ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan muodon estämiseksi. Nyt me selvitämme, mitä ne keinot ovat. Niitä voi olla laajasti — onko se erillinen kriminalisointi, onko osaamiseen panostaminen parempi resursointi, onko se avunsaannin ja tapausten tunnistamisen parantaminen? Tämä on erittäin tärkeä asia, ja se, että sitä nyt selvitetään, antaa meille sitten paremmat mahdollisuudet vastata tähän.

Hallituksen ohjelmaan me otimme tämän asian vakavasti. Me olemme kirjanneet, että kansallinen naiseen kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma laaditaan ja että resursseja turvataan nimenomaan sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön.

Haluaisin myös muistuttaa siitä, että mielestäni meidän on tärkeää muistaa, että ihmisoikeusjärjestöillä, kolmannella sektorilla, on tästä aiheesta jo hyvin pitkältä ajalta tärkeää ja arvokasta tutkimustietoa ja muutenkin näkemyksiä, joita meidän on tärkeää kuunnella.

Vielä ihan lopuksi haluaisin sanoa, kun täällä on keskusteltu siitä, mistä asioista voi puhua, että kaikista ongelmista voi puhua mutta kaikista ongelmista voi myös puhua niin, että ihmisarvoa kunnioitetaan ja muita ihmisiä kunnioitetaan.

17.40 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn niihin puheenvuoroihin, joita on tänään käytetty siitä, että tämä tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen on absoluuttisesti merkittävä ongelma. Tässä jo puhuttiin hyvin selkeästi siitä, että tässä on väkivaltaa naisia, tyttöjä kohtaan, heidän seksuaalisuuttaan tässä rajoitetaan, voidaan suoraan sanottuna sanoa tällä tavalla, ja kuten jo tuossa edellisessä puheenvuorossa sanottiin, myöskin ruumiillinen koskemattomuus tässä on kyseessä. Erittäin tärkeä ja hieno asia, että tämä on tässä esillä.

Miksi tämä on herkkä kysymys? Tässä on osittain myöskin niin sanottu kulttuurien kohtaamisen ilmiö. Mehän joudumme monesti sellaisiin tilanteisiin, että erilaisista kulttuureista olevat ihmiset käyttäytyvät tietyissä tilanteissa tietyllä tavalla, eri tavalla. Me olemme asetelmassa, jossa meidän täytyy yrittää ymmärtää toisiamme myöskin siinä, että meidän normimme ja käyttäytymisemme on erilaista.

Tässä kohdassa kuitenkin kysymys ei ole enää kulttuurien kohtaamisesta, kahdestakin kulmasta. Ensinnäkin kysymys on Suomesta, ja Suomessa toimitaan suomalaisen kulttuu-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

rin ja lainsäädännön perusehdoilla, ja kaikki, jotka tässä maassa elävät ja toimivat, toimivat näistä lähtökohdista. Toiseksi, kuten näissä puheenvuoroissa on nyt puhuttu useampaan kertaan, tässä on itse asiassa kysymys myöskin ihmisoikeuksista, ja ihmisoikeudet ovat perimmältään sellaisia asioita, jotka eivät ole enää kulttuurisidonnaisia, vaan ne ovat universaaleja, ja tässä kohdassa olemme sellaisessa kohdassa kiinni, että tässä ei voida mennä kulttuurien moniarvoisuusteeman kulmasta katsomaan tätä asiaa, vaan on kysymys perusihmisoikeudesta, ja sen takia tässä asiassa on ehdottomasti toimittava sen suuntaisesti kuin tässä on tänään hyviä puheenvuoroja käytetty.

Yksi lisäseikka, joka kirvoitti minut tulemaan tähän saliin, sen lisäksi, että halusin nämä asiat omasta näkökulmastani sanoa, on se, että minä arvostan kollegoita, ja vaikka heitä on suhteellisen vähän täällä tänään, niin täällä on käyty kuitenkin keskustelua kansalaisaloitteesta. Minä olen ollut myöskin itse tässä tilanteessa, joskus käynnistänyt kansalaisaloitteen ja saanut siitä — en eduskuntakeskustelua aikaiseksi, vaan tämä sali on käytännössä vaiennut vaikean teeman, enkä sitä teemaa halua nyt ruveta käsittelemään, mutta totean vain, että hienoa, että kansalaisaloitteelle annetaan tämä tila, sille kuuluva arvo. Siinä ovat ihmiset kokeneet vahvasti Suomessa tämän asian. He ovat allekirjoittaneet aloitteen, se on tullut tänne meille, ja on syytä, että eduskunta käsittelee kansalaisten aloitteet sillä vakavuusasteella kuin ne ansaitsevat. Tämä temaattisesti ansaitsee kunnollisen käsittelyn, ja periaatteessa kansalaisaloitteita kannattaa kunnioittaa, ja on hyvä, että tämä keskustelu on täällä tänään käyty.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2019 vp Veronika Honkasalo vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 6.9.2019 pidetyssä täysistunnossa, ja nyt keskustelu jatkuu.

Keskustelu

17.44 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Täytyy kunnioittaa myös meidän edustajien tekemiä lakiesityksiä [Kimmo Kiljunen: Ei vain kansalaisten!] — ei vain kansalaisaloitteita, vaikka niitä toki myös.

Viime kevään eduskunta- ja eurovaalit osoittivat jälleen, miksi edustaja Honkasalon lakialoite vaalirahoituksen suuruutta ohjaavien kattojen asettamisesta on tarpeen. On hälyttävää ajatella, että esimerkiksi kansanedustajien ja varakansanedustajien valituksi tuleminen maksoi tälläkin kertaa keskimäärin 35 000 euroa. Tämä ei ole demokratian toimivuuteen vahvasti liittyvän poliittisen osallisuuden kannalta kestävä tilanne. Kaikilla pitää olla tasapuolinen mahdollisuus osallistua vaaleihin.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Kansanedustajien vaalibudjeteissa on myös isoja eroja. Osa ehdokkaista käyttää kampanjaan vaaleista toiseen jopa yli 100 000 euroa. Summat kertyvät enenevässä määrin yksityishenkilöiden ja yritysten antamista lahjoituksista. Etenkin nuorten ja tuntemattomampien, uusien ehdokkaiden on vaikeaa tai jopa mahdotonta saada kokoon vastaavia vaalibudjetteja ja niiden tuomaa näkyvyyttä. Kuten Honkasalo lakialoitteessaan viittaa, yritysten tai etujärjestöjen antamaa tukea saavat todennäköisemmin ne ehdokkaat, jotka edistävät politiikassaan näitä teemoja tai ovat ennalta tuttuja. On siis tärkeää, että rahoittajat ovat julkisia ja äänestäjien tiedossa jo ennen vaaleja.

Vaalirahoituksen ennakoilmoituksesta pitäisi siis tehdä pakollinen. Tällä hetkellä ennakoilmoituksen jättäminen on vapaaehtoista. Hieman yli kolmannes edellisten eduskuntavaalien ehdokkaista teki vapaaehtoisen ennakoilmoituksen vaalirahoituksestaan. Omasta vaalipiiristäni Uudeltamaalta 45 kansanedustajasta tai varakansanedustajasta vain 25 oli tehnyt ennakoilmoituksen.

Myös ilmoitusraja yksittäisen lahjoitettavan summan osalta voisi laskea. Nyt lahjoituksen ilmoitusraja eduskuntavaaleissa on 1 500 euroa. Vihreät velvoittavat tälläkin hetkellä ehdokassopimuksissaan tekemään tämän vaalirahoituksen ennakoilmoituksen, ja kaikki ehdokkaamme sen myös jättivät. Myös yksittäisten lahjoittajien nimen julkaisemisen summa on meidän ehdokassopimuksessamme määritelty alemmaksi — eli 1 000 euroon — kuin tämänhetkinen, tuo virallinen 1 500.

Lakiesityksessä ehdotetut kampanjoiden kattosummat eri vaaleihin vaikuttavat realistisilta. Suurissa kaupungeissa kuntavaalien mainonnan kulut ja julkiset mainospinnat ovat sen verran kalliita, että niihin esitettyä kattosummaa, 7 500:aa euroa, voi esitetystä hieman nostaa. Aikaisemmassa keskustelussa mainittu alueellinen tarkastelu siis lienee paikallaan ehkä muitakin vaaleja koskien.

Joka tapauksessa oleellista on, että vaalirahoituksemme on mahdollisimman avointa ja ajoissa ja rehellisesti raportoitua ja että säätelemme vaalirahoitusta siten, ettei rahoituksen suuruus karsi ehdokkaita tai ohjaa vaalitulosta.

17.47 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Minä ajattelen, että meidän kaikkien yhteinen tehtävä ja myös meidän kaikkien yhteinen intressi on puolustaa demokratiaa ja meidän parlamentaarisen järjestelmän legitimitettiin. Samaan aikaan se ei kuitenkaan riitä, että me puolustamme olemassa olevia demokraattisia käytänteitä, vaan meidän pitää jatkuvasti myös kehittää meidän järjestelmää paremmaksi, jotta demokratia myös lisääntyy ja jotta se myös toteutuu käytännössä entistä paremmin.

Minä ajattelen, että tämä edustaja Honkasalon aloite on tosi tärkeä, ja minä pitäisin itse sitä nimenomaan demokratiaa edistävänä tekona, että meidän vaalirahoituslakiin säädettäisiin vaalikampanjoille tällainen budjettikatto. Se ei tule korjaamaan kaikkia ongelmia, joita vaalirahoitukseen liittyy ja joita täällä silloin aikaisemmassa keskustelussa nostettiin esiin, mutta se vaikuttaa siihen ongelmaan, että yksittäiset kampanjat ovat yksinkertaisesti liian suuria rahoitukseltaan, sillä nämä jättimäiset kampanjabudjetit ovat oikeasti aivan todellinen ongelma. Ne heikentävät ihmisten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua, ja se ei vain ole oikein, että satojentuhansien eurojen kampanjasummilla voi käytännössä vaikuttaa vaalien lopputulokseen. Joidenkin kohdalla nämä kampanjakulut jopa estävät sen ehdolle lähtemisen. Meidän pitää tietenkin pyrkiä minimoimaan sitä, miten sosioekonomisen tausta vaikuttaa ihmisten osallistumismahdollisuuksiin.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Jo meidän nykyisessä vaalirahoituslaissamme sanotaan, että tämän lain tarkoituksena on ”rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua”. Eli käytännössä tämä kokonaiskatto, mitä tässä lakiesityksessä nyt ehdotetaan, toteuttaisi tämän nykyisen lain tarkoitusta.

Loppujen lopuksi tässä on siis kyse siitä, että tällä aloitteella pyritään siihen, että ihmisten yhdenvertaisuus ja ihmisten tasa-arvo edistyisi suhteessa poliittiseen osallistumiseen. Tämä on tosi tärkeä asia, ja sen takia minä ainakin kannatan lämpimästi tätä edustaja Honkasalon tekemää esitystä.

17.49 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Voiko kansanedustajan paikan ostaa rahalla? Minä väitän, että suurella todennäköisyydellä voi. Käsittelemme nyt vaalirahoitukseen liittyvää lakialoitetta, joka on historiallisen merkittävä, ja tällaisen uuden lain kautta me voimme tervehdyttää koko suomalaisen demokratian.

Täällä eduskunnassa istuu vain neljä uutta kansanedustajaa, joiden tulojen Ilta-Sanomien uutisoi edellisen verotusvuoden tietojen perusteella jääneen alle pienituloisuuden rajan, mikä on 14 750 euroa vuodessa. Tämä jo itsessään nostaa esiin sitä vääristymää, mikä edustuksellisessa demokratiassamme Suomessa mättää. Jos esimerkiksi tämä 200 hengen porukkamme edustaisi kansaa tasaisesti esimerkiksi tulotason mukaan, viime kevään eduskuntavaaleissa tähän saliin olisi noussut 24 pienituloista ihmistä, sillä Suomessa pienituloisia oli viimeisimmän Tilastokeskuksen raportin mukaan 12,1 prosenttia ja pienituloisuus on kasvussa. Mutta pienituloisuudesta eduskuntaan ponnahtavia oli 24:n sijaan vain neljä.

Ilta-Sanomien jutun mukaan pienituloisuudesta eduskuntaan nousi lisäksi esimerkiksi vihreiden 27-vuotias Bella Forsgrén. Me molemmat kuulumme nuoreen sukupolveen, joka on myös aliedustettuna täällä eduskunnassa pienituloisten lisäksi, eikä se ole ihme — kaikista pienituloisista jo kolmannes on 18—34-vuotiaita.

Tässä lakialoitteessa ei ole kyse puoluepolitiikasta, vaan meidän kaikkien tulisi yhdessä korjata tämä epäkohta. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdokkaat käyttivät keskimäärin 35 000 euroa vaalikampanjaansa. Suurimmillaan eduskuntaan on tultu sisään, seitsemän edustajan osalta, yli 100 000 euron budjeteilla. En mainitse nimiä, koska se ei ole tässä oleellista, vaan allekirjoitin lakialoitteen, koska haluan muutosta järjestelmään, joka sallii tämän.

Vaalirahoitus nyky muodossaan on ongelmallista laajemminkin. On harmillista, että kookoomus ja vasemmistopuolueet eivät ole valmiita puuttumaan kaikkiin epäkohtiin vaan ainoastaan niihin, jotka koskettavat toista osapuolta. Jos kaikki suomalaiset lapset saisivat täsmälleen samat eväät elämään, olisi perustellumpaa sanoa, että kaatamalla urakalla omia ansaittuja rahoja vaalien alla voisi saada merkittävän kilpailuedun toisiin. Todellisuus on kuitenkin se, että osa meistä syntyy rikkaisiin perheisiin, toiset jopa suomenruotsalaisiin rikkaisiin perheisiin, jolloin heillä on Suomen suurimmat säätiörahat kampanjojensa tukena, kunhan muistaa tukea pakkoruotsia. Toiset meistä puolestaan syntyvät köyhiin perheisiin, yksihuoltajaäideille, narkkareiden lapsiksi, kuulorajoitteisina ja niin edelleen. Silloin lähtökohdat ovat erilaiset. Vasemmiston puolella tunnutaan puolestaan olevan sokeita ammattiyhdistyspuolen antamalle rahalle, verkostoille ja tiloille. Viime kevään eduskuntavaaleissa ay-liikkeen 1,4 miljoonan jättituki Vapaiden valtakunta -kampanjan kautta takasi sen, että SDP nipin napin, vain 7 000 äänen erolla, nousi pääministeripuolueeksi ohi perussuomalaisen. Näin perussuomalaisena on helppo katsoa molempiin suuntiin, vasem-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

malle ja oikealle, ja kysyä: miksi ette suostu näkemään myös niitä ongelmia, joita teidän vaalirahoitukseenne liittyy? Meillä perussuomalaisilla kansanedustajaehdokkailla oli keskimäärin kaikista puolueista pienimmät vaalibudjetit. Itsekin pääsin tähän saliin vaalipiirini pienimmällä budjetilla.

Joku täällä eduskunnassa silloin tällöin tulee aina muista puolueista sanomaan, että et sinä tuon näköisissä vaatteissa voi kansaa edustaa. Heille tahtoisin oikein yhteisesti sanoa, että kyllä voin. Puhun juurikin niiden kodittomien, moniongelmaisten ihmisten puolesta, joita keskustan kaupunginvaltuutettu meillä Oulussa nimitti ”ihmisroskaksi”. Niin teen valtuustossa, ja se on yksi niistä syistä, miksi nousin eduskuntaan.

Käsittelyssä oleva lakialoite käytännössä mahdollistaisi, että myös yhä useammalla työttömällä, opiskelijalla, nuorella ja eläkeläisellä olisi mahdollisuus nousta tänne eduskuntaan puhumaan niistä asioista, jotka eivät tarpeeksi nouse esille.

17.55 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Aloite on tavoitteeltaan tärkeä. Se, miten suomalainen demokratia toimii, miten oikeusvaltioperiaate toimii, miten kansanvalta toimii, siitä satavuotisen hallitusmuodon juhlahiikolla ei voisi olla eri mieltä — siis tavoitteesta.

En tyrnä enkä suoraan puolusta tätä aloitetta. Jätän sen nyt sitten valiokunnan mietittäväksi ja heitän mukaan joitakin ajatuksia, mitä valiokunnassa on ehkä syytä pohtia, kun ryhtyvät asiaa käsittelemään.

Ensinnäkin otan täältä sananvapauskäsitteen, joka on meillä perustuslaissa. Sehän lähtee siitä, että jokaisella meistä on oikeus vastaanottaa, välittää ja lähettää viestejä kenenkään ennalta estämättä. Nyt jos me teemme kampanjakaton, niin vähintäänkin kohtuullista olisi selvittää, onko tällä jotain yhtymäkohtia sananvapauteen. Nähdäkseni se pitää tarkkaan katsoa myös siitä näkökulmasta. Jokaisella on myös oikeus käyttää euroja maksulliseen viestintään, ja jos sitä rajoitetaan, niin siinä ollaan varmasti sananvapauden kanssa tekemisissä. Demokratian toimivuuden kannalta ja läpimenon kannalta on selvää, niin kuin aloitteessakin sanotaan ja näissä puheissa on sanottu, että mitä isompi budjetti, sitä suurempi todennäköisyys on päästä lävitse.

Toinen näkökulma tähän läpimenuun liittyy sitten siihen asiaan, kenellä on suurin mahdollisuus saada omaa agendaansa mediassa näkyville. Uskon niin ja itse asiassa olen aika varma siitä, että istuvilla kansanedustajilla on suuremmat edellytykset saada tiedotteitaan, näkemyksiään, mielipiteitään esille tiedotusvälineissä kuin sellaisilla ehdokkailla, jotka eivät ole kansanedustajia. Ja nyt jos me asetamme kampanjakaton, niin samalla myös betoimimme ainakin osittain istuvien kansanedustajien mahdollisuutta jatkaa tässä tehtävässä, eli sitä taustaa vasten tavoite demokratian toteutumisesta ja laajentamisesta ei välttämättä toimi sillä tavalla kuin aloitteentekijä on ajatellut. Tavoitteena ei varmaankaan ollut betonoida istuvien kansanedustajien asemaa eduskunnassa. Vaihtuvuus on hyväksi.

Sitten näkyvyyttä tulee erilaisissa somekanavissa, verkkosivuilla, joita pyörittävät erilaiset lobbaritahot, erilaiset säätiöt, yhdistykset, vaikuttajaryhmät, jotka voivat tarjota siten näkyvyyttä maksutta. Jos sitä tarjotaan maksutta, niin tietysti se vaikuttaa siihen, minkälaisen näkyvyyden ja minkälaisen kannatuksen ehdokas mahdollisesti saa. Miten se sitten arvotetaan? Onko sitten niin, että jos on hyvät kanavat, hyvät lobbariryhmät, niin se on ihan hyväksyttävää, että enemmän tulee ilmaista julkisuutta. Jos sellaista taustaa ei ole, niin sitten ei tule. Tämä on myös mietittävä asia.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Toimituksilla on valta päättää siitä, kenen mielipiteitä he julkaisevat, kenen mielipiteitä jättävät julkaisematta, kenen sitaatteja käyttävät, kenen jättävät käyttämättä, kenen mielipiteet pääsevät mediassa esille. Väitän, että iso maakunnallinen lehti pystyy tipauttamaan kansanedustajan ja hyvin suurella todennäköisyydellä suunnitellulla työllä pystyy myös tekemään kansanedustajan. Näin on tapahtunut, ja näin tulee varmasti tapahtumaan jatkossa. Jos asetetaan kampanjakatto, niin myös tähän pitäisi vaikuttaa, ja en kyllä avaisi sitä porttia, että lähdemme täältä ohjeistamaan, miten toimitukset saavat käsitellä juttuja. Puuttuisimme toimitukselliseen vapauteen, puuttuisimme tiedotusvälineiden sananvapauteen, kirjoitusvapauteen ja oikeuteen tehdä sitä arvokasta työtä, mitä he tekevät.

Vaalilaista vielä: Siinä on kuolleita kohtia, esimerkiksi se, että ilmoituksen maksajan pitää olla näkyvillä. Monissa ilmoituksissa ei ole mitään, tai sitten siellä on joku aivan erikoinen ry takana, joku Edustajan tukiryhmä ry, joka tukee tätä kampanjaa. Sen informatioarvo lähentelee monessa tapauksessa nolaa. Se on kyllä semmoinen asia, että jos tästä halutaan pitää kiinni, niin jotain tarkennuksia siihen pitää tulla. Ei se kerro äänestäjille yhtään mitään, jos siellä lukee, että joku Suomen puolesta ry tai Oikean aatteen puolesta ry tukee tätä kampanjaa tai on maksanut tämän ilmoituksen. Ei kerro yhtään mitään. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Jos nyt vielä omasta taustastani, kun tietysti joku voi sanoa, että onko sitten oikein, että eduskuntaan pääsee missejä ja urheilijoita ja muita julkkiksia: No, itselläni on urheilijatausta. On toki muutakin taustaa. Vedän nyt tämmöisen yhtymäkohdan siihen, että jos urheilijalle sanottaisiin, että ennen olympiakisoja tai arvokisoja jokainen urheilija saa harjoitella tietyn tuntimäärän kuukaudessa tai tietyn kilometrimäärän kuukaudessa, niin olisiko se sitten oikein. Jokainen voi laittaa itsensä täysillä likoon. Täytyy kyllä omasta taustastani sanoa, että kohtuuttoman suuria ovat olleet ne vaalibudjetit, mitä olen itsekin joutunut laittamaan omaa rahaa, mutta valinta on tietysti omani. Kaikilla sitä mahdollisuutta ei ole.

Näillä saatesanoilla valiokuntaan toivon asian käsittelyyn asiallista jatkoa. — Kiitos.

18.02 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tämä edustaja Honkasalon tekemä lakialoite on ehdottoman kiintoisa, hyödyllisen keskustelun saanut aikaiseksi täällä ja kannatettavakin peruseriaatteiltaan. Me selkeästi olemme tämmöisten ryöstäytyvien vaalibudjettien maa. Vaaleista toiseen henkilökohtaiset vaalibudjetit kasvavat.

En ole ihan varma siitä yhdestä detaljista, joka liittyy ennakoilmoitusvelvoitteen tekemiseen lakisääteiseksi ja pakolliseksi, onko se sitten taas byrokratian yliampumista tässä kohdassa vai ei. Olennaista joka tapauksessa on, että tämä on läpinäkyvä järjestelmä pidemmässä juoksussa ja nähdään kokonaisbudjetin taso, ja siinä suhteessa tämä ajatus siitä, että on vaalikatto, on vakavasti harkittava.

Edustaja Tynkkynen teki tässä mielenkiintoisen analyysin, vertaili eduskunnan tulotasoja suhteessa pienituloisuuteen ja suurituloisuuteen ja varmaan aivan oikein analysoi sen, että täällä eivät tulotasoiltaan edusta nämä 200 kansanedustajaa Suomen kansakuntaa yhteen. Meillä täällä pienituloisimman väestön osaa ei ole siinä määrin kuin pienituloisia ihmisiä on Suomessa. Tynkkynen viittasi omassa puheenvuorossaan nuoriin ihmisiin. Näin aivan varmasti on. Me tiedämme nuorten taloudelliset vaikeudet tällä hetkellä. Mutta toinen porukka, joka yhtä lailla on keskimääräiseltä tulotasoltaan omassa porukassaan heikoilla, on eläkeläiset, ja heidänkään osuutensa tässä salissa ei ole sitä väestöosuutta, mikä iäkkäämmillä ihmisillä suomalaisessa yhteiskunnassa on, [Sebastian Tynkkynen: Mainitsin heidätkin!] ja sen takia tuon myöskin tämän puolen tässä esille.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Kiintoisampi pohdiskelu Tynkkysen puheenvuorossa ylipäätään oli se, että varakkaammilla ihmisillä on henkilökohtaisesti enemmän varaa panostaa vaalikampanjaan kuin pienituloisilla ihmisillä, ja tuo on aivan varmasti totta. Ehkä vielä vakavampi viesti — ja siihen tämä Honkasalon aloite puuttuikin, kun se puhuu budjetista kokonaisuudessaan — on se, että varakkaammilla ihmisillä on keskimäärin myöskin enemmän kontakteja niihin tahoihin, joilla Suomessa on varallisuutta ja rahaa, eli lähinnä kai puhumme kuitenkin yritys-elämästä, talouselämästä, taloudellisista vallankäyttäjistä. Tätä kautta, kun vaalibudjetit ovat tässä kohteessa nyt lähes rajattomia ja ne voivat olla kuinka suuria tahansa, tänne tulee selkeästi enemmän sellaisia ihmisiä, jotka puhuvat niiden puolesta, joilla on sitä varallisuutta ja rahaa, koska nämä ovat rahoittajia siellä takana. Tämähän on tässä se iso ongelma. Tämä on se varsinainen iso ongelma.

Sehän näkyy tässä salissakin aika lailla selkeästi siinä, että kun katsoo täältä vasemmalta laidalta sinne oikealle laidalle — jos nyt ihan sen oikeimman äärilaidan jättää tässä kohdassa pois — niin vasemmistoliitosta kun kuljetaan kokoomukseen, keskimääräiset vaalibudjetit suurenevät per kansanedustaja, jolloin se kertoo selkeästi myöskin siitä, kenen äänellä keskimäärin puhutaan tässä salissa, minkälaiset intressit ovat vahvimpia.

Täällä on paljon nostettu esille sitä seikkaa ja kokoomuslaiset ovat hyvin aktiivisia olleet siinä keskustelussa, että vasemmiston pitäisi katsoa malkaa myöskin omassa silmässä. Taisi täällä tänäkin päivänä joku tätä puheenvuorossaan käyttää, että ay-liikkeen rahoitus tulee vasemmistopuolueille ja siellä on sitten sitä sun tätä, mitä käydään läpi. Kyllä, siellä on sitä sun tätä tukea, joka tulee ammattiliitoilta suhteessa enemmän vasemmistolaisille kansanedustajaehdokkailla kuin oikeistolaisille. Jos tämä vaalikattolakilaloite menisi läpi, niin sehän koskee yhtä lailla mistä tahansa tulevaa rahoitusta. Tulee se yrityksiltä, ammattiliitoilta, säätiöiltä, mistä tahansa se tulee, vaikka omasta pussista, niin siinä on katto. Ei tässä ole mitään malkaa tai rikkaa kenenkään silmässä. Tämähän on yleisperiaate, joka silloin koskee kaikkea vaalirahoitusta, mitä ylipäätään on olemassa, ja minusta tämä on syytä avoimesti käydä tästä kulmasta lävitse silloin, kun tätä aloitetta kritisoidaan tai ollaan kritisoida.

Haluaisin tästä kuitenkin ottaa yhden näkökulman, joka on detalji, joka hieman liittyy vaalirahoitukseen, plussiin ja miinuksiin. Siellä on kyllä vaalirahoitusjärjestelmään tullut uusi elementti, jota ei ole ollut historiallisesti aikaisemmin ollenkaan, ja se on ainakin joidenkin puolueiden käyttämä puoluevero vaaleihin liittyen. Minä esittäisin erittäin suuren kysymysmerkin siihen, kuinka on mahdollista, että kun me asettaudumme ehdolle vaaleissa ja sitoudumme jonkun puolueen yleislinjauksiin ja olemme sen puolueen kautta vaikuttamassa yhteiskunnallisiin asioihin, annamme itsemme ikään kuin alttiiksi tähän yhteisen vaikuttamisen prosessiin, testaamme vaaleissa sitä, onko henkilökohtaisesti sitä kannatusta ja onko kannatusta suhteessa niihin puolueen linjauksiin, niin me joudumme maksamaan siitä, että me asetamme itsemme alttiiksi. Tässähän tulee sellainen taustakytkentä mukaan monissa maissa, joissa näitä tämäläisiä kytkentöjä on enemmän, että sinä ikään kuin ostat itsellesi sen paikan sinne parlamenttiin. Sinä olet niin kuin myymässä tuotetta, ja silloin kun siihen tulee tämä kytkentä, niin sinä et enää ajakaan niitä asioita vaan se on ikään kuin ”bisnes” sinulle. Sijoitat sen tietyn rahan siihen, ja jos se tuottaa hedelmää, niin sitten sinulla on oikeus, ja niin edelleen ja niin edelleen, ja monissa maissa — en puhu Suomesta — on sitten jopa korruptiivisia elementtejä mukana. Tämä käytänne, joka on syntynyt tähän, on hyvin kummallinen, ja minä esittäisin erittäin suuren kysymysmerkin tähänkin kohtaan asioihin. Tämmöinen puolueveroajattelutapa vaaleihin asettuvilta ehdokkailta

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

on kummallinen käytänne sen lisäksi, että se tietysti taloudellisestikin tulee aika merkittäväksi summaksi. Omasta vaalikampanjasta se puoluevero vei melkein kymmenesosan, ja silloin on tietysti tekemisissä sen kanssa, miten tämäntyyppinen elementti rahoitetaan siellä.

Edustaja Pauli Kiuru nosti täällä esille tärkeän asian, minusta tärkeimmän asian itse asiassa, kun puhumme vaalikampanjoinnista, ja se on median rooli. Kyllä läntisen demokratian, edustuksellisen demokratian, ehkä keskeisimpiä haastavia tekijöitä on tänä päivänä se agenda, jonka media luo. Media on keskeinen valtiomahti, ei ainoastaan neljäs valtiomahti vaan se on tullut yhä merkittävämmäksi valtiomahdiksi nimenomaan edustuksellisessa demokratiassa: se on ohjaamassa osittain sitä agendaakin, mistä keskustellaan, mutta erittäin pitkälle se vaikuttaa siihen, mikä on tämän salin kokoonpano. Jos tehtäisiin objektiivinen analyysi siitä, niin tästä voi hyvin nopeasti käydä läpi sen, että yksi keskeisimpiä tekijöitä, jotka vaikuttavat tähän kasvogalleriaan tässä salissa, on se julkisuus, mikä on saatu, ja julkisuuden saamisessa ratkaisevassa roolissa on media. Ja nyt tullaan sitten siihen taustaan, mitkä ovat ne taustatekijät siellä median vaikuttamisessa. Se ei ole vain [Puhemies: Aika!] uutislähetysten kautta näkyvä asia, vaan se on myöskin se, mikä näkyy viihdeteollisuuden kautta ja niin edelleen.

Puhemies! Minulla on ongelma nyt tietää se, onko tässä keskusteluajassa rajoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: On yhteisesti sovittu 7 minuuttia, ja se näkyy siellä edustajan puhujapöytästä.

Tämä minuuttimäärä täällä näkyy. Minä en ole tietoinen siitä, että 7 minuuttia on puheenvuorojen rajoitettu aika.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Semmoinen yleissääntö. Sitten meillä on välillä rajoitettu 5 minuuttiin.

Hyvä. Onko se suositus vai onko se on ehdotus?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Suositus.

Se on suositus, ja tämä on vain merkki suosituksesta. Mutta joka tapauksessa kysyin tämän asian, koska on aikaisemmin ollut toisenlainen käytäntö. Tämä on nyt uusi käytäntö tässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Meillä on yhdessä sovittu, puhemiesneuvosto määrittelee, kertoo aina nämä, ja nämä on yhdessä sovittu. On varmasti hyvä informoida uudelleen vielä edustajia. Täällä on edustajia, jotka ovat aloittaneet nyt keväällä, joten on hyvä tehdä nämä jälleen kerran paperilla edustajille selväksi. Mutta ei hätää, mennään eteenpäin.

18.10 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kommentoin tässä muutamien edustajien esille tuomia argumentteja liittyen tähän vaalirahoitukseen ja kampanjakkoon.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Ensinnäkin, edustaja Kiuru, nostitte esille sen, että sananvapaus voisi vaarantua, jos otettaisiin kampanjakatto käyttöön. Mutta nyt kun puhutaan siis rahankäytöstä, niin se on eri asia kuin mielipiteitten ilmaisu. Eli teilläkin on mahdollisuus omassa vaalipiirissänne vaikka joka päivä esimerkiksi omalla vapaa-ajallanne olla toreilla, lähiöissä, muualla kertomassa sitä kokoomuslaista sanomaa tai kirjoittaa sosiaaliseen mediaan niin paljon kuin haluatte, tai kirjoittaa lehtiin. Eli se sananvapaus ei vaarannu, jos sitten laitetaan tietty kampanjabudjetti, niin että ei nyt mene ihan överiksi se, että tulee se kilpailuetu toiselle sitä kautta.

No, sitten kun mainitsitte myöskin, puhuitte siitä, keillä on oikeasti mahdollisuus saada sitä agendaa läpi, niin kyllä minun täytyy sanoa, että nyt kun me elämme kuitenkin vuotta 2019, niin meidän pitää pohtia myöskin lainsäädäntöä tästä päivästä käsin. Kun meillä on sosiaalinen media, niin voi sanoa näin, että enää me emme ole sillä tavalla niin kuin rajoituneita, vaan kuka tahansa voi alkaa vaikuttajaksi ja sitä kautta saada näitä omia näkemyksiään liikkeelle.

Kun puhuitte myöskin siitä näkökulmasta, että toimituksilla olisi valta tiputtaa kansanedustaja, niin minä kyllä itse uskon sillä tavalla, että toimitukset eivät kyllä ketään pudota tai varsinaisesti nosta. Jos ajatellaan vaikka omaa puolueettani ja sitä, mitä on tehty yleisiä tutkimuksia siitä, minkälainen arvomaailma medialla lähtökohtaisesti on, niin olemme havainneet, että media on arvoiltaan liberaaliin suuntaan kallellaan sekä punavihreisiin arvoihin kallellaan, ja olemme kokeneet, että se uutisointi perussuomalaisista on ollut ehkä hieman kriittisempää tässä viimeisen kymmenen vuoden aikana kuin mitä se on ollut esimerkiksi punavihreitten osalta, ja siitä huolimatta vaaleista toiseen olemme tehneet sen niin sanotun jytlyn. Ja siitä huolimatta, että johonkin tiettyyn puolueeseen suhtaudutaan kriittisesti, kuitenkin näkisin näin, että journalistit eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti itse lähde toimituksessa valitsemaan, keitä nyt nostetaan ja keitä ei. En tiedä, onko näin ollut vanhaan aikaan, ovatko joskus aikanaan jotkut isot jampat kokeneet, että nyt meidän täytyy käyttää valtaa tällä tavalla, että kun me näin voimme tehdä, me teemme, mutta en kyllä usko, että tänä päivänä journalistit tällä tavalla toimivat.

Edustaja Kiljunen nosti esille tämän ay-liikkeen roolin. Puhuitte siitä, että jos tämä kampanjakatto tulee, niin se tulee samalla tavalla myöskin ay-liikkeelle elikkä se ei pysty sitten rahoittamaan. Mutta nyt täytyy muistaa se, että on olemassa tosiaan sitä suoraa rahoitusta, mikä tulee tukiyhdistykselle siihen kampanjakassaan, mutta se, mistä me taas puhumme, kun me kritisoiimme tätä vasemmiston sokeaa kulmaa, on se, että ay-liike järjestää erilaisia tapahtumia, joihin sitten ehdokkaat voivat mennä. Kun varataan vaikka toripaikkoja, maksetaan niistä, ostetaan teltat ja niitä huolletaan, ostetaan evästä sinne, järjestetään tilaisuuksia ja muuta, niin sitä ei varsinaisesti voi merkata kenellekään yksittäiselle ehdokkaalle siihen vaalirahoitusilmoitukseen, ja näin ollen se on ikään kuin tämmöistä tukea, joka ei näy. Ja tästä itse asiassa VTV on just kommentoinut, että tämä on tämmöistä epäläpinäkyvää vaalitukea ja tähän pitäisi puuttua.

No, sitten edellisessä istunnossa, kun tätä asiaa käsiteltiin, edustaja Heinonen nosti esille, että jos ei saa käyttää tarpeeksi rahaa, niin sitten Tanssii tähtien kanssa -ohjelmat sun muut nostavat tänne eduskuntaan ihmisiä. Täytyy kyllä tähänkin kommentoida, että en kyllä näe mitään järkeä näissä argumenteissa, että kuka tahansa pystyy tänne nousemaan. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Omalta kohdaltani voin sanoa esimerkiksi sen, että olin vuonna 2011 televisiossa ohjelmassa nimeltä Big Brother. Olin siellä kolme kuukautta, ja tuona syksynä se ohjelma tavoitti 75 prosenttia suomalaisista. Sen jälkeen olin ehdolla 2015 vaa-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

leissa enkä todellakaan päässyt läpi — sain ääniä noin 1 400—1 500. Nyt näissä vaaleissa sitten sain yli 9 000 ääntä, mutta siinä erona oli se, että näissä vaaleissa puhuttiin vähän enemmän politiikkaa. Voin sanoa näin, että nimenomaan se politiikan tekeminen ja aktiivisuus ratkaisee eikä se, että on ollut joissain viihdeohjelmissa mukana.

Joo, tulikohan tässä nyt sitten kaikki pointit tyhjennettyä? Aika lailla. — Kiitoksia.

18.15 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Ehkä nyt sitten voin jatkaa, kun ohje tuli näinpäin, että käyttää mieluummin sitten jatkopuheenvuoron. Todellakin olisi erinomaista, jos me saisimme ihan tarkat ohjeistukset, koska ne ovat muuttuneet tässä matkojen varrella, ja silloin on hyvä edustajan tietää ihan nämä pelisäännöt, niin ettei turhaan tule rikottua niitä tai osaa ainakin rakentaa puheenvuoronsa oikein.

Median roolia sen verran tuli vielä pohdittua eteenkinpäin, että voiko media nostaa ehdokkaita, laskea ehdokkaita, vaieta joistakin ehdokkaista tai poliittisista toimijoista täysin tai nostaa sellaisia teemoja vahvasti esille, jotka ovat jollekin liikkeelle niitä ykkösteemoja ja jotka näkyvät vahvasti, ja ei puhua joistakin toisista teemoista lainkaan. Ja media voi tätä tehdä. Valtamedia voi tätä tehdä ja valtamedia tekee tätä.

En halua lähteä nyt yksityiskohtiin, koska niihin jää helposti kiinni, mutta jos tehdään objektiivinen analyysi suomalaisesta mediailmastosta ja siitä, miten se toimii suhteessa yksittäisiin ihmisiin, poliittisiin toimijoihin tässä valtakunnassa, niin täällä on aivan selkeä hierarkia siinä. Kysymys ei ole vain siitä, että pääministeri näkyy säännöllisesti tai ministerit näkyvät säännöllisesti ja riviedustajat näkyvät huonommin, vaan se näkyy monessa muussa toiminnassa. Jos tehdään se analyysi tarkasti, tässä salissa näkyy selvästi, että täällä on paljon sellaisia ihmisiä, jotka ovat saaneet julkisuutta tiettyjen mediatalojen vallankäyttäjien kautta näissä asioissa ja sellaisten teemojen kautta, jotka ovat niin sanotusti ”seksikkäitä”, ja jotka sitä kautta ovat tässä talossa.

Eli media johtaa sitä todellisuuskuvan luontia Suomessa, mikä ihmisille näyttäytyy todellisuutena, ja edustuksellisessa demokratiassa ihmiset joutuvat äänestämään tämän todellisuuskuvan kautta. Jätän näin abstraktiksi tämän muotoilun, mutta tarkka analyysi olisi aivan ehdoton tässä asiassa. Tämä ei ole vain Suomea koskeva ilmiö ollenkaan, vaan tämä on valtava haaste koko länsimaiselle demokratialle. Minun ei tarvitse ruveta keskustelemaan täällä vaikka brexitistä ja siitä, minkä prosessin tulosta se on, minkätyyppisen keskustelun tulosta 10—15 vuoden ajalta se on. Kun se käydään läpi, silloin me oivallamme, miten se vallankäyttö tässä suhteessa tapahtuu. Tämä on pyhä tabu, johon kansanedustajat yleensä eivät uskalla koskettaa, ja se on vain pakko uskaltaa joidenkin sanoa, kun se on tosiasia ja se vaikuttaa ratkaisevasti.

Tämä oli kiintoisaa, minkä edustaja Tynkkynen täällä toi esille: tämän epäsuora tuki, jonka vasemmistoedustajat ovat saaneet esimerkiksi ammattiliittojen järjestämissä tilaisuuksissa, jonne vasemmistolaisen taustan, sosiaalidemokraattisen taustan omaava edustaja voi helpommin mennä kuin jonkun muun taustan omaava edustaja. Mutta niin meillä on muitakin etujärjestöjä, niin meillä on muitakin kansalaisjärjestöjä ja niin meillä on muitakin toimijoita yhteiskunnassa, ja heidänkin tilaisuuksiinsa ihmiset menevät niiden omien sidosryhmiensä mukaan ja saavat sitä kautta sitä tukea, jonka se sidosryhmä antaa järjestämällä tilaisuuden, joka voi olla poliittinen tai vähemmän poliittinen luonteeltaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on yhtä lailla silloin rekisteröitävä, eikä voi vain syyllistää esimerkiksi ammattiyhdistysliikettä tästä asiasta.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

18.19 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyviä puheenvuoroja, edustaja Tynkkynen ja Kiljunen. Mukava käydä tätä keskustelua. Tämä on periaatteellisesti erittäin tärkeä juttu. Missä se valta on, kuka saa äänensä kuuluviin, kuka tänne taloon pääsee, kuka loppujen lopuksi päättää siitä, mitä tulee hallitusohjelmaan, miten hallitusohjelman muotoilut kirjataan, tulevatko ne jonkun lobbariporukan kirjauksista suoraan, mitä asioita nostetaan mediassa esiin ja näin poispäin. Me olemme tosi tärkeiden asioiden äärellä.

Edustaja Tynkkynen toi esille somekanavien merkityksen kasvun. Sitä ei voi millään tavalla kiistää, näinhän se on. Somekanavat ovat merkittävä keino saada äänensä kuuluville. Myös mediat käyttävät niitä lähteinään ja lähtevät sitä kautta sitten katsomaan, mikä aihe vetää, mistä kannattaa kirjoittaa, mikä kansalaisia kiinnostaa, mitkä hashtagit ovat tänään hottia ja mitkä eivät ole hottia. Mutta samassa yhteydessä täytyy myös muistaa, että näillä somekanavilla ei tavoita kaikkia suomalaisia. Meillä on edelleen noin 500 000 suomalaista, jotka ovat digilukutaidottomia omasta halustaan tai muusta syystä heillä ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää digikanavia. Heille merkittävä ja merkittävin keino hankkia tietoa on lehdistä, tv:stä ja radiosta. He seuraavat sitä, ja he elävät siinä maailmassa. Siinä ei ole mitään vikaa, mutta ehdokkaan näkökulmasta se on tärkeä huomio, että nämä digilukutaidottomat tai digi- ja somekanavia käyttämättömät ovat yleensä varttuneempaa väkeä. [Kimmo Kiljusen välihuuto] — Kyllä, juuri näin, ja jos ajatellaan vaikka edustaja Tynkkynen profiilia tai edustaja Kiljusen profiilia, niin voisin kuvitella — en ole varma, mutta voisin kuvitella — että Kiljunen tavoittelee varttuneempaa väkeä ja edustaja Tynkkynen hie- man nuorempaa väkeä, ja teillä on erilaiset markkinointiratkaisut ja mediaratkaisut.

18.21 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Kiljuselle: Kyse ei siis ole pelkästään mistään tapahtumista, joihin nyt sitten jokainen voisi tulla, vaan kyllä kun tuossa kierteli vaalipiiriä, niin muistan, kun radio oli aika monta tuntia päällä viime vaaleissa, että mikään radiomainos ei soinut yhtä monta kertaa kuin Vapaiden valtakunnan radiomainos, jossa sitten vielä todettiin, että äänestä heidän ehdokastaan, joka listaa sitten kaikki nämä vasemmalle kallellaan olevat ehdokkaat. Näin ollen tämmöisiä rahoja ei löydy miltään perusjärjestöiltä, jotka pystyisivät tekemään näin massiivisia kampanjoita, niin että mielestäni tässä on kyllä aivan selkeä ero.

Sitten edustaja Kiurulle toteaisin, kun puhuitte näistä äänestäjäsegmenteistä, että kyllä se on sillä tavalla — minä olen ainakin itse huomannut — että esimerkiksi vanhempia ihmisiä, sen sijaan että vaikkapa on torilla tai muualla, tavoittaa paljon paremmin somessa, koska pitää muistaa se, että moni vanha ihminen on aika heikossa kunnossa, ja sitten se idea, että lähtisi ja pääsisi yleensäkin lähtemään esimerkiksi torille tapaamaan poliitikoita, juttelemaan, ei aina ole mahdollista, mutta sosiaalisen median kautta pystyy tavoittamaan. Kun lueskelin tuossa omaa inboxiani, niin täytyy sanoa [Puhuja yskii] — vaikka ääni meinaa loppua — että kyllä suurin osa niistä viesteistä itse asiassa on tullut yli 40-vuotiailta ihmisiltä Facebookissa, joten en aliarvioisi ollenkaan sitä, kuinka paljon vanhukset käyttävät somea. [Puhuja yskii] Mutta nyt loppuu ääni, niin ettei pysty jatkamaan. — Kiitoksia.

18.23 **Kimmo Kiljunen sd:** Puhemies ei keskeyttänyt edustaja Tynkkystä. Ääni muuten loppui. Ihan oikein puhemies toimi tietysti, ihan oikeiden pelisääntöjen mukaan, ei tämä ollut moite.

Niin, Vapaiden valtakunta — minun täytyy sanoa, että en ole ollut vapaiden valtakuntien kanssa missään tekemisissä enkä tunne sitä prosessia, mistä edustaja Tynkkynen pu-

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

huu. Se saattaa perustua empiiriseen kokemukseen, ja minun täytyy kuunnella herkällä korvalla, mitä te sanotte. Mutta minä jonkin verran seurasin tätä televisiomainontaa, ja kylä minä hyvin selkeästi näin, että jos te katsotte huolella sen lävitse televisiomainonnan osalta, minkä puolueiden ehdokkaat siellä vahvimmin kykenivät tekemään tv-mainontaa, niin toivoisin, että teette sen johtopäätöksen, jonka minäkin jouduin tekemään: väkisin liikkuu sieltä oikealta tänne vasemmalle päin se kvantitatiivinen määrä, mikä televisiomainoksissa oli — jotka ovat kaikkein kalleimpia osia vaalimainontaa.

18.24 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos ääni riittää, niin jatkan vielä. Mehän olemme tästä, edustaja Kiljunen, täysin samaa mieltä. Meidän kritiikkimme tuossa kohtaa, kun puhutaan jättimäisen kalliista televisiokampanjoista, osuu juuri samaan kohteeseen: rikkaat käyttävät paljon rahaa ja varsinkin kokoomuksen suunnalla. Toistan vielä sen, että perussuomalaisilla oli kaikista pienimmät vaalibudjetit keskimäärin — vielä pienemmät kuin vasemmistolla. Meillä ei ole mitään ay-puolta tai mitään elinkeinoelämän lobbareita tai muita, jotka suoltaisivat meille rahaa. Me haluaisimme, että se järjestelmä oikeasti ja aidosti muutettaisiin.

Sitten oli vielä toinen pointti, joka ei nyt taida tulla mieleen, voi että — koska tämä keskustelu loppuu siihen, ja sitä en pääse sanomaan. No, ei mahda mitään. [Naurua] — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

18.25 Hussein al-Taee sd: Rouva puhemies! Haluaisin vain Vapaiden valtakunnasta sanoa, kun kerran siitä on tässä mainittu monta kertaa, että vaikka en itse ollut listoilla enkä jäsen, niin tarkistin juuri netistä ja huomasin, että siellä oli 18 perussuomalaista listattuna Vapaiden valtakunta -mainoksissa ehdokkaina, muun muassa Laura Huhtasaari. Siellä on myös vihreistä, vasemmistoliitosta, demareista ja taitaa olla myöskin RKP:stä. Katsoin myöskin heidän ohjelmaansa ja huomasin, että itse asiassa he haastoivat avoimesti kaikkia ehdokkaita erilaisilla kysymyksillä ja että sellaisia ehdokkaita mainostettaisiin, jotka pystyivät sitoutumaan siihen, että työmarkkinoilla esimerkiksi vallitsisivat reilut säännöt. Heihin kuului tosiaan 18 perussuomalaista. [Kimmo Kiljunen: Yllätys!]

18.26 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy kuitenkin muistaa, että meidän täytyy aina katsoa näitä volyymeja eli sitä, kenen pussiin sataa. Totta on, että esimerkiksi vaikkapa vasemmistolla on myöskin esimerkiksi yrityksiä, jotka tukevat vasemmiston ehdokkaita, ja siksi tämä argumentti ei ole validi. Nyt me puhumme isosta volyymistä, minne se raha suuntautuu ja mitä kautta. Siihen nähden on täysin selvää, että se tuki pääasiassa valuu vasemmistopuolueille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 12.9.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.30.

Pöytäkirja PTK 29/2019 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola